

§ 15.

Justerades protokollsutdrag rörande de Kammarens beslut, som här ofvan finnas antecknade under §§ 3, 5, 7 och 8.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Tisdagen den 19 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Förut icke justerade protokollsutdrag rörande de beslut, som fattats i gårdagens sammanträde, blefvo nu till justering upplästa och godkända.

§ 2.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, omröstning öfver följande af Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet i dess memorial N:o 7 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets hemställan att Riksdagen måtte besluta, att fullmäktige i Riksgälds-kontoret skola, gemensamt med fullmäktige i Riksbanken, vidtaga de åtgärder, som de må finna tjenligast, dels för anskaffande af fullständiga ritningar och kostnadsförslag till Helgeandsholmens ordnande och bebyggande antingen i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det utaf Fullmäktige redan uppgjorda program eller annorledes, dels för åstadkommande af de utredningar i afseende på öfriga med ärendet gemenskap egande frågor, som redan blifvit till fullmäktiges handläggning öfverlemnade,

röstas ja;

Beträffande § 50 anfördes af

Herr Hedin: Motiveringen för det yrkande, jag nu går att fram ställa, återfinnes uti flere föregående riksdagars protokoll, och jag skall därför endast för ett ögonblick taga Kammarrens tid i anspråk. Det har förefallit mig särdeles anmärkningsvärdt, i synnerhet nu då Riksgäldskontorets göromål blifvit inskränkta till handläggningen af låneärendena, att de mycket omtalade 6.000 riksdalarna kvarstå uti 50 § af reglementet. Skäl dertill hafva saknats förr och saknas nu i ännu högre grad. Jag anhåller därför att ur §:n må uteslutas den sista punkten, som börjas med orden: "På deputerade" och slutas med: "sextusen riksdaler".

Grefve Posse: Om bibehållandet af dessa sextusen R:dr har Stats-Utskottet verkligen icke varit så enhälligt; flere röster höjde sig der för indragningen af det i fråga varande anslaget. Men det blef under diskussionen upplyst, att det möjligen kunde vara skäl att låta dem kvarstå, detta egentligen därför att Riksgäldfullmäktige hade fått i uppdrag att reducera tjänsternas i Riksgäldskontoret antal, och att det var sannolikt att, om detta uppdrag verkställdes och sålunda, såsom man hade tänkt sig, sju tjänster derstädes komme att indragas, i hvilket fall de sju tjänstemännen komme att bibehålla sina löner oförminskade, så att derigenom ingen ny tillgång uppstode, så skulle de kvarstående tjänstemännen blifva berättigade till högre inkomster än deras nuvarande stat medgifve och fullmäktige behöfva denna tillgång för höjande af dessa tjänstemäns inkomster under det löpande året och intill dess nästa års Riksdag hade reglerat staten ånyo. Ett annat skäl var, att det upplystes, att en del af dessa medel redan hade blifvit af fullmäktige requirerade, nemligen till arvide åt sekreteraren, enligt fullmäktiges beslut, 1,000 R:dr för det löpande året; af hvilken summa redan ett kvartal blifvit af honom lyftadt. Riksgäldskontorets reglemente gäller, som Herrarne veta, icke för det nästkommande året, utan ifrån den dag, som det blifvit af Riksdagen godkändt. Majoriteten af Utskottet ansåg vidare, att det skulle se ut som ett misstroendevotum mot Herrar Riksgäldfullmäktige, hvilka ju äro Riksdagens förtroendemän, om man nu, sedan fullmäktige blifvit nyvalde och fått i uppdrag att omorganisera förvaltningen i Riksgäldskontoret, toge från dem de medel, som för en sådan åtgärd vore nödvändiga. Det är sannolikt att en del af dessa medel ej komma att erfordras, och det är också föreskrifvet att de skola användas, endast i den mån de behöfvas. Jag för min del har verkligen den uppfattningen, att de gerna kunde borttagas, åtminstone så fort omregleringen blifvit genomförd, men jag följde vid tillfället pluralitetens af Utskottet mening och tror, att man rätt väl kan bifalla Utskottets förslag.

Herr Hedin: Jag ber att få fästa den föregående ärade talarens uppmärksamhet derpå att, när man vill bedöma giltigheten af den 50:de § i reglementet, så bör man ej glömma en annan uti reglementet föreslagna, efterföljande §, som bär Nr 76. Riksgäldfullmäktige äro berättigade att verkställa åtskilliga indragningar, men i sammanhang härmed

hafva de ock fått rättighet att disponera öfver vissa löner och arvoden. Om, såsom jag i går anmärkte, Riksgäldsfullmäktige skrede till de indragningar, som redan den dag som är kunna verkställas, så skulle de få till sin disposition, för godtgörelse af de derigenom möjligen på andra håll ökade göromålen en summa af femtusén sjuhundra R:dr, hvilken summa bör räcka till betäckande af de, enligt Stats-Utskottets ordförandes yttrande nyss redan anvisade och utbetalade några hundrade riksdalrarne. Hvad åter angår Herrar Riksgäldsfullmäktige sjelfva, så förmodar jag att Riksdagen skulle göra dem en tjänst genom att stryka bort dessa 6,000 R:dr; jag tror att, om fullmäktige funne det lämpligt att yttra sig i den saken, de skulle till Riksdagen säga: "inled oss icke i frestelse, utan fräls oss ifrån ondo"! Denna önskan å deras sida vill jag för min del tillnötesgå och vidhåller följaktligen mitt förra yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen framställde propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick som jemväl på Herr Hedins nu gjorda yrkande samt förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningén. Votering blef emellertid begärd; och skedde alltså nu, med upptagande af bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som godkänner i oförändradt skick den i Stats-Utskottets memorial N:o 96 föreslagna lydelsen för 56 § i Riksgälds-kontorets nya reglemente,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är den föreslagna paragrafen godkänd, med uteslutande derur af sista punkten, börjande med orden: "På Deputerade ankomme", etc.

Omröstningen företogs och utföll med 69 ja mot 66 nej; i följd hvaraf Kammaren godkänt den ifrågavarande §:n sådan den af Utskottet föreslagits.

§§ 51—59.

Godkändes.

§ 60.

I afseende på denna § yttrade

Herr Hedin: Jag tillåter mig hemställa att den 60 § må så förändras, att första punkten ur densamma uteslutes, dels derföre att den

fortfarande innehåller ett minne af kommissariatets förmynderskap öfver fullmäktige, dels måhända äfven af det skälet att fullmäktige, till följd af den af Stats-Utskottet föreslagna lydelsen af 76 §, äro oförhindrade att utan kommissariatets hörande fatta sina beslut, och slutligen derföre att detta kommissariat är för ärendenas belöriga gång inom Riksgälds-kontoret öfverflödigt. Jag hemställer således om utslutande ur §:n af orden "Riksgälds-kontorets kommissariats" etc. till och med orden i andra punkten: "Likaledes böra" och §:n således komma att lyda sålunda: "Innan fullmäktiges pröfning underställda ärenden till slutligt afgörande företagas, böra skälen för sådana af fullmäktige vidtagna förvaltningsåtgärder och beslut, som grunda sig på särskilda omständigheter och förhållanden, i protokollet anföras".

Grefve Posse: Äfven denna § var inom Stats-Utskottet föremål för diskussion, men Utskottet kom dock till det slut, att det icke vore skäl att göra någon hemställan om en förändring, på den grund att det omtalade förmynderskapet verkligen ej existerar. Fullmäktige äro nemligen enligt förevarande § ålagde att höra kommissariatet, endast "såvida sådant för utredningen af ärendena erfordras". Ordet "såvida" öfverlemnar uttryckligen åt fullmäktiges eget bedömande att afgöra, huruvida kommissariatets utlåtande behöfver inhemtas eller ej. Då det dessutom är fråga om att redan till nästa riksdag fullmäktige skola utarbeta ett fullständigt förslag till omorganisation af Riksgälds-kontoret, så tycker jag verkligen icke det lönar mödan att nu fästa sig vid dylika småsaker som denna. Jag anser det således för min del icke kunna medföra någon stor våda att bifalla §:n oförändrad och låta den kvarstå oförändrad till nästa riksdag samt yrkar för den skull bifall till densamma oförändrad.

Herr C. A. Larsson: Äfven jag tror, att det icke skulle medföra någon stor våda att låta §:n kvarstå i reglementet i oförändradt skick, men å andra sidan anser jag, att man gerna kan bifalla Herr Hedins förslag och låta fullmäktige oberoende af kommissariatet experimentera på egen hand till nästa riksdag, för att då kunna framkomma med ett förslag till reglemente, enligt hvilket kommissariatet ej skulle få något särskildt inflytande på fullmäktiges beslut. Man kan visserligen invända, att paragrafen, sådan den nu lyder, öfverlemnar åt fullmäktige sjelfva att bestämma, i hvilka ärenden kommissariatets utlåtanden skola infordras, men det hör dock till undantagen, att icke ett dylikt utlåtande infordras. Min erfarenhet från sista statsrevisionen har vidare öfvertygat mig om, att meningsskiljaktigheten mellan kommissariatet och Riksgäldsfullmäktige ofta är ganska stor, samt att kommissariatet alldeles icke brådskar med att inkomma med sina utlåtanden. Ja, det kan till och med hända, att det dröjer i årtal, innan kommissariatet hinner få dem i ordning. Då emellertid den nu förevarande § kan af kommissariatet åberopas såsom ett skäl för dess fortfarande bibehållande, i fall fullmäktige skulle föreslå kommissariatets upphäfvande, när kommissariatet kan säga att det, enligt samma §, skall utlåta sig i alla viktigare frågor, som af fullmäktige behandlas, så anser jag för min del att Herr Hedins förslag bör bifallas, i synnerhet som fullmäktige annars möjligen skulle anse sina händer bundna, hvad angår

omorganisationen af Riksgälds-kontoret, och kommissariatet sannolikt skulle i §:n nuvarande lydelse finna anledning att vilja vara med om att uppgöra förslaget till reorganisation. Hurudant detta i så fall skulle blifva, kan man lätt bedöma af det organisationsförslag, i hvars uppgörande, kommissariatet redan deltagit och uti hvilket de tillagt sig ett välde öfver fullmäktige, mer än dubbelt så stort som det de nu ega; ty enligt det samma skulle fullmäktige reduceras ända derhän i betydelse, att de snart sagdt endast skulle få att göra med aflöningarnes utbetalande, men icke få befatta sig med låneaffärerna.

Vid sådant förhållande hemställer jag, i likhet med Herr Hedin, att hela första punkten af § måtte uteslutas och redaktionen af återstoden förändras i enlighet med hans förslag.

Grefve Posse: I strid mot den siste ärade talaren, får jag för min del säga, att fullmäktige, äfven om denna paragraf kvarstår, kunna experimentera så mycket de vilja med att undvara kommissariatet, ty det enklaste sättet att experimentera är att icke höra kommissarierna, och det beror på fullmäktige sjelfva, om de vilja höra dem eller icke; och för den händelse att det skulle falla fullmäktige in att indraga kommissariatet, så ligger det i sakens natur, att detta icke kan höras, då det icke längre existerar. Frågan är i och för sig sjelf utan all betydighet, men jag ber, med anledning af en föregående talares yttrande, att få fästa uppmärksamhet på, att en ändring i denna paragraf måste blifva föremål för gemensam votering, ty 65 § Riksdags-ordningen bestämmer, att, om Kamrarne i frågor som röra Riksgälds-kontorets styrelse och förvaltning, stanna i olika beslut, skall gemensam votering ega rum. Jag säger icke detta för att afskräcka från att bifalla Herr Hedins förslag, ty i anledning af Kamrarnes beslut rörande Helgeandsholmens ordnande, måste utan tvifvel 74 § i reglementet återremitteras, och då behöfver icke någon särskild tid tagas i anspråk för en gemensam votering om den i fråga varande paragrafen.

Herr Hedin: Ett hinder för det af talaren på östgötabanken omtalade experimenterande kommer dock att finnas. Det hjälper icke att säga, att det beror på fullmäktiges eget bedömande, i hvilken fråga de vilja höra kommissariatet, ty då fullmäktige icke på förhand kunna veta, hvilka särskilda detaljfrågor kunna förekomma till utredning och således icke heller veta, huruvida de under loppet af året kunna behöfva anlita kommissariatet eller remittera ärenden till dess utlåtande, så utgör detta i sjelfva verket ett hinder för kommissariatets indragning, då Riksdagen ålagt fullmäktige att inhemta kommissariatets utlåtande i ärenden, der sådant är erforderligt.

Herr Peter Olsson: Då jag varit med om att antaga denna paragraf, ber jag att få säga hvad som utgjort motivet till detta antagande. Jag huser det förtröende till Herrar fullmäktige i Riksgälds-kontoret, att de väl förstå att bedöma de frågor, som åligga dem att behandla, och i hvilka de hafva skyldighet att besluta, så att de dervid icke låta binda sig af ett utlåtande, som möjligen kunnat lemnas af kommissariatet. I

öfrigt, så vidt jag förstår, innefattas icke uti denna paragraf något åliggande för fullmäktige att höra kommissariatet utan endast att efter godtycke göra detta, när de anse omständigheterna sådant påfordra. När dertill kommer att Riksgäldsfullmäktige äro Riksdagens förtroendemän och då man med skäl kan vänta ett förslag af dem till omorganisation af Riksgälds-kontoret, trodde afdelningen och äfven Utskottets plenum, att det för närvarande icke vore skäl att göra någon ändring i reglementet och således gå i förväg det beslut, som fullmäktige möjligen kunna fatta i afseende på omnämnda omorganisation. Af det skälet yrkar jag bifall till hvad Utskottet i denna paragraf föreslagit.

Herr Liss Olof Larsson: Jemte det jag instämmer i hvad Grefve Posse och Herr Olsson yttrat, ber jag att få erinra Herrarne om, att man har ett med detta likartadt stadgande i bankoreglementet hvad fullmäktige i Riksbanken beträffar. Det finnes der en paragraf i hvilken det heter: "I de fullmäktiges behandling tillhörande mål skola vederbörande tjänstemäns utlåtande infordras, derest sådant för målets utredning nödigt anses". Detta är ju alldeles samma stadgande som här, rörande Riksgälds-kontoret, är i fråga satt och, så vidt jag kunnat finna, har icke någon motsatt sig införandet af detta stadgande i bankoreglementet. Icke heller har jag hört, att bankofullmäktige i följd af detta stadgande kommit under något förmynderskap af tjänstemännen. Då förhållandet är sådant inom Riksbanken och man väl kan hysa samma förtroende till fullmäktige i Riksgälds-kontoret som till fullmäktige i banken, så kan jag icke finna, att någon våda ligger i att antaga det förslag till paragraf, som Utskottet framlagt, utan yrkar bifall till detsamma.

Herr Gumælius: Jag ber endast att, med anledning af den siste ärade talarens yttrande få upplysa, att det inom Banko-Utskottet var starkt i fråga om att föreslå borttagandet af det utaf honom omnämnda stadgandet i bankoreglementet såsom olämpligt och icke tidsenligt. Att Banko-Utskottet icke föreslagit något sådant berodde derpå, att en omreglering inom Riksbanken så nyligen genomförts, att man föreställde sig, att man skulle trampa på en del ännu ömma liktornar, som der möjligen finnas, om man rörde på den strängen. I afseende på den paragraf, hvarom här är fråga, hyser jag samma uppfattning som om motsvarande paragraf i bankoreglementet, nemligen att båda äro mindre tidsenliga och böra borttagas, enär fullmäktige nog lära veta att utan dessa paragrafer skaffa sig de upplysningar, som de för ärendenas handläggning anse vara af nöden. Jag instämmer uti Herr Hedins yrkande.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har yrkat på, att man skulle omarbete detta reglemente i den riktning, som Herr Hedin föreslagit, men då det icke lyckats att få genomfördt detta inom Utskottet, och man icke här i Kammaren genom beslut i ett enstaka fall kan få det hela lämpadt efter tidsförhållandenas kraf, så tror jag icke, att det lönar mödan att fatta beslut om en förändring i denna paragraf. Vore inträdandet af ett bättre förhållande beroende blott på denna paragraf, då vore det skäl att vid-

taga den nu föreslagna åtgärden, men i reglementet finnas flera paragrafer, som hänga tillsammans med den nu i fråga varande, enligt hvilka det föreskrifves att kommissariatet skall afgifva yttrande och således fullmäktiges omtalade beroende fortfara. Man kan således icke genom den nu i fråga satta ändringen uppnå det mål man äsyftat, utan dertill skulle erfordras en vidsträcktare omarbetning af reglementet; och då en sådan nu icke blifvit i fråga satt, tror jag det är så godt att vi bifalla den förevarande paragrafen. Ett ytterligare skäl till ett sådant beslut ligger deri, att Riksdagen genom gemensam votering uppdragit åt fullmäktige i Riksgälds-kontoret att utarbета och till nästa riksdag framlägga förslag till omreglering af detta kontor. Här finnes utan tvifvel vigtigare förändringar i reglementet som behöfva vidtagas än den nu föreslagna, om man skall kunna uppnå något gagneligt ändamål med förändringen, och jag tror således att man icke skulle vinna något annat genom bifall till Herr Hedins förslag än att man, utan att vinna något, skulle rifva sönder det nu gällande. Man har således efter min uppfattning icke något annat att göra än att bida tiden till nästa riksdag, och jag hoppas, att fullmäktige skola taga frågan med allvar om hand och föra den till ett godt resultat. Jag hemställer, under nu varande förhållanden, om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gäfvos propositioner på bifall dels till Utskottets förslag och dels till det ändringsförslag, som Herr Hedin framställt. Den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja; och hade Kammararen alltså godkänt den lydelse för i fråga varande paragraf, som Utskottet föreslagit.

§§ 61—73.

Blfvo äfvenledes godkända.

Rörande § 74 yttrade

Grefve Posse: Sedan Kamrarna genom gemensam votering hafva fattat beslut i afseende på det föreslagna uppförandet af nytt riksdags- och bankohus, och då föreskrifterna i den förevarande 74 § stå i fullkomlig strid med hvad Riksdagen i nämnda afseende beslutat, så anhåller jag att Kammararen behagade till Utskottet återremittera denna paragraf.

Herr Lyttkens: Jag vet icke hvad en återremiss skall tjena till; jag yrkar att paragrafen skall i sin helhet utgå.

Herr Jöns Rundbäck: De som hafva läst paragrafen i sin helhet och således sett, hvilka uppdrag fullmäktige, utom frågan om Helgeandsholmens ordnande, enligt samma paragraf erhållit, lära väl finna, att det är alldeles nödvändigt, att paragrafen i vissa delar finnes kvar. Jag yrkar återremiss.

Grefve Posse: Herrarne kunna med största lugn återremittera denna punkt till Utskottet; derigenom riskeras alldeles icke att läsa fast frågan så, att man icke kan komma lös från densamma på någon tid. När frågan sedan återkommer till Kammaren, står det Kammaren fritt att i den i fråga varande paragrafen vidtaga de förändringar, Kammaren kan finna nödiga.

Jag anhåller om återremiss.

Herr Lyttkens återtog sitt yrkande på afslag och förenade sig med dem, som förordat återremiss.

Öfverläggningen var nu slutad; och blef, efter derå af Herr Talmannen framställd proposition, denna paragraf till Utskottet återförvisad.

§§ 75—97.

Godkändes.

Efter det att sålunda samtliga i detta memorial föreslagna reglementsparagrafer varit föremål för beslut, föredrogs slutligen och bifölls Utskottets sid. 3 och 4 förekommande *hemställan*.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Sammansatta Stats-, Bevillnings- och Lag-Utskottets memorial N:o 6, angående arvode åt den hos Utskottet anställde sekreterare.

§ 9.

Förekom till behandling Banko-Utskottets memorial N:o 18, med framställningar angående Riksbankens förhållanden till statsverket och myntverket i fråga om myntväsendet.

Ordet begärdes af

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Wærn, som yttrade: Mot aflåtandet af en underdånig skrifvelse i det syfte Första Kammaren redan beslutit har jag egentligen icke någon invändning att göra; men jag har ansett mig böra lemna några upplysningar angående hvad i denna sak har förefallit. Såsom Herrarne torde erinra sig, beslöt Riksdagen den 24 Maj sistlidet år att antaga en ny myntförordning, och nu gällande myntlag är daterad den 30 Maj 1873. Enligt 11 § i denna myntlag stadgas, att Kongl. Maj:t vill särskildt förordna angående myntstyckenas diameter, pregel, inskrift, m. m., äfvensom de regler hvilka vid myntverket böra gälla för probering och justering, inlemnande af guld till förmyntning m. m. Den 26 derpå följande Juni aflät Kongl. Maj:t en skrifvelse till öfverdirektören för myntverket, uti hvilken skrifvelse denne

underrättades om antagandet af den nya myntlagen, hvarjemte han förständigades att inkomma med förslag till sådana bestämmelser, som i 11 § äro omnämnda. Här af inhemtas, att, redan tre veckor efter den nya myntlagens utfärdande, det väsendtligaste af hvad med nu ifrågakända skrifvelse afses blifvit iakttaget.

Hvad vidare angår förhållandet mellan Myntverket och Riksbanken, så torde Kammaren påminna sig, att detta ämne har varit föremål för skriftväxling mellan fullmäktige och öfverdirektören, öfver Kongl. myntverket angående den senares åliggande att till banken återlemna det silfver som banken hade hos myntverket, och hvilket fullmäktige önskade att få tillbaka i plantsar enligt 37 § Bankoreglementet. Denna skriftväxling utvecklade sig till framställningar från ömse sidor om ett bättre ordnande i afseende å framtida förhållanden mellan Kongl. myntverket och Riksbanken samt till bestämmande, inom hvilken tid utmyntning i vissa kvantiteter skulle verkställas, hvarför Kongl. Maj:t vid remiss den 7 Juli 1873 af fullmäktiges slutliga påminnelser öfverlemnade dem till öfverdirektören för att tagas under öfvervägande vid afgifvande af det från öfverdirektören redan infordrade utlåtande och förslag till nya bestämmelser för myntverket. Öfverdirektören för Kongl. myntverket har således tvänne särskilda gånger, både i Juni och Juli månad sistlidet år, fått sig förelagdt att inkomma med fullständigt förslag i detta hänseende, hvilket väl ock redan skett, om icke hela personalen vid myntverket varit fullt upptagen och måst göra de största ansträngningar för att sätta i gång utmyntningen af de nya guldmynt, som blifvit en följd af guldmyntfotens antagande. Öfverdirektören har sålunda haft fullt upp att göra, och det har dessutom varit alldeles rätt gjordt af honom att icke aflåta förslag i denna sak, innan han samlat tillräcklig erfarenhet i afseende å prögnen af de nya guldmynten och i sammanhang dermed stående saker.

Hvad slutligen angår bestämmelser rörande det gamla kopparmyntets användande vid tillverkning af bronsmynt äfvensom myntverkets inköp af silfver från Riksbanken för utmyntning af de nya silfvermynten, så har uppgörelse i detta hänseende genom en skrifvelse från Finansdepartementet af den 27 Februari detta år egt rum, och derigenom har blifvit bestämdt, icke blott huru mycket af hvarje ny myntsart inom viss tid skulle till Riksbanken levereras, utan ock huru förfaras skall med det skrot som öfverblefve. Fullmäktige fingo härigenom äfven rättighet att, om de så önskade, på viss förut bestämd tid, i kontanta penningar utbekomma den summa som motsvarades af resten af de till myntverket försälda silfvertackorna, sedan utmyntningen blifvit avslutad.

Då sålunda förhållandena mellan Riksbanken och Kongl. myntverket redan blifvit till fullo reglerade, och uppdrag gifvits åt öfverdirektören öfver myntverket att inkomma med förslag till de nya bestämmelser som i detta afseende ytterligare kunna erfordras, så anser jag icke något behof förefinnas att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte föreliggande förslag innehåller; men jag kan icke heller för min del se någon olägenhet uti, om Riksdagen nu besluter sig för att aflåta en sådan skrifvelse.

Herr C. A. Larsson: Efter de upplysningar, som vi nyss af den siste ärade talaren erhållit, torde det icke kunna falla någon in att anse

den i fråga satta skrifvelsen vara obehöflig. Jag ber att få fästa Kammarrens uppmärksamhet derpå, att under den senaste statsrevisionen, uti hvilken jag deltog, blef jag och flera med mig fullkomligt öfvertygade derom, att den så kallade myntverksstyrelsen är af den beskaffenhet, att hvarken Konung, Riksdag, revisorer eller fullmäktige kunna få någon bugt på densamma. Ingenting får man heller verkställt i fråga om myntning från myntverket, förr än det faller den gamle myntmästaren in att gunstbenäget gå en framställd begäran i det hänseendet till mötes. Roar det ej honom för tillfället att slå mynt, så säger han tvärt nej till hvarje begäran i den vägen, och om Konungen eller fullmäktige skriva till honom, så bryr gubben sig lika litet derom, ty så inrotad är han i sina gamla tag och vanor, att han icke utan genom stark påtryckning kan rubbas att frångå det envisa lugn, som är honom så eget. Det har nu förflutit flera månader, sedan Riksbanken framställde sin önskan till myntverket att återfå en massa silfvertackor, som blifvit dit inlemnade för utmyntning, men gubben nekade att utlemna dem, förr än han erhållit ett par tusen R:dr i utmyntningskostnader. Då sådant kan ega rum, måste väl häruti ligga en anledning att vidtaga sådana förändringar i reglementet, att detsamma icke måtte komma att vidare innehålla sådana kryphål att försvara sig med, som de opraktiska bestämmelser, med stöd af hvilka myntmästaren kunnat förfara så som han gjort. Redan i fjor beslöts, att vi skulle få guldmynt uti allmänna rörelsen; sådant har dock icke utkommit förr än i Mars månad innevarande år, ty jag vill icke tala om de få guldmynt, som man någon gång lyckades få se redan i November månad sistlidet år. Jag kan ej finna, hvarföre vi behöft vänta så länge på de nya mynten.

För öfrigt ber jag att få yrka bifall till Utskottets förslag, och tror att regeringen icke bör blifva illa tillfreds med detsamma, ty regeringen kan derigenom få ett stöd för att något mer än hittills hålla efter myntmästaren, så att denne ensam icke måtte hädanaefter som hittills få styra och ställa med myntverket bäst honom lyster.

Herr Statsrådet Wærn: Jag anser mig skyldig att med anledning af den siste talarens yttrande förklara, att jag icke någonsin funnit motvilja hos öfverdirektören vid myntverket att fullgöra sina skyldigheter; och jag hemställer derjemte till samma talare, om det icke är hans skyldighet att rätta sig efter reglementets föreskrifter. Hvad framtiden deremot angår, så har, på sätt jag redan förklaradt, öfverdirektören redan erhållit uppdrag att i afseende på den afgifva förslag.

Herr Hæggström: Då de förhållanden, som föranledt Banko-Utskottet att framlägga detta skrifvelseförslag, äro för Riksdagen allmänt bekanta och till en del omnämnda äfven i detta memorial, så, och då Första Kammarren redan bifallit förslaget, oaktadt tre ledamöter från samma Kammarer deremot reserverat sig, vill jag förmoda, att detsamma varder jemväl af denna Kammarer bifallet.

Öfverläggningen förklarades slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets memorial N:o 99, angående den under innevarande riksdag verkställda statsreglering samt anskaffande af de för Riksgälds-kontorets utgifter erforderliga medel.

1:sta—7:de punkterna.

Biföllos.

Efter uppläsning af 8:de punkten anförde

Grefve Posse: Det är icke för att göra något yrkande, som jag begärt ordet, utan endast för att lemna Kammaren ett meddelande om slutresultatet af statsregleringen. Jag har för sådant ändamål låtit uppgöra en tablå, hvilken jag önskar få bilagd protokollet; och jag vill nu endast meddela skilnaden i beloppet, som Kongl. Maj:t i sina särskilda propositioner äskat, och det belopp, som af Riksdagen beviljats. Häri ingår dock icke hvad Kongl. Maj:t begärt till jernbanor och jernvägs-materiel, ty dessa anslag hafva af Riksdagen beviljats till oförändradt belopp. Under hufvudtitlarne i öfrigt har Kongl. Maj:t begärt 68,234,732 kronor 6 öre samt Riksdagen beviljat 63,753,907 kronor 60 öre; hvadan alltså i förhållande till Kongl. Maj:ts propositioner en besparing af omkring 4 $\frac{1}{2}$ millioner kronor åstadkommits.

Ofvannämnda tablå, hvilken skulle härefter intagas, lyder sålunda:

Af Kongl. Maj:t äskade statsutgifter.				Af Riksdagen beviljade statsutgifter.			
Ordinarie.	Extra ordinarie		Summa.	Ordinarie.	Extra ordinarie		Summa.
	för år 1875.	för år 1874.			för år 1875.	för år 1874.	
1,269,750 —	—	—	1,269,750 —	1,266,000 —	—	—	1,266,000 —
3,360,900 —	569,024 70	244,777 20	4,174,701 90	3,340,400 —	556,669 80	—	3,897,069 80
609,365 —	—	—	609,365 —	609,365 —	—	—	609,365 —
11,785,000 —	4,615,000 —	825,700 —	17,225,700 —	11,710,400 —	3,837,969 8	7,040 —	15,555,409 8
4,462,100 —	2,425,330 —	234,486 —	7,121,916 —	4,459,100 —	2,337,725 —	52,525 —	6,849,350 —
12,017,100 —	1,502,401 99	449,054 —	13,968,555 99	11,591,500 —	1,467,706 50	37,200 —	13,096,406 50
10,548,700 8	191,860 —	761,491 82	11,502,051 82	10,498,000 —	205,891 82	182,400 —	10,886,291 82
6,954,000 —	1,974,189 —	1,368,788 —	10,296,977 —	6,822,900 —	1,869,536 —	871,815 5	9,564,251 5
1,575,085 —	488,500 —	2,129 35	2,065,714 35	1,539,135 —	488,500 —	2,129 35	2,029,764 35
52,582,000 8	11,766,305 69	3,886,426 37	68,234,732 6	51,836,800 —	10,763,998 20	1,153,109 40	63,753,907 60

Vidare yttrades ej. Punkten biföllos.

Hvad Utskottet (å memorialets 10:de sida) slutligen yttrat lades till handlingarne.

§ 11.

Föredrogs Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets memorial N:o 3, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om ändringar i lagstiftningen för enskilda sedelutgifvande banker.

1:sta punkten.

Beträffande Utskottets förslag till lydelse för 13 § 2 mom. i Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864 yttrade:

Herr Gumælius: Jag tviflar icke på, att Kammaren kan anse sig hafva fått nog af banklagsfrågor denna riksdag; men jag, som icke förut kunnat vara närvarande vid deras handläggning i Kammaren, torde nu härom få yttra några ord, hvarvid jag, så vidt, med hänsyn till ärendets beskaffenhet, möjligt är, skall försöka att hålla mig till den punkt, som nu är i fråga.

Jag vill då först yttra några ord om motiveringen. Utskottet säger uttryckligen i detta helt nyss i tryck utdelade memorial, hvilket till äfventyrs icke alla af Kammarens ledamöter hunnit genomläsa, att "Utskottet anser hittills gällande, ofvan omförmälda Kongl. kungörelse komma att, för så vidt på Riksdagens beslut beror, fortfarande blifva gällande i de delar, rörande vilka Kamrarne icke kunnat sig om ändring förena". Det är denna uppfattning af Utskottet, som jag från första början ber att få skilja mig ifrån på det fullständigaste. Jag betraktar nemligen det förslag, Kongl. Maj:t framställt i afseende på åtskilliga andra punkter af denna banklag, stå i så ytterst nära samband med den 26 §, att denna §, som bestämmer sedelutgifningsrättens storlek, icke kan antagas utan dessa af Kongl. Maj:t föreslagna ändringar i åtskilliga andra §§, eller något motsvarande, så vida man icke skall grundväsendtligt rubba Kongl. Maj:ts förslag; alltså anser jag 26 §, sådan den af Riksdagen antagits, icke kunna af Andra Kammaren i och för sig godkännas, utan blott så vida Andra Kammarens beslut om motvigt i andra §§ mot de extravaganter, som 26 § innehåller, äfven få blifva gällande. Om man således, såsom Utskottet här i sitt sammanjemkningsförslag gjort, föreslår Andra Kammaren att i alla väsendtliga skiljaktigheter släppa af sina beslut och jemka sig tillsammans på det sätt, att Kammaren afstår från sina särskilda yrkanden, då skall jag be att få slippa följa det Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet på dess sammanjemkningsbana. Bland de reservationer, som finnas bifogade det Sammansatta Utskottets betänkande, är ingen af mig, och detta af det skäl, att jag icke varit närvarande vid sammanjemkningsfrågans behandling i Utskottet, och jag anser mig således icke, såsom ledamot af Utskottet, vara förhindrad att nu yttra mig emot Utskottets föreliggande förslag.

Jag får bekänna, att jag personligen icke är belåten med den motvigt, Andra Kammaren beslutat, hvarken med beskaffenheten eller med tyngden deraf, ty den är i sanning för lätt; men i brist på någon bättre motvigt, måste jag hålla på denna. Motvigten består dels deruti, att

man enligt § 13 har garanti, att de obligationer, som skola motsvara minst 30 procent af sedelutgifningsrätten på grundfondssäkerhet, hafva verkligt värde; dels ock deruti att man genom beslutet att alldeles borttaga femriksdalerssedlarne har någon liten trygghet mot att störtsjön af enskilda bankernas sedlar blifver allt för stor.

För att kunna bedöma motvigtens behöflighet, är det nödigt tillse, till hvilket omfång sedelutgifningsrätt nu blifvit åt de enskilda bankerna beviljad. Jag vill alltså bedja att få fästa uppmärksamheten på, huru denna 26 §, som handlar om sedelutgifningsrätten, slår sig ut i verkligheten, och jemföra den sedelutgifningsrätt Kammaren voterat och den, som för närvarande af enskilda bankerna begagnas.

Jag har i min reservation till Sammansatta Utskottets föregående större betänkande fästat uppmärksamheten på siffror rörande sedelutgifningen under de 5 sista kvartalen. Nu skall jag hålla mig till siffrorna för ett af dessa kvartal, för det senaste årsbokslutet den 31 December 1873, och utveckla dem något. Då hade de enskilda bankerna ett utelöpande sedelbelopp af 67,213,158 R:dr 50 öre — genom tryckfel står å sid. 29 i Utskottets utlåtande N:o 2 56 öre i stället för 50 öre — men derifrån måste afräknas det belopp af riksbankens sedlar, som innelägo hos de enskilda bankerna eller vaxlingsombuden, hvilka belopp utgjorde 27,723,024 R:dr 17 öre. Deremot bör de enskilda bankernas då obegagnade sedelutgifningsrätt till belopp af 13,183,485 R:dr tillräknas. Jag finner således, att hvad jag skulle vilja kalla de enskilda bankernas *nettosedelutgifningsrätt* (med inberäknaude af den obegagnade, men med afdrag af riksbankssedlarne) den 31 December 1873 utgjorde 52,673,619 R:dr, i rundt tal 52 eller närmare 53 millioner. Hvilken sedelutgifningsrätt voterade då Andra Kammaren åt dem härom aftonen? Den voterade först och främst 1 $\frac{1}{2}$ gånger grundfondens belopp; och då grundfonderna uppgå till 46,649,222 R:dr, så utgör 1 $\frac{1}{2}$ gånger detta belopp 69,970,833 R:dr. Härtill bör läggas sedelutgifningsrätten på reservfundsmedel. De enskilda bankerna hade vid den angifna tiden reservfonder uppgående till 3,361,158 R:dr. Dessutom egde de "reserverade medlen" till mer än en half gång reservfonden, eller 1,726,179 R:dr; och då är det temligen själfklart, att de enskilda bankerna, för att öka sin sedelrätt, komma att söka förkofra sina reservfonder och särskildt med första till reservfonderna i sina böcker öfverföra de för närvarande såsom "reserverade medel" särskildt bokförda beloppen, så anser jag reserverna kunna och böra sammanräknas, då de gifva summan 5,087,337 R:dr, som, fogad till halfannan gång grundfonden, ger en bruttosedelutgifningsrätt af 75,061,170 R:dr. Derifrån bör dock afräknas den guld-kassa, Riksdagen vill ålägga de enskilda bankerna att hålla, eller 10 procent af deras grundfonder, motsvarande vid pass sex och tjuguen hundraled procent af hela deras sedelutgifningsrätt, med 4,664,922 R:dr, då "nettosedelutgifningsrätten" efter nya räkningen blifver 70,396,248 R:dr. Den motsvarande vid sistlidet års bokslut var, såsom förut nämndes, 52,673,619 R:dr; men mellan dessa sedelutgifningsrättigheter, den gamla och den nya, uppgår skillnaden till ej mindre än 17,722,629 R:dr, eller inemot 18 millioner, som Riksdagen nu skänkt de enskilda bankerna utan att ålägga dem hålla större kassa än något öfver sex procent af sedelmassan. Måne då icke andra motvigt behöfvas?

Nu tror man kanske, att jag genom att välja 31 December 1873 tagit eu för de enskilda bankerna i detta fall särdeles oförmånlig dag; men det är icke så. Hade jag tagit det förra årsbokslutet, 31 December 1872 till grund för beräkningarne, så hade tillökningen i sedelutgifningsrätt efter de nya grunderna visat sig ännu starkare. Tillökningen hade då icke stannat vid 18 millioner, utan uppgått till 28,736,236 R:dr; och hade jag valt den märkliga tidpunkten 30 September 1873, då de enskilda bankerna högt uppdrifvit sin sedelutgifningsrätt, så var den dock 18,675,309 R:dr mindre, än den skulle hafva varit, om de enskilda bankerna fått tillämpa de nya, af Andra Kammaren i förra veckan godkända grunderna.

Om jag emellertid nu stannar vid den lägsta af dessa siffror, den vid 1873 års slut, då förhöjningen i sedelutgifningsrätt skulle hafva utgjort nära 18 millioner och jemför den med den då utelöpande sedelmassan från enskilda banker, med afdrag för ineliggande riksmünt, hvilken utelöpande sedelmängd utgjorde 39,490,134 R:dr, så befinnes den tillökning i rättighet, som gifvits de enskilda bankerna, utgöra nära 50 procent. Andra tider ge än högre procenttillökning. När man nu ej vill veta af de kontroller, Kongl. Maj:ts funnit skäligt föreslå, och den lagstadgade kassan är klen, männe då ej andra motvigtter äro af nöden? Har icke Andra Kammaren varit i sin goda rätt, då den sökt påfinna medel att förminska verkningarne, vådorna af sin stora frikostighet mot de enskilda bankerna?

Vill man för öfrigt se omlömen från andra håll, huruvida beslutet i detta fall varit frikostigt eller icke, så vill jag hänvisa till ett nummer af "Dagens Nyheter", som utdelats gratis till Kammarens ledamöter. Deri finnes bland annat en tabell med öfverskrift: "de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt", hvilken tabell torde vara uppgjord af en person, som är djupt inne i bankförhållandena. Han jemför sedelutgifningsrätten enligt "nuvarande lag", "Wallenbergs förslag", och "Wærns förslag", hvilket sistnämnda väl skall vara Kongl. Maj:ts förslag. Enligt nuvarande lag beräknar författaren sedelutgifningsrätten till 125 procent af grundfonden med obegränsad utgifning på riksmüntskassa; enligt Herr Wallenbergs förslag skulle den blifva 135 procent med obegränsad sedelutgifning på guldmynt vid hufvudkontoret, och enligt Herr Wærns förslag 160 procent med obegränsad utgifning på guldmynt och guldplants. Såsom Herrarne se, har Utskottet varit så liberalt i afseende å sedelutgifningsrätten åt enskilda bankerna som någon, som gjort förslag i den riktningen; och Utskottet har dessutom varit angeläget att få kontrollen bort. Det fanns en smula deraf kvar i det förra utskottsberäkningen, men den är dels borttagen i Första Kammaren, dels hålla de obetydliga återstoderna nu på ait raderas bort i detta nya förslag, om detsamma af Andra Kammaren antages. Jag har redan sagt, att jag icke tycker om lydelsen af 13 § 2 mom. sådan den blifvit af Andra Kammaren beslutad, men i denna väg är något bättre än intet; och hellre än att dessa obligationer, hvilka skola jemte utteckningar — mångenstädes måhända ensamma, för att icke räkna den lilla kassan — utgöra grunden för sedelutgifningsrätten, må kunna komma att utgöras af tvetydiga papper, vill jag för min del antaga Andra Kammarens beslut i denna punkt.

Jag förstår icke, hvarföre Utskottet, då det uppgjort sitt sammanjemkningsförslag, icke kommit på den tanken, att hemställa till Första Kammaren att foga sig efter Andra Kammarens beslut, utan endast hemställt, att Andra Kammaren, med undantag af en mindre väsendtlig punkt (§ 30), i allt skulle gifva efter.

Jag skulle visserligen kunna yrka rent afslag å punkten; men jag befarar, att Utskottet i sådant fall torde i sitt skrifvelsförslag upptaga såsom afgjorda de punkter, som af båda Kamrarne godkänts, med förklaring att Riksdagen i öfrigt godkänt banklagen, sådan den är, både i pröfvade och alls icke pröfvade delar, af hvilka nog flera kunde förtjena att skärskådas. Men det kan icke gerna vara denna Kammares mening att åstadkomma en *sådan* skrifvelse. Jag anser, att 28 §, som handlar om skyldighet för enskilda banker att invexla sina sedlar med guld, är fristående från de öfriga §§, och numera, då myntväsendet är fotadt på guld, lär denna bestämmelse vara alldeles i sin ordning. Deremot vill jag hoppas, att Riksdagen, som synes mig med banklagförslaget hafva kommit in i en återvändsgränd, ur hvilken man icke kan komma med ett hyggligt förslag på den korta tid, som återstår, måste anse förslaget i öfriga delar förfallet, åtminstone §§ 19 och 26, derest ej Andra Kammarens beslut om obligationer och om femmor får ega bestånd.

I stället för att yrka rent afslag å första punkten hemställer jag alltså, att Andra Kammaren måtte uttala sig sålunda: Andra Kammaren, som anser sitt beslut beträffande förändring i § 13 af Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864 om enskilda banker stå i oskiljaktigt samband med Kammares beslut angående §§ 19 och 26 i samma Kongl. kungörelse, afslår Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets i första punkten af dess betänkande N:o 3 framställda sammanjemkningsförslag.

Herr Jöns Rundbäck: I hufvudsakliga delar instämmer jag med den siste talaren, och jag har samma uppfattning af frågan, som han. 63 § Riksdags-ordningen säger, att, om Kamrarne stanna i olika beslut, Utskottet skall söka att de olika meningarne sammanjemka, så vidt möjligt är; men jag vågar bestrida, att någon sammanjemkning här egt rum, utan Utskottet har helt enkelt såsom sitt antagit Första Kammarens beslut och vill nu inbjuda Andra Kammaren att antaga detsamma.

Om någonsin ett förslag till lydelse af en lagparagraf är olämpligt, så är det detta. Orden "lätt säljbara räntebärande obligationer" innebära nemligen icke någon solid grund för enskilda bankers sedelutgifningsrätt; ty *lätt säljbara* kunna obligationer vara, äfven om de icke skulle vara värda mera än några ören af deras ursprungliga värde. Jag känner t. ex., att aktier i ett företag, hvilka kostat 100 R:dr stycket, såldes för 50 öre; och de köptes friskt af några, som tyckte det vara ett nöje att hafva dem — och dessa aktier voro således *lätt säljbara*. Det är ju således klart, att äfven en dålig vara kan vara *lätt säljbar*, om den säljes till underpris.

Då jag icke vidare vill ingå i diskussion öfver ämnet, inskränker jag mig till att yrka afslag å detta förslag; dock med förklarande, att jag icke har något emot Kammares bifall till det af Herr Gumelius framställda förslaget.

Grefve Sparre: Med anledning af den förste ärade talarens yttrande måste jag erinra om 77 § Riksdags-ordningen som säger: "Riksdagsman, som varit frånvarande då något beslut fattats inom den Kammare han tillhör, skall ega att derefter till protokollet anmäla, det han ej i berörde beslut deltagit, men icke hafva makt att tala å deras beslut, som dervid närvarit." Jag hemställer till Herrarne, huruvida detta hans föredrag gick ut på annat än att klandra ett Kammarens föregående beslut, och huruvida sådant står i öfverensstämmelse med nyss upplästa grundlagsparagraf.

Beträffande sjelfva saken, så ber jag att, så väl mot nyss omnämnde som ock mot den siste talaren, hvilka påstått att i nu föreliggande utlåtande icke någon sammanjemkning af Kamrarnes olika beslut förekommit, utan att Utskottet endast inbjudit Andra Kammaren att förena sig i Första Kammarens beslut, få erinra att, om vi gå igenom de fem särskilda punkter som förekomma i detta betänkande, vi skola finna att, hvad först angår nu föredragna punkt, Utskottet har gjort en hemställan till Andra Kammaren att förena sig uti den förändring som Första Kammaren beslutit i afseende å 13 § mom. 2, hvilken för öfrigt öfverensstämmer med motsvarande stadgande i den gamla lagen; och jag frågar Herrarne, om icke alltid det är fallet att, om först ett tillägg till en paragraf föreslås och detta tillägg godkännes af den ena, men förkastas af den andra Kammaren, samma tillägg genom dessa stridiga beslut anses vara förfallet. Således den inbjudningen är icke annat än en anmälan af hvad som är lag.

I § 14 mom. 1 har Första Kammaren utbytt ordet "*full*" mot "*erforderlig*", hvaremot Andra Kammaren icke fattat något dylikt beslut, utan bibehållit §:n vid dess nuvarande lydelse. Vid sådant förhållande måste 14 § bibehållas oförändrad, och således i *öfverensstämmelse* med Andra Kammarens mening. Beträffande 26 §, hvilken omnämnes i andra punkten af utlåtandet, har Första Kammaren uti mom. 2 förändrat ordet "*eger*" till "*egt*", hvaremot Andra Kammaren bibehållit förnämnda form. Det ligger i sakens natur att ordet *egt* härvidlag vida bättre uttrycker hvad man vill säga; meningen är att, om en bank öfverskrider sin sedelutgifningsrätt, så kan sådant passera till och med 10 dagar, men efter den tiden skall banken för hvarje dag sådant förhållande *egt* rum böta ett belopp af 1,000 kronor. Denna förändring kan jag sålunda icke tro vara stridande emot denna Kammarens önskan, som just består uti att hålla tummen på ögat på de enskilda bankerna, så att dessa icke öfverskrida sin sedelutgifningsrätt.

Uti mom. 1 af § 27 i Utskottets förslag har Första Kammaren beslutit, att banksedlar må utgifvas å tio, femtio, etthundra, femhundra och tusen kronor, samt tills vidare och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda beslutar å fem kronor; hvarjemte Kammaren till detta moment fogat ett tillägg af följande lydelse: "Bankbolag må ej utgifva sedlar å mindre valör än den minsta, som af Riksbanken utgifves"; hvaremot Andra Kammaren beslutit att förra afdelningen af samma moment skall erhålla följande lydelse: "Banksedlar få endast lyda å femtio, etthundra, femhundra och ett tusen kronor, samt tills vidare och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnar jemväl å 10 kronor". Nu har Utskottet hemställt i

3:dje punkten af detta utlåtande, att momentet må lyda så: "banksedlar få endast lyda å femtio, etthundra, femhundra och ett tusen kronor, samt tills vidare och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnar å tio och fem kronor". Detta måste väl få anses såsom en *sammanjelmning*, hvarjemte Utskottet hemställt, att Första Kammaren måtte låta nyss anförda tillägg till mom. 1 i § 27 förfalla samt sålunda äfven i detta häuseende, med frånträdande af sitt beslut, låta bero vid Andra Kammarens beslut i ämnet.

Hvad slutligen vidkommer § 30. uti hvilken Andra Kammaren gjort ett tillägg af orden: "*motsvarande 1 1/2 gång det värde*", har Utskottet likaledes hemställt att Första Kammaren måtte frånträda sitt beslut och antaga den af Andra Kammaren i enlighet med Utskottets förslag beslutade lydelsen för § 30. Jag hemställer till Herrarne, om det med någon skynt af sanning kan sägas, att Utskottet velat att Andra Kammaren i det väsendtligaste skulle frånträda sina förut fattade beslut, då det tvärtom just är Första Kammaren, som af Utskottet blifvit anmodad att foga sig efter Andra Kammaren i alla delar, utom i afseende å den 1:sta punkten af betänkandet, hvilken Första Kammaren för sin del icke godkänt och hvilken sålunda redan är förfallen.

Den förste talaren yttrade, att vi skulle få en störtsjö af privatbanksedlar, om de enskilda bankerna fortfarande skulle hafva rättighet att utgifva femmor och tiar. Då nu emellertid begge Kamrarne beslutat, att nyssnämnda sedelvalörer skola stryka, så fort Kongl. Maj:t anser sådant vara lämpligt, kan man då rimligtvis säga att vi från det hållet hotas med en störtsjö af dylika privatbanksedlar. Eller tro Herrarne, att man kan hålla i rörelse någon störtsjö af sedlar å femtio eller etthundrade eller tusen riksdaler? Nej, sådant låter sig icke göra, ty dessa återkomma inom kort till bankerna och invexlas med guld, till följd hvaraf ock bankerna måste vara försigtiga och ej utgifva så många sådana.

I denna Kammare har man sedan någon tid tillbaka påyrkat, att banksedlarne skulle inlösas med klingande mynt, och att sedelutgifningsrätten för enskilda banker måtte upphöra. Begge Kamrarne hafva, såsom nyss nämndes, beslutit det förra, och tillagt, den ena Kammaren att femmor, den andra att femmor och tiar, som utgöra de ojemförligt mest i allmänna rörelsen förekommande sedlar, skola upphöra att utgifvas, så snart Kongl. Maj:t pröfvar sådant nödigt. Skulle ni nu för att tillfredsställa en liten fantasi hos en enskild riksdagsman, som icke fick vara med om detta beslut, skola vi för att smickra hans egenkärlek låta resultatet af hela vår föregående diskussion i detta ämne förfalla till intet? Skulle vi för en sådan liten glädje, för en så ringa grynvälling, uppgifva det mål till hvilket denna Kammare alltid har sträfvat, nemligen borttagandet af sedlar och deras invexling med guldmynt? Nej, mine Herrar, vi kunna icke handla på det sättet. Och hvarföre skulle vi väl göra det? Måne dertföre, att det förslag icke antagits att till grundfondshypotek endast skulle antagas stats- eller allmänna hypoteksbankens räntebärande obligationer? Jag tillät mig redan förra gången detta ämne utgjorde föremål för öfverläggning i Kammaren nämna, att det finnes inga papper, på hvilka kursen varierar så mycket som på statspapper.

Så t. ex. föll en gång till följd af politiska förhållanden kursen på franska statsobligationer helt hastigt med 30 à 40 procent, och detta ehuru, såsom bekant, den finansiella ställningen i detta land vanligen är synnerligen god. Om vi i allmänhet här skulle bestämma oss för att såsom grundfondshypotek antaga statsobligationer, så skulle man kunna tänka sig att vi äfven någon gång komme att erhålla turkiska obligationer, ty Turkiet är onekligen en stat, fastän jag befarar att den säkerhet och garanti som komme att ligga uti dylika papper från det landet blefve synnerligen klen. Men särdeles bedröfligt skulle förhållandet blifva, om krig inträffade, då ju naturligtvis obligationer från alla de stater som vore invecklade i kriget komme att falla.

Jag skulle trötta Kammaren, hvares tålmod jag redan missbrukat, om jag ännu längre skulle uppehålla tiden; men jag har med hvad jag yttrat svarat några ord på den förste talarens långa anförande i ämnet. Då nu Första Kammaren, af hvilken detta betänkande begärt så stora eftergifter, på det att full öfverensstämmelse med Andra Kammarens beslut måtte komma till stånd, då — säger jag — Första Kammaren har gjort dessa uppoffringar af sina åsikter för att komma till det resultat, som vi alla sträfva efter, nemligen sedlarnes inuexling med guldmunt och ett småningom skeende borttagande af privatbanksedlarna ur allmänna rörelsen, så hemställer jag, att denna Kammare icke genom enuist fasthållande vid sitt beslut i den föredragna punkten måtte utsätta oss för den risken att hela lagförslaget förfaller, ty Första Kammaren har bifallit Utskottets förslag endast på det vilkor eller under den förutsättning att äfven Andra Kammaren för sin del måtte antaga detta sammanjemkningsförslag. Jag vågar sålunda i sakens intresse, af intresse för att vi icke måtte ytterligare här uppehållas, och slutligen i det intresse, som bjuder att vi numera under denna riksdag måtte slippa höra allt för långa tal, anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Boman: Herr Talman! mine Herrar! Om Kammaren nu vidhåller sitt förut fattade beslut, så kommer utan tviuvel detta att medföra stort ogagn. Vi må komma ihåg att förutom statens och allmänna hypoteksbankens obligationer finnas många andra dylika värdepapper, som äro i jemförelse med de förra fullt ut lika goda och betryggande. Vore det icke då obilligt att förhindra ett bankbolag att använda äfven dessa senare till grundfondshypotek, i synnerhet som dessa statens och hypoteksbankens obligationer icke alltid äro tillgängliga, då bankbolaget skulle behöfva dem. Ett sådant fall låter åtminstone mycket väl tänka sig. Hvems intresse vilja väl Herrarne påakta med denna stränga begränsning, bankbolagets eller allmänhetens? Utan tviuvel måste afsigten härmed vara att betrygga allmänheten för förluster. Men huru ställer sig affären? Våra enskilda banker hafva nu en sammanlagd grundfond af 47 millioner R:dr och reservfonder till ett sammanlagdt belopp af fyra millioner R:dr, eller inalles en förmögenhet af 51 millioner R:dr, allt i rundt tal räknadt. Vid hvilken tid man än vill göra upp ett bokslut öfver de enskilda bankernas affärsställning, så, ifall man å ena sidan upptager alla deras förbindelser eller skulder, sedelskulden deri inberäknad, och å andra sidan deras tillgångar och fordringar, skall man således alltid få ett öfverskott

af 51 millioner R:dr. Innan följaktligen någon lottegarare kan komma att förlora något utöfver sitt inbetalda aktiekapital, måste bankerna hafva gjort en förlust af 51 millioner R:dr och innan någon innehafvare af bankernas sedlar eller anvisningar skall kunna göra någon förlust, måste först bankerna hafva förlorat 51 millioner R:dr, och sedermera samtliga lottegarares förmögenhet, på grund af den solidariska ansvarigheten, hafva reducerats till noll. Finnes det väl under sådana förhållanden någon våda för allmänheten, om till äfventyrs ett bankbolag begår ett misstag och antager till grundfondshypotek en eller annan mindre god obligation. Det ligger ju i sakens natur, att bankerna sjelfva skola vara måna om att undvika förluster och följaktligen icke antaga till grundfondshypotek obligationer, som på minsta sätt kunna anses osäkra. Här har varit god tillgång på goda värdepapper och de hafva också blifvit begagnade till i fråga varande hypotek, utan att deraf någon fara visat sig på färde. Om man således nu vidhåller det beslut, som en gång fattats, så gör man icke dermed allmänheten den ringaste tjänst, utan snarare tvärtom. Ett samhälle, som upptager lån och derå utställer fullt goda obligationer, skulle icke få dessa använda till grundfondshypotek. Och ett bankbolag skulle vara förhindradt att till nämnda ändamål välja papper, om hvilka det icke allenast tror utan till och med är fullt förvissadt, att de äro goda. Är detta en vinst mine Herrar? Nej visst icke!

Den förste ärade talaren berörde en fråga, som icke hör hit, nemligen frågan om sedelutgifningsrätten. Jag anser mig af grundlagen förhindrad att ingå i något slags svaromål å hvad han yttrade, ehuru det kunde vara mycket att dervid anmärka. Hvad åter angår formuleringen af hans yrkande, att man skulle afslå sammanjemkningsförslaget på grund af det nära sammanhanget mellan 13 och 26 §§, vill jag deremot erinra, att något sådant nära sammanhang mellan paragraferna existerar icke. Den ena handlar om vilkoren för enskilda bankers sedelutgifningsrätt, den andra om hvilket slags obligationer få antagas till grundfondshypotek. Det är ju helt och hållet skilda saker. För min del yrkar jag, att Kammaren måtte för att tillgodose allmänhetens intresse förena sig uti Första Kammarens föreliggande beslut eller med andra ord Utskottets sammanjemkningsförslag.

Herr Gumælius: Herr Talman, mine Herrar! Under det den ärade representanten från Wenersborg hade ordet kunde jag ej motså begäret att än en gång anhålla derom; och sedan jag nu fått det, må det tillåtas mig att yttra några få ord.

Den värde talaren började sitt anförande med att mot mig uppläsa en grundlagsparagraf. Om han för tillfället hade innehafvt platsen såsom vår ålderspresident, så skulle detta uppläsande hafva kunnat vara berättigadt. Nu deremot, då han endast innehar sin plats på venersborgsbanken tror jag icke, att jag behöfver taga emot dylika eriuringar från honom. Jag har ju för öfrigt endast uttalat den uppfattningen, att dessa båda paragrafer, den 13 och den 26, stå i ett organiskt samband med hvarandra, och att man derföre icke kan rätt bedöma den förra, eller 13 §, utan att tillika göra sig reda för de olika verkningarne af den 26 § med eller utan sådana hämmande inrättningar, som torde behöfva

åsättas densamma, för den händelse den skulle befinnas vara något extravagant till sin natur.

Samme ärade talare, hvilken undertecknat betänkandet, behagade genomgå det punkt för punkt och ville söka öfvertyga Kammaren, hurusom den uti det föreliggande sammanjemkningsförslaget fått i väsendtliga delar sin vilja fram, och att man icke talat sanning, då man påstått motsatsen. Han uppehöll sig särskildt vid tredje punkten (frågan om femmornas tillvaro) och påstod att Första Kammarens mening dervid fått i väsendtlig mån gifva vika. Jag torde knappast behöfva upptaga ett sådant påstående till bemötande. Hans resonnement dömer sig helt och hållet sjelft. Och jag föreställer mig att Herrarne, under den tid diskussionen härom pågått, hunnit tillräckligt genomögna det i dag utdelade betänkandet för att sjelfve kunna bedöma, huru pass hans uppgifter beträffande de öfriga punkterna hålla streck. Det är då öfverflödigt, att jag följer honom punkt för punkt.

Han varnade äfven Kammaren att fatta ett obetänksamt beslut endast för att glädja en enskild persons egenkärlek, äfvensom att för en grynvälling sälja så stora fördelar, som innebäras uti förslaget om enskilda bankernas skyldighet att inlösa sina sedlar med guld och om afskaffandet af deras femmor och tiör. Jag vet icke om det står i hans betänkande att femmorna och tiorna skola försvinna. Ut i mitt exemplar derafläser jag, att enskilda bankerna skola få utgifva dessa sedlar intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnar. Någon annan tid för samma sedlars afskaffande är icke utsatt, så vidt jag kunnat finna. Huruvida den ena eller andra utgången af frågan kan komma att fröjda en enskild persons egenkärlek lär vara en sak, som icke ens såsom slagord kan inverka på Kammarens beslut. Och jag hoppas att, om Kammaren finner sig föranlåten att afslå betänkandet, den också må anse sig oförhindrad att göra det, ehuru detsamma är undertecknad af Grefve Sparre.

Det är för öfrigt icke någon grynvälling, som här är i fråga. Det lagförslag, som nu föreligger, skall, om det upphöjes till gällande lag, efter min uppfattning komma att medföra svindel, onaturligt uppjagade pris på aktier och värdepapper, synnerligast, naturligtvis, å tvetydiga sådana. Det skall medföra vingel, onaturlig dyrhet på lifsförnödenheter, nya och fullt motiverade framställningar om ytterligare dyrtidstillägg och slutligen en kris före de ingående oktrojernas utgång. Om denna sedelutgifningslag med dervid fogade stadganden om garantier kommer till stånd, så skall det knappast kunna undvikas att en eller annan af de enskilda bankerna — naturligtvis icke af de bästa utan af de mindre och oerfarne — skall inom kort låta de stora okontrollerade rättigheterna förläsa sig att ställa till ett så stort elände inom landet, att vi böra betänka oss två gånger innan vi göra oss skyldiga att hafva medverkat till dess framkallande.

Herr Werner Ericson:

Grefve Sparre: Den ärade talaren på örebrobanken framställde en fasansfull tafla öfver allt det elände, bankrutter, förhöjda lefnadskostna-

der m. m., hvartill antagandet af denna lag skulle föranleda. Men hvar-af drager han dessa slutsatser? Jo deraf att bankerna under nu gällande lag öfverskridit sin sedelutgifningsrätt, och om de dermed få fortfara skall, säger han, detta föranleda svindel. Ja, det är just derföre som denna lag antagits i ändamål att begränsa sedelutgifningsrätten och tvinga dem att medverka till upprätthållandet af myntvärdet genom åläggandet för banker att invexla sina sedlar med guld. Jag ber då att få fråga, hvartill det skulle leda, om denna lag förkastades. Jo, dertill att nu gällande banklag blir qvarstående, under hvars tid, efter hvad den ärade talaren sagt, just uppkommit anledningarne att befara svindel hos bankerna. Då de flesta bankers oktrojer snart äro slut, och Kongl. Maj:t icke lär kunna undgå att bevilja nya oktrojer, så finge detta ske på grund af gamla banklagen, i fall den föreliggande lagen förkastas. Det är just derför som de, hvilka önska säkerhet mot svindel och eftersträfvat fasta gränser för bankernas sedelutgifningsrätt, tala för den nya lagen, hvaremot för den gamla lagens bibehållande icke gerna andra borde kunna tala än de, som åstunda den största möjliga frihet för bankerna. Om jag misstänkte, att en eller annan stor bankdelegare förde sin talan genom den ärade representanten från Örebro — till hvilken misstanke jag dock saknar all anledning — så skulle jag finna hans uppträdande förklarligt, ty de, som vilja hafva denna nya lag omkull och den gamla kvar, tala ovilkorligen i bankernas intresse på bekostnad af allmänhetens säkerhet. Ej heller skulle det förundra mig, om någon, som eljest njuter af det närvarande tillståndet, t. ex. någon, som samtidigt vore gäldenär till 16 olika banker, så att de nödgades taga honom under armarne, skulle yrka afslag å den nya lagen, på det bankerna måtte kunna fortsätta att hjälpa honom, ty så begränsade, som bankerna skulle blifva genom den nya lagen, kunde de omöjligt underhålla sådan svindel som för närvarande. Men att den, som påstår sig önska säkerhet genom sedlarnes invexlande med guldmynt och minskad sedelutgifning, kan yrka afslag å den nya lagen, det kan jag icke begripa. Jemför jag beloppet af bankernas nuvarande sedelutgifning med hvad här i sådant afseende är föreslaget, så finner jag att genom den nya lagen en minskning i sedelutgifningsrätten skulle åstadkommas med ett belopp af 9 till 10 millioner R:dr utan beräkning af den enligt det föreliggande förslaget möjliga indragningen af tio- och femriksdalerssedlar. Skedde en sådan indragning, blefve minskningen af bankernas sedelutgifning fördubblad. Jag skulle icke undra på, om en och annan skulle tycka, att förslaget ginge nog långt i stränghet mot bankerna, men att stå och förehålla oss, att detta förslag är egnadt att befördra en svindel, som uppkommit under nuvarande banklag, och på grund deraf yrka bibehållandet af denna lag, det hänger sannerligen icke ihop.

Jag får tillägga, att allt hvad här talats om sedelutgifningsrätt har icke det ringaste att göra med den nu föredragna punktens bestämmelser om grundfondshypoteken. Sedelutgifningsrätten beror ej blott af grundfondshypotekerna, men äfven på grundfondens storlek och mängden af guldmynt i bankens kassa. En helt annan fråga är den nu förevarande, om beskaffenheten af de grundfondshypotek, som skola insättas i landt-

ränteriet, ej blott till säkerhet för sedlarne men för bankernas förbindelser af alla slag, till t. ex. depositionsbevis, som lika väl förtjena att betryggas som sedlarne. Jag begriper icke, huru man vid behandlingen af denna fråga kan så sväfvä ut i rymderna, som åtskilliga talare gjort. Hafva Herrarne någonsin hört, att en enda bank, under den tid af omkring 40 år som vi haft privatbanker, förlorat ett enda öre på något autaget grundfondshypotek. Nej, jag kan med temlig säkerhet svara, icke ett enda öre. På hvad sätt granskas också dessa grundfondshypotek? De granskas af bankens styrelse och Konungens Befallningshafvande eller hans ombud. Om nu Kongl. Maj:t vill för ytterligare garanti lemna sin Befallningshafvande särskilda föreskrifter för denna granskning, så är det Kongl. Maj:t obetaget. Jag hemställer, om icke här ligger tillräcklig kontroll. Tro Herrarne verkligen, att det blefve bättre, om man stadgade, att grundfondshypoteken skulle utgöras af statsobligationer? Äro alla sådana så förträffliga? Skulle det vara så lra, att t. ex. turkiska obligationer godkändes till grundfondshypotek? Turkiet är onekligen en stat, hvidan dess obligationer ovilkorligen måste antagas, om berörda stadgande infördes.

Jag för min del är öfvertygad, att hvar och en, som vill säkerhet i penningeverlden, som vill hafva visshet om sedlarnes bibehållande vid sitt värde, som önskar inskränkning i privatbankernas sedelutgifningsrätt, måste vilja antagande af den nya lagen, och då vilkoret, för att det skall kunna ske, är bifall till det föreliggande betänkandet, yrkar jag, att Kamraren måtte dertill lemna godkännande.

Herr Jöns Rundbäck: Berodde uppfattningen af privatbankslagstiftningen i allmänhet och om gällande banklag i synnerhet på sådan advokatorisk tydning, som siste talaren i sitt vidt kringsväfvande föredrag utvecklat, så vore det nästan likgiltigt, hvad banklagen innehölle. Jag vill med några ord bemöta hans anförande för att lugna dem, som möjligen kunna sätta någon tro till hans tal. Risken blir förfärlig, säger han, om vi ej besluta ändring i nu gällande banklag. Nej, denna risk är icke till finnandes, ty Kongl. Maj:t kan ändra nuvarande banklag utan Riksdagens hörande och kan efter Riksdagens hörande antaga huru mycket eller huru litet som helst af Riksdagens beslut. Jag medger, att, ifall Kongl. Maj:t framlägger ett förslag till privatbankslag, och Riksdagen godkänner det, Kongl. Maj:t icke lär sedermera afvika från förslaget, men om Kamrarne uttala sig i olika riktning och sammanjemkning af meningarne icke sker, så lär Kongl. Maj:t kunna derefter besluta hvad som helst. Jag anser dessutom bättre, att gamla lagen bibehålles, än att det i fråga varande förslaget går igenom. Den förre talaren sade ju sjelf, att vi under 40 år icke sett någon olägenhet af gamla lagen. För öfrigt brådskar det icke så mycket med beslut i detta ämne, utan dermed kan utan svårighet anstå till nästa riksdag. De flesta oktrojer löpa icke dessförinnan till ända, och vid nya oktrojers beviljande lär säkert Kongl. Maj:t fästa vilkoret af skyldighet för bankerna att underkasta sig förändringar till följd af ny lagstiftning. Således finnes ingen risk i detta hänseende. Det vet den förre talaren lika väl som jag, fastän han vill bevisa motsatsen.

Vidare har han talat hit och dit om att det finnes turkiska statsobligationer, och att de kunde blifva godkända såsom grundfondshypotek, i fall ett sådant stadgande, som jag påyrkat, införes. Ja, det finnes kanske också japanska och många andra osäkra statsobligationer, men då den ärade talaren tror, att sådana papper skola blifva godkända af privatbankerna, så hemställer jag, om det ej är att befara, att de skulle kunna godkänna dåliga svenska kommunalobligationer. Kan man sätta så föga förtroende till privatbankstyrelserna, att man tror dem om att antaga turkiska obligationer, så lär det göra detsamma huru vi lagstifta, och uttalande af ett sådant misstroende lär vara den skarpaste anmärkning mot den nu föreslagna lagstiftningen.

Jag yrkar bifall till Herr Gumæli förslag.

Herr Gumælius: Det är förunderligt, huru denna fråga förmår omtöckna erkänt klara och skarpa förståndsgåfvor. Grefve Sparre kunde icke fatta, huru det kunde finnas åsichter skilda från hans egen, oakadt han deltagit i Utskottets arbete och borde minnas, att dervid förfäktades mycket olika åsichter. Ej heller kunde han förstå, huru det tillgick att vid tal om denna fråga "sväfvade ut i rymderna". Om den konsten trodde jag att han också skulle finna sig hafva rik erfarenhet. Ett yttrande vände han direkt till mig, men derpå har föregående talare redan svarat, då han påpekat att Kongl. Maj:t kan fästa vilkor vid beviljande af nya oktrojer åt bankerna, hvadan det väl går för sig att låta denna fråga anstå till nästa riksdag för grundligare behandling.

Grefve Sparre sade, att, om någon stor bankdelegare talade genom min mun, skulle det icke förundra honom, att jag satte mig emot den föreslagna nya lagen. Ja, en af oss båda är bankdelegare, men det är icke jag. En kategori, som också, enligt Grefve Sparres påstående, borde önska att rifva omkull den nya lagen, skulle vara sådana, som hade betydliga lån i de enskilda bankerna. Jag hör icke till denna kategori, men hörde jag dit och vore intresserad för att bankerna skulle hålla uppe sin gamla lånerörelse, så vore jag naturligtvis också intresserad för att de, på sätt i det nya lagförslaget medgifves, skulle erhålla en betydligt ökad sedelutgifningsrätt och således betydlig ökad förmåga att gifva lån.

Herr Philipsson: Ehuru jag inom Utskottet deltagit i uppgörande af det föreliggande sammanjemkningsförslaget, följer ej deraf att jag kan tillstyrka Kammaren att godkänna samma förslag. Uppgörandet af en dylik sammanjemkning innebär nemligen endast åtydnad af ett uttryckligt grundlagsbud och såsom utskottsledamot eger man dertill ej att ingå i bedömande af sammanjemkningens önskvärdhet utan endast att tillse, om en medelväg mellan Kamrarnes olika beslut är möjlig. Jag anser således denna sammanjemkningsåtgärd vara af helt och hållet formel natur.

Hvad sjelfva saken angår, synes mig uppenbart, att frågan om grundfondshypotekens beskaffenhet står i det närmaste sammanhang med beskaffenheten af den sedelutgifningsrätt, som blifvit medgifven, så att, ehuru beslutet om sedelutgifningsrätten blifvit förut särskildt fattadt, det dock

dock måste stå Kammaren fullkomligt öppet att vid fråga om grundfondshypoteken förklara, hvilka bestämmelser rörande dessa Kammaren anser såsom nödvändiga förutsättningar för sådan sedelutgifningsrätt, som med föregående beslut afsetts. Då jag, som icke hunnit komma tillstädes, då beslutet angående 26 § fattades, hvilket lär hafva skett i närvaro af blott $\frac{1}{8}$ af Kammarens ledamöter, sedan röstat emot bestämmelserna i 28 §, måste vara klart, att jag gerna ser, att Herr Gumælii förslag blefve godkändt. Jag tror nemligen, att det ligger mycken sanning i de åsигter, Herr Gumælius här utvecklat, icke derföre att jag tagit särdeles intryck af något tal om svindel och dylikt, men derföre att jag anser, att, om vi fatta beslut om framtida lagstiftning för bankerna i rak motsats mot hittills gällande stadganden, detta kan framkalla förhållanden, som vi icke kunna förutse eller i någon mån beherrska.

Jag kommer att rösta för bifall till Herr Gumælii förslag.

Herr Ola Andersson: Jag anser dessa förslag till ändringar i privatbanklagstiftningen utgöra en enda sammanhängande fråga och icke vara att betrakta såsom en mängd skilda frågor, huruvida den ena eller andra enstaka paragrafen skall ändras eller ej. Derför kan jag icke godkänna den åsigt, att, om Riksdagen bifaller några af de föreslagna ändringarne, men Kamrarne i afseende å andra icke kunna komma till sammanstående beslut, det vore att anse, som hade Riksdagen beslutat, att de förstnämnda ändringarne skulle införas, under det banklagen för öfrigt bibehölles i sitt gamla skick. Men jag tror dock icke, att det är grundlagsenligt att, efter Herr Gumælii förslag, vid behandlingen af en paragraf besluta förklaring af förut fattade beslut rörande andra paragrafer, och sådant synes mig vara så mycket mindre lämpligt, som Kongl. Maj:t i detta ämne eger lagstifta efter behag och följaktligen kan godkänna eller ogilla hvilka delar som helst af Riksdagens eller nägondera Kammarens beslut.

Medan jag har ordet vill jag nämna, att, då den föreliggande 13 § förra gången behandlades, jag ångrade, att jag ej väckt förslag derom, att i stället för alla föreskrifter om grundfondshypotekens beskaffenhet måtte stadgas, att Kongl. Maj:t egde utse en ledamot i hvarje bankdirektion. Jag tror, att ett sådant stadgande skulle inneburit den största möjliga säkerhet i detta hänseende. Såsom saken nu står, vill jag yrka rent afslag å Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels afslag å samma hemställan, dels ock att det förslag, som Herr Gumælius framställt, måtte antagas. Efter upptagande af dessa yrkanden och i enlighet med dem framställda propositioner förklarade Herr Talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef emellertid begärd. För bestämmande af kontrapositionen, upptog Herr Talmannen ånyo de tvänne öfriga yrkandena, af hvilka det på afslag förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl angående kontrapositionen äskades

votering, och blef alltså en omröstningsproposition af följande lydelse först uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som till kontraposition för hufvudvoteringen öfver 1:sta punkten i Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets memorial N:o 3 antager deras mening, som yrka afslag å Utskottets hemställan,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner Nej, är till kontraposition antaget det af Herr Gumælius framställda yrkande.

Den votering, som företogs enligt denna proposition, visade 84 ja mot 55 nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den som bifaller hvad Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af sitt memorial N:o 3,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner Nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Den senare omröstningen utföll med 74 ja mot 69 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Vid hvad Utskottet (öfverst å sid. 3) yttrat rörande lydelsen af 14 § i ofvanomförmälda kungörelse lät Kammaren bero.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje punkten.

Mom. 1.

Härvid anförde:

Herr Jöns Rundbäck: Då den föreslagna förändringen icke är någon förbättring och icke heller innebär någon sammanjemkning af Kam-

rarnes beslut, så måste jag, oaktadt jag visserligen har föga hopp om framgång, då Kammaren nyss visat sig frångå ett för några dagar sedan fattadt beslut, likväl yrka, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte vidhålla sitt förra beslut.

Grefve Sparre: Utskottets förslag är otvifvelaktigt en sammanjemkning. Den ena Kammaren har beslutat, att "banksedlar endast få lyda å tio, femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor samt tills vidare, och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnar, jemväl å fem kronor". Den andra Kammarén har deremot sagt, att "banksedlar få endast få lyda å femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor samt tills vidare, och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnar, jemväl å tio kronor". Jag skulle önska, att Herrarne ville säga mig, huru man skulle kunna sammanjemka dessa två olika beslut på annat sätt, än Utskottet här gjort. Den ena Kammaren har sagt, att det alldeles icke får gifvas ut sedlar på 5 kronor, men att på Kongl. Maj:ts pröfning får bero, om sådana få utgifvas på 10 kronor, under det att den andra Kammaren förklarar, att det blott skulle bero af Kongl. Maj:t, huruvida sedlar å 5 kronor finge utgifvas, men att sedlar å 10 kronor ovilkorligen få utgifvas. När nu Utskottet får dessa olika beslut att sammanjemka, har det väl, efter min tanke, gått en riktig medelväg, då det föreslagit, att momentet skulle erhålla följande lydelse: "Banksedlar få endast lyda å femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor samt tills vidare, och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnar, jemväl å tio och fem kronor.

Skulle Utskottet väl hafva hemställt, att den ena Kammaren skulle alldeles frånträda sitt beslut? Nej, i en så vigtig sak kan det icke ske; dertill gifver grundlagen icke den ringaste anledning. Utskottet har skyldighet att jemka tillsammans de olika besluten, och det måste väl Utskottet hafva gjort, då det tagit hälften af det ena och hälften af det andra beslutet. Då man för öfrigt betraktar de öfriga momenten af detta memorial, finner man, att Utskottet begärt två eftergifter af Första Kammaren, men blott en förändring af Andra Kammarens beslut.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag erkänner väl, att Utskottets förslag är ett försök till sammanjemkning mellan Kamrarnes olika beslut, men Utskottet har dock icke sammanjemkat meningarne på det sätt, att det blifvit möjligt för bankerna att inlösa sedlar å 5 kronor. Hade Utskottet verkligen kommit till sådant resultat, att detta blifvit möjligt, så skulle jag icke haft något att invända, men det har Utskottet icke kunnat, och följaktligen tror jag det icke vara riktigt att bifalla Utskottets förslag. Det förefaller mig som om Andra Kammarens förut fattade beslut skulle vara till stort gagn för riksbanken, hufvudsakligen derföre att, om Riksdagen nu fattar beslut, att sedlar å 5 kronor ej finge utgifvas af privatbankerna, hvilka, såsom bekant, nu hafva i rörelsen 17 millioner i dylika sedlar, skulle följden deraf tydligen blifva, att riksbanken i stället finge släppa ut så mycket mera sedlar i rörelsen, hvilket naturligen vore en stor vinst för densamma.

Jag tror således, att Andra Kammaren gör rättast uti att vidhålla sitt beslut, och yrkar derföre afslag å Utskottets hemställan.

Herr Jöns Rundbäck: Om detta är en sammanjemkning, så är den åtminstone ganska besynnerlig. Första Kammaren har ju icke sagt, hurudan valör sedlarne skola hafva, utan blott, att sedlar ej få utgifvas å mindre valör än den minsta, som af riksbanken utgifves. Andra Kammarrens beslut står deremot i närmaste öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, med blott den jemkning, att Kammarrens beslutat, att sedlar å fem kronor icke måtte få utgifvas, och sedlar å 10 kronor endast tills vidare, beroende af Kongl. Maj:ts förordnande. Om det nu vore såsom den ärade talaren på venersborgsbänken — jag hade så när sagt talaren för venersborgsbänken — nys yttrade, att Utskottet tagit hälften af hvardera Kammarrens beslut, så skulle Utskottet ju hafva stannat vid sedlar å $7\frac{1}{2}$ kronor, ty det hade ju varit hälften af 5 och 10, men ett sådant steg kunde icke gerna komma i fråga, och man har derföre helt enkelt strukit Andra Kammarrens beslut och sålunda ytterligare frångått Kongl. Maj:ts proposition, men då så många af Kammarrens ledamöter voro ense om Kammarrens förut fattade beslut i frågan, hoppas jag, att de ännu icke skola hafva ändrat åsigt och yrkar derföre afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Sparre: Om Herrarne behaga läsa igenom Utskottets nu föredragna betänkande, så står der, pag. 3, följande:

“Mom. 1 af § 27 i Utskottets förslag är af *Första Kammarren bifallet* med ett tillägg af följande lydelse:

Bankbolag må ej utgifva sedlar å mindre valör än den minsta, som af riksbanken utgifves.“

Ser man nu åter på Kongl. Maj:ts, af Utskottet antagna förslag, så lyder det sålunda:

“Banksedlar få endast lyda å tio, femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor samt tills vidare, och intill dess Kongl. Maj: annorlunda förordnar, jenväl å fem kronor.“

Den ärade representanten från Bohuslän har således fullkomligt miss-tagit sig, då han antagit, att Första Kammarren blott beslutat, att privatbankerna ej skulle få utgifva sedlar å mindre valör än riksbankens, ty Första Kammarren har ju i öfrigt antagit Utskottets förslag till lydelse af momentet. Nu föreslår Utskottet den jemkning, att den Kammarre, som beslutat, att bankerna skulle ovilkorligen vara berättigade att utgifva sedlar på 10 kronor, måtte frångå detta beslut och låta utgifning af dylika sedlar vara beroende af Kongl. Maj:ts pröfning.

Herrarne torde således finna, att min framställning af saken är riktig och grundad på faktiska förhållanden, och vill jag slutligen erinra den värde Bohuslänsrepresentanten om att, då man yttrar sig i en sådan fråga, såväl som öfriga, det torde vara skäl att hafva förut skaffat sig åtminstone litet reda på saken.

Herr C. A. Larsson: Äfven jag tror, att vännen Rundbäck icke med fog kan säga, att här icke af Utskottet gjorts en sammanjemkning. Han påstod, att Kammarne icke fått hälften hvar af sin vilja

fram. Nej, det hafva de icke, men det har åtminstone icke varit till denna Kammaras 'nackdel, ty den har ju genom detta förslag fått hela sin vilja fram, med det enda förbehåll att Kongl. Maj:t skulle få bestämma den rätta tidpunkten för verkställigheten deraf. Jag kan således ej tro annat, än att vännen Rundbäck går in på en sådan sammanjemkning, då det derigenom endast kommer att bero af Kongl. Maj:t sjelf, hvars förslag ju också går ut på, att en sådan rättighet måtte lemnas honom. Då ingen här bestrider, att Kongl. Maj:t icke skulle hafva rättighet att stifta denna ekonomiska lag sjelf, så vore det särdeles besynnerligt, om man skulle hysa det misstroende till regeringen, att den icke skulle tillse hvad som är för landet nyttigt och skilja mellan privatbankernas intresse och det allmännas. För min del finner jag ingen annan utväg, så vida man ej vill komma ifrån hela det nya förslaget och bibehålla den gamla lagstiftningen i ämnet, än att bifalla Utskottets hemställan i denna punkt, hvar till jag också yrkar bifall.

Herr Boman: Endast ett par ord för att belysa ett misstag, hvar till den ärade talaren på skånebanken nyss gjorde sig skyldig. Han anförde nemligen, att sedlar å 5 kronor ej borde vidare få af de enskilda bankerna utgifvas, emedan det i så fall skulle uppstå den fördel för riksbanken att till större belopp få utsläppa sina sedlar i rörelsen. Jag får dock fasta uppmärksamheten på, att riksbanken icke skulle kunna begagna sig af en sådan fördel, emedan dess sedelutgifningsrätt på den senaste tiden varit begagnad nästan ända till gränsen. Enligt kvartalsuppgiften den 31 December sistlidna år hade riksbanken då en obegagnad sedelutgifningsrätt af omkring 3 millioner. Om vi nu säga, att riksbankens sedlar å 5 kronor skulle ersätta de af privatbankerna hittills utgifna å samma valör och till lika belopp, så skulle antingen riksbanken ytterligare öka sin sedelemission med 17,000,000 kronor eller ock skulle af det i de enskilda bankerna ineliggande riksmyntet denna summa utlemnas i 5-kronosedlar. Intetdera af dessa alternativ låter utföra sig, ty, enligt hvad nyss blifvit antydt, kan riksbanken icke öka sin sedelutgifning med så stort belopp, och icke heller kunna de enskilda bankerna undvara så stor del af ineliggande riksmyntskassa, hvilken vid ofvannämnde tidpunkt utgjorde 27,000,000 kronor.

Jag har blott velat fasta uppmärksamheten härpå, på det att ingen må tro, att man genom en sådan lagstiftningsåtgärd skulle kunna öka riksbankens sedelutgifning, ty den kan naturligen ej gå utöfver sin bestämda gräns.

I öfrigt yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Den våda, som den senaste ärade talaren förespeglat Kammaran, tror jag icke behöfver afskräcka oss. Han framställde, att riksbankens sedelutgifningsrätt redan vore nästan till fullo begagnad och att således, om privatbankernas sedlar å 5 kronor indroges, de 17 millioner, som dessa representerade, icke skulle kunna af riksbanken ersättas; men först och främst torde det väl knappast behöfva bevisas att, i fall sedlarne å 5 kronor indragas, de enskilda bankerna komma att draga försorg om att en god del af dessa 17 millioner i stället komma

att gå ut uti sedlar å 10 kronor, i stället för att man nu företrädesvis till sina kreditivkunder på landsbygden, vid bruk och fabriker utsänder minsta valörens sedlar. För öfrigt har riksbanken nyss fått sin sedelutgifningsrätt något ökad genom Riksdagens beslut, att upp- och afskrifningsmedlen icke vidare skola inberäknas i riksbankens sedelstock, hvarigenom en väsendtlig del af dessa omtalade 17 millioner sålunda torde uppvägas. Slutligen har Riksdagen genom sitt nyss fattade beslut ställt så till, att de enskilda bankerna, hvilka under de senaste kvartalen haft en samlad riksmyntskassa af 23 till 30 millioner R:dr, numera antagligen komma att hålla en sådan kassa å 6 till 7, på sin höjd 10 millioner R:dr, och då finner man, att i denna skilnad mellan 6 och 23, mellan 10 och 30 millioner ligger redan en ledigblifvande sedelmängd, som ensam räcker till att motväga de 17 millionerna femmor. För dem behöfva vi alltså ej ha bekymmer.

Deremot skulle jag vilja förorda förslaget att rentaf taga bort sedlarne å 5 kronor under nuvarande förhållanden af två skäl: Det ena är att efter min tanke redan allt för stor sedelutgifning är medgifven åt de enskilda bankerna, och att jag derföre skulle anse det vara godt att sålunda stoppa till något af de hål, hvarigenom dessa bankers sedlar utströmma; och det andra skälet är det att, om vi här i landet, hvarest nu guldmyntfot är införd, nödvändigt skola fortfarande hafva skiljemyntsedlar, det vill säga å lägre belopp än det lägsta guldmyntet, så kan det vara tillräckligt att riksbanken har rätt att utgifva sådana.

Jag föreställer mig, att Kammarerna icke kan gå in på sådan "sammanjemkning", som här är föreslagen, och hemställer för min del, att Kammarerna måste vidhålla sitt förra beslut.

Her Philipsson: Jag är hufvudsakligen förekommen af Herr Gumælius och vill endast i anledning af den siste talarens på skånebanken yttrande, att beslutet härvidlag icke i någon mån skulle inverka på riksbankens sedelutgifningsrätt, fästa uppmärksamheten derpå, att Kammarerna ju för några dagar sedan beslutat, att de medel som innestå på upp- och afskrifningsräkning icke vidare skola beräknas såsom sedelstock. När man nu borttager dessa medel, som icke uppgå till mindre än 11 millioner kronor, så är det ju alldeles klart, att riksbanken har en större sedelutgifningsrätt, då gränsen för denna rätt sålunda blifvit utvidgad. Om nu riksbanken skall kunna begagna sig af denna sedelutgifningsrätt, så måste det vara tydligt, att en minskning i konkurrensen med de enskilda bankernas utgifningsrätt af sedlar å 5 och 10 kronor, hvilken sammanlagdt uppgått till 17 millioner, är önskvärd, och jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att detta erfordras i så mycket högre grad som, enligt min uppfattning, en ganska väsendtlig utsträckning af de enskilda bankernas sedelemissionsförmåga, genom godkännande af 26 §:ens i banklagen bestämmelser uppstår, hvaremot riksbankens förmåga att hålla sina sedlar utelöpande i betydlig grad kommer att minskas, ifall de enskilda bankerna skola tillförbindas att inlösa sina sedlar med guldmynt, som de företrädesvis lära uttaga från riksbankens hvalf.

Jag har blott velat vederlägga detta och vill för öfrigt ej yttra mig något i saken.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och talmansstolen intogs af Herr vice Talmannen, hvarefter ordet lemnades till

Grefve Sparre, som yttrade: Jag skall bedja att få fästa uppmärksamheten på vigten af att detta sammanjemkningsförslag antages. Vi vilja ju alla i denna Kammare, efter hvad jag tror, att sedlarne å 5 kronor skola indragas. Kongl. Maj:t har gjort framställning derom att, när han så pröfvar skäligt, dessa sedlar skola indragas, och Kongl. Maj:t har således för sin del funnit betänkligt att för det närvarande indraga dem. Om Riksdagen nu bifaller Kongl. Maj:ts förslag, så skall deraf framgå, att Riksdagen delar samma åsigt som Kongl. Maj:t om lämpligheten af dessa sedlars indragande, men öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att bestämma tidpunkten derfor. Skulle Riksdagen deremot afvika från Kongl. Maj:ts förslag och besluta, att sedlarne å 5 kronor skola indragas, så är det tänkbart, att Kongl. Maj:t, som finner en sådan åtgärd alltför häftig, nekar sitt bifall dertill, och på så sätt få vi sedlarne å 5 kronor kvar. Det klokaste är väl således att, när representationen ser, att regeringsmakten vill gå åt samma håll dit representationen syftar, den bifaller regeringens förslag och icke genom att fatta ett derifrån afvikande beslut, blottställer sig för att regeringen genom att vägra sin sanktion till ett dylikt beslut, beröfvar oss just precis det, som vi vilja hafva. Riksdagen har nu gått ett steg längre än Kongl. Maj:t, ty Riksdagen har uttalat, att den jemväl vill indraga sedlarne å 10 kronor. Detta är ett tillkännagifvande för Kongl. Maj:t, att han bör fortsätta på den bana, som han redan beträdd, men oklokt vore det för att vinna det mål, hvartill vi alla sträfva, att nu fatta ett beslut, som Kongl. Maj:t efter all sannolikhet för ögonblicket icke skulle biträda, och hvarigenom vi således finge fortfarande hafva sedlarne å 5 kronor kvar.

Man har här sagt, att bankerna skola skicka ut i rörelsen massor af sedlar å 10 kronor i stället för å 5 kronor. Ja, mine Herrar, sådana yttranden kan man visserligen fälla men de vittna om brist på sakkännedom. Vi veta nemligen, att ju mindre sedlarne äro till valören, desto längre hålla de sig ute i rörelsen och att de större sedlarne ej kunna hålla sig ute från bankerna så länge som de små, ty jag behöfver ju i min plånbok flera femmor än tior. Således kan en bank, som har en något större rörelse, icke skicka ut större belopp af sedlar å 10 kronor, ty de komma strax tillbaka och isynnerhet nu, sedan bankerna måste hafva guldmynt, böra de vara försigtiga att icke släppa ut sedlar, som strax komma åter.

Man har vidare sagt, att, äfven om sedelutgifningen skulle härigenom minskas, så gör det icke något, ty bankerna *måste* hafva riksmünt i sin kassa. Detta riksmünt som de måste hafva är ju icke något annat än deras guld-kassa, och guldmynt finnas ju ej på mindre belopp än 10 kronor, då det just är 5 kronor som behöfvas. Det är denna omständighet, som gör, att Kongl. Maj:t finner betänkligt att genast indraga 5-kronesedlarne, och jag tror det vara särdeles klokt beräknadt och vist förutsett af Kongl. Maj:t, likasom det äfven skulle vara klokt af representationen att nu bifalla detta förslag. Jag förmodar också, att Kammaren

skall i denna sak finna hvad som bäst bidrager till vinnande af hvad Kammaren önskar.

Herr Jöns Rundbäck: Detta var verkligen det besynnerligaste resonnement, som jag någonsin hört af Grefve Sparre. Han säger, att om Kamrarna här stryka bort sedlarne å 5 kronor, så kan icke Regeringen lagstifta så som vi önska, derföre att vi skulle hafva gått längre än Kongl. Maj:ts framställning afsåg. Hafva vi icke gått i samma riktning? Hafva vi derigenom förhindrat regeringen att vidtaga den åtgärd med 5-kronesedlarne, som kan finnas lämplig? Nej, vi hafva efter min tanke just påskyndat en dylik åtgärd. Den fara, som han äfven förespeglade, är redan af den föregående talaren vederlagd, ty vill man hafva guld och annat fast mynt ut i rörelsen, så lär man väl få inskränka sedelutgifningen. Det är högst egendomligt att desamma, som, då det var fråga om att inskränka riksbankens sedelutgifning, ifrade mycket derför, nu motsätta sig en dylik åtgärd med afseende å privatbankerna.

Jag är för min del öfvertygad om, att Regeringen just af Andra Kammarens beslut får det kraftigaste stöd för sitt förslag och att det ingalunda kan sägas hindra Regeringen att vidblifva sitt beslut i ämnet, och yrkar jag fortfarande bifall till Kammarens förra beslut.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag skall icke sysselsätta mig med den invändning, som Herr Boman gjorde emot mitt senaste yttrande, ty den tror jag redan vara vederlagd. Hvad grefve Sparre yttrade förefaller mig verkligen besynnerligt. Då Första Kammaren funnit lämpligt att borttaga 5-kronesedlarne, men öfveriemnat åt Kongl. Maj:t att bestämma tidpunkten derför och vi uti denna Kammare sagt, att vi vilja genast taga bort dessa sedlar, så ligger väl närmast att antaga, att Kongl. Maj:t skall finna lämpligt att gå Kamrarnes önskningsar till mötes. Så vida vi verkligen vilja hafva bort dessa sedlar, så bör Andra Kammaren efter min tanke också uttala detta alldeles bestämdt. Jag tror för min del, att vi utan risk kunna taga bort från privatbankerna rätten att utgifva 5-kronesedlar. Att icke 10-kronesedlar hålla sig ute i rörelsen, såsom grefve Sparre anmärkt, tror jag icke vara något skäl, ty om privatbankerna förlora sin rätt att utgifva sedlar å 5 kronor, skola de nog hålla ute i rörelsen så mycket flera å 10 kronor.

Jag yrkar fortfarande afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Sparre: Jag beklagar, att jag ännu en gång måste upplysa den ärade representanten från Göteborgs och Bohuslän, att han icke har reda på saken. Han har tagit alldeles för gifvet, att Kongl. Maj:t skulle kunna lagstifta i detta ämne efter godtfinnande, men, mine Herrar, ända sedan 1864 års lag antogs, har man betraktat denna banklag såsom stående så på gränsen af civil-lags natur, att Kongl. Maj:t ansett sig icke kunna lagstifta härutinnan utan Riksdagen, och Kongl. Maj:t har derföre också i ingressen till den Kongl. propositionen sagt, att han "ansett sig i ett så viktigt ämne som detta icke böra lagstifta utan Riksdagens medverkan", hvarföre han också till Riksdagens godkännande framlagt lagförslaget. Kongl. Maj:t anser sig således icke kunna efter sitt eget omdöme och på egen hand lagstifta i detta afseende.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det förefaller mig verkligen besynnerligt, att grefve Sparre kan vara så envis i detta fall. Om Första Kammaren sagt att "intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnar" bank-sedlar må utgifvas å 5 kronor, och Andra Kammaren beslutat att sedlar å 5 kronor alldeles icke må utgifvas, kan då icke Kongl. Maj:t taga bort dessa sedlar genast? Derpå tyckes mig ej kunna gifvas mera än ett svar.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af derunder gjorda yrkanden samt, enligt dem, framställda propositioner, förklarade Herr vice Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till Utskottets förslag. Som likväl votering begärdes, skedde alltså nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller det i 3:dje punkten af Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets memorial N:o 3 framställda sammanjemkningsförslag,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets sammanjemkningsförslag, förklarar sig vidblifva sitt, i afseende å lydelsen för senare delen af 1 mom. i 27 § af Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1864 förut fattade beslut.

Omröstningen företogs och visade vid röstsedlarnes sammanräkning 75 ja mot 54 nej; hvadan Utskottets förslag blifvit af Kammaren bifallet.

Mom. 2.

Lades till handlingarne.

4:de punkten.

Bifölls.

5:te punkten.

Lades till handlingarne.

§ 12.

Till afgörande förekom Särskilda Utskottets utlåtande N:o 11, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 20 sistlidne Mars, i hvad den angår lagstiftning angående hushållning med enskildes skogar än äfven motioner i samma ämne.

1:sta punkten.

I afseende på föredragningen af det i denna punkt framlagda förordningsförslag, beslöt Kammaren, på framställning af Herr vice Talmannen, att förslaget särskilda paragrafer skulle först hvar för sig behandlas samt derefter till afgörande företagas den rubrik, som utgjorde inledning till sjelfva författningsförslaget och som förekomme öfverst å utlåtandets 12:te sida.

Skedde alltså nu uppläsning af

§ 1 i meranämnda förslag,

hvarefter Herr Talmannen, nu återkommen, lemnade ordet till

Herr Sven Nilsson i Österslöv, som anförde: Jag vill hemställa till Kammaren, om det kan vara alldeles absolut nödvändigt eller ens lämpligt att bifalla ett förslag, som så djupt ingriper i den enskilda eganderätten, då en stor del af Kammarens ledamöter nu har lemnat riksdagen. Det visar sig nemligen af den sista voteringen, vi haft, att omkring en tredjedel af Kammarens ledamöter är frånvarande. Och bland desse många, som anse en förändrad skogslagstifning af högsta behof påkallad. Vid sådant förhållande, och då man under de senaste dagarne varit så öfverhopad af göromål, att högst få af Kammarens ledamöter torde hafva haft tid att tillräckligt sätta sig in i denna maktpåliggande fråga, vågar jag hemställa, om det icke vore mera skäl att låta hela saken anstå än att nu i brådskan fatta ett beslut, som måhända sedermera vid en omsorgsfullare pröfning skulle befinnas vara ett hastverk. På dessa skäl yrkar jag afslag å denna 1:sta §.

Herr Lyttkens: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande får jag erinra att, om också Kammarens ledamöter icke voro så talrikt närvarande vid den sista voteringen, de öfriga voteringarne under dagens lopp dock visat att ganska många ledamöter ännu finnas tillstädes. Det förundrar mig att denne talare som alltid plägat sätta sig emot uppskof med ärendens behandling från en riksdag till en annan, nu anser att denna viktiga fråga bör hvila till nästa riksdag och för sådant ändamål yrkar rent afslag å den nu föredragna paragrafen. Jag kan icke dela denna åsigt, utan yrkar för min del bifall till den föredragna punkten, och att lagförslaget derefter må behandlas i den ordning Kammaren redan beslutat.

Grefve Sparre: Denna fråga är onekligen för vårt land af stor vigt och betydelse. Det måste erkännas att det förslag, som här föreligger, innefattar en ganska väsentlig inskränkning eller begränsning i eganderättens utöfning. Jag har under min riksdagsmannabana länge arbetat derpå, att lagstiftningen måtte försöka att åtminstone i någon mån hämma den öfverdrifna skogsafverkningen, och det är således visserligen icke jag som skulle motsätta mig ett förslag, sådant som det nu framlagda; tvärtom, jag är regeringen tacksam därför att den framkommit med ett sådant förslag, och jag respekterar äfven regeringen därför att den,

med öppen blick för alla de ofantliga svårigheter, som man på denna väg har att bekämpa emot det egna intresset, som icke gerna ser någon begränsning, huru liten som helst, i eganderätten, påkallat representations pröfning, huruvida något i detta afseende är att göra.

Jag skulle således i likhet med den siste talaren icke gerna se att Riksdagen sade ett helt enkelt nej på Regeringens fråga, ty det skulle kunna föranleda Regeringen att en anuan gång tveka vid framläggandet af ett förslag, som på något sätt kunde komma i strid med det enskilda intresset, då vi tvärtom böra önska att regeringen tager initiativ i alla större frågor.

Å andra sidan — jag sällar mig i dag till dem som gerna vilja väga det ena mot det andra — kan det icke nekas att förslaget kommer väl sent för att nu kunna antagas. Kammarens ledamöter hafva knappt nog haft tid att läsa igenom denna stora volym i sammanhang med den Kongl. propositionen, ännu mindre att inom sig öfverväga de mångfaldiga skäl, som kunna anföras för eller emot det ena och det andra, eller bestämma sig för hvilkendera metoden för bestämmande af inskränkning i dispositionsrätten öfver de enskilda skogarne är att föredraga, den af Kongl. Maj:t eller den af Utskottet föreslagna.

Jag ber om ursäkt, att jag, vid behandlingen af denna §, tillåter mig att gå in något närmare i frågan i dess helhet. Jag anser det nemligen ytterst vädligt att antaga denna §, utan att man har någon reda på hvart-hän man vill i de följande, ty denna § är ju endast att betrakta såsom en inledning till förslaget. Jag ber således Kammaren om tillgift, om jag redan nu på förhand vågar yttra mig något mera allmänt i ett ämne, som under många år så lidigt intrasserat mig.

§ 1 innehåller den allmänna satsen, att "den egentliga skogsmarken skall till skogsbörd bibehållas", och detta har, som sagdt, ingen betydelse, så framt man icke förut har klart för sig de följande paragrafernas innehåll och syfte. I § 2 är en väsentlig skilnad emellan Kongl. Maj:ts förslag och Utskottets. Kongl. Maj:t har utgått från den grundsats, att de åtgärder, som böra vidtagas, skola grundas på uppgifter från åtskilliga "vederbörande", och ansett att den enskilde bör vidtaga åtgärder för skogens återväxt eller, i brist deraf, att detta skall ske genom staten på den enskildes bekostnad. Utskottet åter har antagit den princip, som sedan år 1869 tillämpats på Gotland, eller att, då skogsmark blifvit sköflad eller förödd, så att skogens naturliga återväxt äfventyras, Konungens Befallningshafvande skulle ega att ställa hemmanets skog uuder förbud och derigenom hindra eller motverka en öfverdrifven afverkning. Utskottet har till stöd för denna åsigt anfört att denna tanke — den s. k. fridlysningsprincipen — icke vore aldeles främmande för vår lagstiftning, och att principen äfven tillämpats, ehuru icke på långa tider. Jag vill tillägga, att ett sådant förbud väl innebär äfven det en inskränkning i den enskilda eganderätten, men att det dock förefaller mig såsom en mildare metod för ernående af det åsyftade målet, än om främmande skulle komma in på mina egor och börja der så och plantera på min bekostnad. Det är klart, att detta skall för den enskilde kännas något tungt, och Utskottet har derföre ansett sådant böra blifva en "ultima ratio".

Jag anser mig således — ehuru jag, i betraktande af den ringa tid jag varit i tillfälle att egna åt denna fråga, alldeles icke vågar uttala något bestämdt omdöme — likväl kunna gifva tillkänna, att jag nästan mera lutar åt Utskottets förslag. Jag finner det mindre kärt och därför måhända mera antagligt; men deremot tror jag den redaktion, Utskottet gifvit åt 2 §, vara mindre lycklig. Den lyder i mom. 1 till en början:

“Sker afverkning af skog å mark, som enligt föregående § skall bibehållas till skogsbörd; och varda ej fröträd, ungskog eller växande planter lemnade kvar till den mängd och beskaffenhet, att deraf kan vinnas fullgod återväxt; vare jordens innehafvare skyldig att ofördröjligen derom draga försorg genom sådd, plantering eller andra åtgärder“. Hvad betyder det nu först och främst, “att icke fröträd, ungskog eller växande planter äro lemnade kvar till den *mängd* och *beskaffenhet*, att deraf kan vinnas fullgod återväxt“? Det är en mycket vague term, som, om den lemnas i händerna på mindre bildadt folk att tillämpas, lätt kan föranleda till misstag. Vidare: “Jordens innehafvare skall vara skyldig att *ofördröjligen* draga försorg om skogens återväxt“ etc. *Ofördröjligen*, hvad vill det säga? Detta är också ett ganska obestämdt uttryck. “Gör han, (jordegaren) det ej, heter det vidare, ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, ej allenast med utsättande af de åtgärder som för ändamålet anses erforderliga, vid vite ålägga jordens innehafvare“ etc. När skall Konungens Befallningshafvande göra detta? När jordinnehafvaren afverkat hela skogen eller blott en del deraf? Då det heter, å ena sidan, att jordinnehafvaren skall ofördröjligen draga försorg om skogens återväxt, och, å den andra, “gör han det ej, då ege Konungens Befallningshafvande“ etc., så frågar jag: när skall Konungens Befallningshafvande uppträda? Icke kan det väl ske under det huggningar och afverkningar pågå, huru länge bör han vänta? Ett år, två eller tre? Men under den tiden glömmes hela saken.

Jag vill alldeles icke yttra mig strängt öfver Utskottets förslag. Jag vet att Utskottet haft så många svårigheter, så många klippor och skär att segla igenom, att jag visst icke kan undra på om de termer man begagnat äro något vaga, men då det gäller att antaga en *lag*, så bör man icke lemna obemärkta de brister, som kunna i förslaget förefinnas. I detta afseende vore mycket att säga, men den sena tinman och Eder otålighet, mine Herrar, förbjuder det.

Ehuru jag således i likhet med den nästföregående ärade talaren anser, att Riksdagen ej gerna kan undandraga sig att diskutera denna viktiga fråga, tvekar jag likväl att tillstyrka ett obetingadt antagande af § 1 i Utskottets förslag, helst man ej kan på förhand säga, huru besluten i afseende å de följande §§ skola utfalla. Jag skulle därför hemställa, om ej diskussionen kunde till en början få omfatta förslaget i dess helhet, — såsom jag redan utan tillåtelse tagit mig friheten göra — på det att man måtte se, huruvida det är någon sannolikhet, för att vi skulle kunna förena oss om de öfriga §§. Jag anhåller, att Herr Talmannen behagade framställa proposition å denna min hemställan.

Herr Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, i enlighet med

Grefve Sparres yrkande, ville tillåta att öfverläggningen finge omfatta förordningsförslaget i dess helhet. Denna hemställan blef med ja besvarad.

Dernäst gafs ordet åt

Herr Sven Nilsson i Österslöt, som yttrade: Ja, visserligen har Kammaren beslutat, att diskussionen får omfatta förslaget i dess helhet, men jag tror dock för min del, att det är bäst att hålla sig till hvars sak för sig, och att diskussionen skötes lämpligast, då man ej vidrör flera paragrafer i förslaget än den nu föredragna.

En föregående ärad talare har mot mig riktat den förebråelsen, att jag skulle hafva motsatt mig Konstitutions-Utskottets förslag derom, att ett ärende skulle kunna uppskjutas från den ena riksdagen till den andra, om så ansågs lämpligt. Han misstog sig, ty jag har aldrig yttrat mig eller voterat emot detta förslag. Jag tror tvärtom, att det vore ganska nyttigt om ett dylikt förslag kunde gå igenom. Stats-Utskottet har ock i ett betänkande, afgifvet för några dagar sedan, sökt åvägbringa ett sådant uppskof, derigenom att Utskottet, som haft att afgifva utlåtande i anledning af en Kongl. proposition, förklarar att densamma så sent inkommit till Utskottet, att det ej medhunnit dess behandling, hvarföre Utskottet hemställde, att den Kongl. propositionen för närvarande ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Detta är ett ganska praktiskt sätt, och jag tror att äfven den nu föreliggande frågan kan lösas på ett praktiskt sätt, derigenom att Kammaren för närvarande afslår förslaget, utan att dock i och med detsamma i allo ogilla de principer, som ligga till grund derför.

Den näst föregående ärade talaren påpekade, huru som den nu föredragna paragrafen högst betydligt ingriper i den enskildes eganderätt. Jag instämmer med honom deri, och jag hemställer, huru och af hvem det skall bestämmas, huru mycket af "den egentliga skogsmarken" får "afstängas till nödig beteshage". Hvem tillkommer det att ingripa i den enskildes skogsegarens hushållningsplaner. Skall Konungens Befallningshafvande få göra det? Jag anser att denna paragraf, enligt den af Utskottet föreslagna lydelsen, innehåller sådana föreskrifter, att man i det längsta bör undandraga sig sådana restriktioner i den enskildes egande- och nyttjanderätt till sin jord. Endast detta stadgande utgör en tillräcklig anledning för mig att yrka afslag på det framlagda förslaget. I öfrigt äro de af Utskottet föreslagna föreskrifterna så beskaffade, att de ej kunna tillämpas. Då man vill stifta en lag, bör man i främsta rummet tillse att den blir sådan att den kan tillämpas, ty i annat fall förloras aktningen för lagen. Detta är ett ytterligare skäl, hvarföre jag ej kan bifalla förslaget.

Dessutom må jag säga, att det är förgäfvets man hoppas att hos oss erhålla en så talrik och tillräckligt insigtsfull skogspolis, att en rationel skogshushållning kan utan befolkningens fria medverkan i vårt land införas. Sådant låter sig ej göra. Talande exempel härpå finnas från min hemort, der boställena, ehuru skogsafverkningen ej är fri, i allmänhet sakna skog, under det att enskilde personer tillhöriga hemman med fri skogsafverkningsrätt hafva god skog.

En inskränkning i den enskildes fria dispositionsrätt skall alltid medföra mångfaldiga trakasserier. Äfven derpå kan jag anföra exempel från min hemort. På tillskyndelse af en länsman beslöt nemligen Konungens Befallningshafvande att för omläggning af en väg skulle från några bönder exproprieras deras skog, ehuru detta var alldeles obehöfligt. Genom biträde af landtmätare och andre personer lyckades det dock för bönderne att visa, det vägen var i det yppersta skick, och på detta sätt fingo de beslutet upphäfdt. Detta kan ett helt byalag åstadkomma, men ej en enskild hemmansegare. Jag tror således, att vi böra väl besinna oss, innan vi stifta denna lag, synnerligast som Kammaren nu är så fåtaligt representerad. Högsta antalet af de i gemensamma voteringen i dag deltagande ledamöter från begge Kamrarne uppgick till allenast 143. Måhända hafva i detta ögonblick ännu flere afrest. Då frågan är af den vigt, att vi väl behöfva någon betänketid för att rådgöra med andra och stadga vårt eget omdöme i saken, anser jag att vi nu ej böra afgöra densamma.

Jag kan således ej med godt samvete gifva min röst för bifall till den nu föredragna §:n, utan yrkar afslag å densamma.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Då jag inom Särskilda Utskottet deltagit i denna frågas behandling, tillåter jag mig yttra några ord. Jag har icke biträdt Utskottets förslag, utan varit mera böjd att antaga Kongl. Maj:ts proposition. Jemte några ledamöter af Första Kammaren har jag reserverat mig mot Utskottets förslag och i hufvudsakliga delar bifallit Kongl. Maj:ts proposition. Jag tror mig veta, att Första Kammaren i första punkten bifallit reservanternes förslag eller Kongl. Maj:ts proposition med uteslutande af 3 mom. i 2 §, som äfven jag anser onödig, och jag vill således yrka bifall till reservationen, med den förändring att nämnda moment uteslutes.

Herr Malmberg: Det vore verkligen att beklaga, om en fråga sådan som den förevarande skulle, såsom den förste talaren yttrade, afslås utan diskussion. Jag tror, att klagomålen öfver det nuvarande tillståndet äro nog stora för att Andra Kammaren skulle underlåta att inlåta sig på frågans behandling. Äro de klagomål öfver skogarnes skötsel, som öfverallt höras och betecknas såsom skogs-sköfling = plundring och = förödelse, verkliga? Är den skildring, som en liflig fantasi inom fyra väggar målar, sann, eller är det någon verklig fara för vårt land, att våra skogar mer än tillbörligt anlitas?

I likhet med den värde reservanten i 3:dje punkten, min vän på norrbottensbanken, tror äfven jag att skildringen är öfverdrifven; men derföre ej alldeles obefogad, och derföre är en lag nödvändig, som kan lugna sinnena och föra vår skogshushållning inom behöriga gränser.

Jag anser att Utskottet funnit en god lösning af frågan, trots de svårigheter och den nihilism, som funnits inom Utskottet, och anser att det föreliggande förslaget kan vara tillämpligt för hela vårt land.

Utskottets förslag är i sanning en förbättrad upplaga af Kongl. Maj:ts, enär Utskottet lemnar åt Konungens Befallningshafvande rätt att förbjuda vidare skogsafverkning till afsalu, der en oförständig och

vinningslysten skogsegare drifvit afverkningen för långt, utan att kvarlema nödiga fröträäd eller duglig ungskog. Detta ingrepp i eganderättu drabbar endast den skyldige. Jag beklagar dock, att Utskottet öfverlätit åt landstingen att bestämma, om den föreslagna författningen skall tillämpas eller icke. Det tillhör väl Riksdagen och Kongl. Maj:t att stifta lagar och icke landstingen att bestämma, huruvida dessa lagar skola efterlefas eller icke. Jag betviflar, att inom landstingen finnas mera fosterländskt sinnade och duglige män än inom Riksdagens båda Kamrar. I denna del anser jag således Utskottets förslag vara mindre lämpligt. Om landstingen skola pröfva, huruvida författningen skall gälla inom deras respektiva områden, så hafva vi under tiden ingen lag, och stå på samma punkt som förut, till stor olycka för hela landet. Landstingen kunna i decennier uppskjuta frågans afgörande, och under tiden fortgår skogsförödelsern ohejdadt på samma sätt som nu, och när lagen skall tillämpas, är det kanske för sent. Det hade varit lugnande och behöfligt, om Särskilda Utskottet föreslagit en särskild lag att skogsköpen på viss tid inskränkts till tid och dimensioner; ty dessa skogsköp verka mycket ondt ej blott i Norrland utan äfven i öfriga delar af landet, der skogen förödes utan hänsyn till återväxt. Men när ett dylikt förslag icke blifvit framlagd, vore det önskvärdt, om det föreliggande kunde antagas och efter Kongl. Maj:ts sanktion genast sättas i verkställighet öfver hela landet.

Herr Grefve Sparre yttrade åtskilliga svårigheter i afseende på 2 § och ansåg att densamma icke vore tydlig i fråga om tiden, när jordens innehafvare skulle vara skyldig att draga försorg om återväxt, eller när Konungens Befallningshafvande egde bestämma förbud för vidare afverkning till afsalu. Författningen bestämmer dock i 3 §, att tillsyningsmän skola utses att utöfva uppsigt öfver författningens efterlefnad och hos Konungens Befallningshafvande göra anmälan, när öfverträdelse sker. Der efter kan således Konungens Befallningshafvande vidtaga erforderliga åtgärder. Jag yrkar således, att Utskottets förslag, må af Kammaren antagas, med uteslutande af den bestämmelse, som börjar förslaget, eller att landstingen skola ega rätt att besluta om författningens tillämpning.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Det torde vara lämpligt att, då Särkilda Utskottets förslag nu föreligger till behandling, i korthet tillkännagifva, huru detsamma inom Utskottet tilkommit. Kongl. Maj:ts proposition, hvilken, då riksdagen redan långt framskridit, blef föremål för Utskottets behandling, uppställde sådana fordringar, att, såsom Herr Sven Nilsson i Österslöf anmärkte, ingrepp derigenom skedde i den enskildes eganderätt, och man blef derföre inom Utskottet snart ense om, att det icke gerna vore tänkbart, att ett sådant förslag oförändradt kunde bifallas och blifva Riksdagens beslut. Med anledning deraf börjades en omarbetning af Kongl. Maj:ts proposition, afseende dels att få bort förslaget, att *all* af naturen till skogsbörd egnad mark skulle för sådant ändamål ovilkorligen bibehållas och dels att undantaga nödig betesmark och dels att afskaffa de der kommunaltillsyningsmännen, hvilka skulle hafva det förhatliga uppdraget att utan ersättning såsom fiskaler utöfva till-

syn öfver grannar, vänner och släktingar, och slutligen ansåg Utskottet, att landstingen till förekommande af öfverrumpling icke borde med enkel majoritet kunna begära förordningens tillämpning, utan att dertill skulle erfordras ett med $\frac{2}{3}$ af de afgifna rösterna fattadt beslut. Hufvudsakligen i denna syftning omarbetades Kongl. Maj:ts proposition till ett af afdelningarne framlagdt förslag, som oförändradt återfinnes i den vid betänkandet fogade, af åtskilliga ledamöter afgifna reservation, hvilken väl och således Herr Per Nilsson i Kulhult oegentligt betecknade såsom närmast öfverensstämmande med Kongl. Maj:ts proposition, hvarifrån den både i omnämnda hänseenden och i flera andra afviker. Utskottets majoritet fann dock icke skäl att antaga afdelningarnes förslag, emedan det befanns vara, för att med en omskrifning begagna ett af Herr Greffe Sparre ofta användt uttryck, alltför färglost. Man tog därför gotlandslagen till hjälp och fick på så sätt i 2 § en fridlysningsstadga.

Jag erkänner villigt, att jag från början ansett, att Kongl. Maj:ts proposition icke skulle af Riksdagen antagas, utan att Riksdagen skulle åtnöja sig med att göra förändringar i strafflagens bestämmelser rörande åverkan, i skiftesstadgan och stängselförordningen, samt sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att för statens räkning inköpa till skogsplantering tjenlig mark, att utvidga skogsskolorna, anställa ingenjörer med mera sådant, och dermed trodde jag, att man för närvarande skulle slippa undan, så vida icke möjligen Norrbottens län af särskilda orsaker för sitt område borde erhålla en ny skogslag. Afdelningarnes förslag kunde jag icke biträda, och jag tillstår uppriktigt, att jag icke helier är någon *varm* försvarare af Utskottets förslag, mot hvilket jag kanske bort reservera mig i åtskilliga punkter, men jag fann Utskottets förslag vara mera än tillräckligt sondertrasadt med reservationer och ansåg detsamma, vid jämförelse med Kongl. Maj:ts och reservanternes, ega ett så afgjort företräde fram för dessa, att jag kunde nöja mig med att angifva min ståndpunkt muntligen. Det låter sig visserligen göra att nu ej ovilkorligen antaga Utskottets förslag, och ingenting hindrar att afslå detsamma. ty jag tror knappt, att faran står så nära för dörren, att man icke skulle kunna våga ett uppskof med frågan. Dem som äro hugade att, i likhet med den inflytelserike ledamoten på christianstadsbänken, afslå Utskottets förslag, ber jag emellertid att få anvisa en utväg att för närvarande icke antaga förslaget, men också att icke afslå den bästa delen deraf och alldeles slå ihjel barnet. Första Kammaren har bifallit reservanternes förslag; om nu Andra Kammaren bifaller *Utskottets*, och Kamrarne således stanna i olika meningar, skulle man då icke kunna anse frågan så afgjord, som Herr Sven Nilsson afsett, d. v. s. undanskjuten till lugnare pröfning, och att Andra Kammaren ändock fattat det bästa beslutet.

Slutligen ber jag att få ange några af orsakerna, hvarföre jag anser Utskottets förslag vara bättre än reservanternes förslag eller Första Kammarrens beslut. Enligt det senare skulle Konungens Befallningshafvande, då jordegaren icke sörjde för återväxt, ingripa med viten, viten och ytterligare viten, då deremot det förslag, som framlagts af Utskottets majoritet, lemnar Konungens Befallningshafvande tillfälle att ställa den återstående skogen eller viss del deraf vid vite under förbud, antingen så,
att

att den endast må anlitas för husbehof, eller ock på det sätt, att träd under vissa dimensioner ej må från egendomen säljas eller bortföras, i likhet med hvad i gotlandslagen stadgas. I öfrigt äro förslagen närmast lika; måhända har dock Utskottets förslag några företreden i afseende på redaktionen, men jag vill nu härmed icke besvara Kammaren. I båda förslagen har man i första § tillagt "nödig beteshage", hvilka ord saknas i Kongl. Maj:ts proposition, men man trodde icke, att Riksdagen skulle gå in på förslaget, om ej ett sådant undantag jemväl medgäfves.

En föregående talare erinrade mot Utskottets förslag, att Utskottet icke förordnat förbud af skogsköp. Jag vill minnas, att det på något ställe i Utskottets utlåtande står, att denna fråga är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, och att föredragande departementschefen framhållit, att Högsta Domstolens yttrande borde inhemtas. Förslag i ämnet torde således vara att motse utan Riksdagens initiativ, och detta var orsaken, hvarföre Utskottet icke inlät sig på saken, som eljest väckte mycket intresse inom Utskottet.

Samme talare ansåg Utskottets förslag vara mindre lyckligt i så måtto, att, enligt detsamma, landstingen skola bestämma om förordningens tillämpning. Ja, inom de orter, der man anser af vigt att få författningen tillämpad, skola visserligen, enligt Utskottets förslag, landstingen ingå till Kongl. Maj:t med framställning härom, ty man kan icke begära, att Kongl. Maj:t skall utfärda en förordning, sådan som den i fråga varande, lika lämplig för alla delar af riket, och vi hafva icke några andra representanter för de intressen, som under olika klimatiska förhållanden göra sig gällande i landet, än just landstingen. Om man befarar en öfverraskning i landstingen eller ett skadligt beslut, så har ju Kongl. Maj:t i sista hand pröfningsrätt, och dessutom torde Utskottets tillägg, att en majoritet af $\frac{2}{3}$ af de afgifna rösterna erfordras, utgöra en ytterligare garanti för plötslig öfverraskning. Att antaga en gemensam skogsförordning för hela riket stöter dessutom på det hinder, att Norrbottens län önskat sig en särskild skogsordning för sitt område. Inom öfriga delar af landet skulle deremot Utskottets förslag kunna tillämpas, och då detta är både välbetänt och försigtigare än Kongl. Maj:ts, tror jag, att det mycket väl kan af Kammaren antagas. Jag skall emellertid icke sörja, om Kammaren icke anser nödvändigt att nu bifalla Utskottets förslag i första §, ty saken har icke någon sådan brådska, och vid en annan riksdag kan möjligen ett bättre förslag framkomma, men för den händelse, att Kammaren icke vill bifalla Utskottets förslag, ber jag, att Kammaren ej heller ville bifalla reservanternes förslag, ty lika med Lag-Utskottets ordförande anser jag detta vara bestämdt sämre än Utskottets, och önskar i så fall hellre att Kammaren ville svara på Kongl. Maj:ts proposition med rent afslag, om ej annat är att göra. För min del yrkar jag dock nu bifall till den föredragna paragrafen.

I anscende till den långt framskridna tiden, och då åtskilliga ledamöter ytterligare anmält sig att tala rörande det föreliggande ärendet, uppsköts den vidare överläggningen till eftermiddagens sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ till 3 e. m., men sammankommo åter

Kl. 7 e. m.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag angående de i förmiddagssammanträdet fattade beslut.

§ 14.

Föredrogs och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen

af *Lag-Utskottet*:

N:o 74, angående ändring i gällande stadganden om val till klockare, orgelnist och folkskolelärare; och

N:o 75, angående upphörande af klockares brefbäringsskyldighet; samt af *Bevillnings-Utskottet*:

N:o 76, angående förändringar i vilkoren för tillverkning och försäljning af brännvin.

§ 15.

Herr Talmannen tillkännagaf, att gemensam votering öfver den i Banko-Utskottets memorial N:o 19 föreslagna, af begge Kamrarne godkända voteringspropositionen komme att anställas i början af morgondagens sammanträde.

§ 16.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började öfverläggningen angående det i 1:sta punkten af Särskilda Utskottets utlåtande N:o 11 framställda förordningsförslag.

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Nils Petersson: Ehuru det, efter min åsigt, hade varit önskligt att det nu föreliggande förslaget från Särskilda Utskottet hade varit, så att säga, mera strängt eller utgått från skarpare detaljbestämmer beträffande värden af skogarne, så kan jag dock icke neka att, under nu varande förhållanden och med de åsigt i frågan som uti landet gifvit sig tillkänna, Utskottet sökt så godt som möjligt sammanjemka dessa åsigt, hvarför jag för min del tror, att förslaget är sådant att det kan och bör bifallas och endast vill med några ord bemöta några af de invändningar, som under diskussionen mot detsamma blifvit framställda.

En talare yttrade, att man icke nu borde besluta i ens så vigtig fråga, derföre att så många, nästan en tredjedel af Kammarens ledamöter vore borta. Det skälet kan jag för min del icke godkänna, ty om det vore giltigt, så skulle ju de, som af ett eller annat skäl vilja uppskjuta en eller annan vigtig frågas afgörande, endast behöfva uteblifva från sammanträden här i Kammaren och resultatet af riksdagsarbetet således blifva vida mindre än som nu är fallet, kanske intet. Samme talare yttrade, att det icke brådskade med saken. I det afseendet tror jag verkligen, att meningarne kunna vara delade; ty jag för min del anser frågan verkligen så brådskande, att deri hade bort lagstiftas ior 20

år sedan eller kanske ändå längre tillbaka. Jag tror att, om detta hade skett, vårt fosterland ej skulle haft så många kala backar och hedar att uppvisa; landet skulle då säkerligen på många ställen icke sett så ut som det nu beklagligtvis gör. För öfrigt tror jag att den ärade talaren kan vara temligen lugn för att den nya lagen ej öfverallt så snart kommer att blifva en verklighet, ty Utskottets förslag utgår ju från den förutsättningen, att landstingen med två tredjedelars röstpluralitet skola hos Kongl. Maj:t anhålla om lagens tillämpning. Förslaget kan ej heller nu blifva lag, enär Första Kammaren afslagit detsamma och bifallit reservanternes från samma Kammare förslag, utan man måste vänta till nästa riksdag för att då möjligen kunna få det af båda Kamrarna godkänt och sedermera på landstingens framställning tillämpadt inom de särskilda länen. Den ärade talaren yttrade vidare, att han ville göra sig undermåttad om sina kommittenters mening i frågan, huruvida de önskade en sådan lag som denna, innan han för sin del kunde biträda den. Jag svarar derpå, att om afsigten är att kommittenterna skola hinna sköfva småskogen under tiden, så vinnes nog ändamålet, men om meningen är att de skola hushålla med skogen, så torde det vara så brådttom med den saken, att något uppskof för det ändamålet ej är behöfligt. Det har äfven blifvit sagt, att förslaget innebure ett stort ingrepp i eganderätten. Den strängen är ganska ömtålig att röra vid, det medgifves gerna; men huru stort är väl detta ingrepp? Bifalles förslaget, så kan jag icke inse att eganderätten, tagen i den bemärkelse den bör tagas, lider något egentligt ingrepp. Men äfven om så skulle vara förhållandet, måtte väl vi hittills varit så alldeles fria från alla dylika ingrepp? Bränvinstillverkningslagen t. ex. stadgar ju, att man icke får bränna bräuvin i huru små quantiteter som helst, detta just derföre att man funnit att rättigheten dertill missbrukats och således måste i statens intresse inskränkas. På samma sätt bör den enskilde ej heller få afverka så mycket skog som helst. Inskränkningen i den rättigheten är likaledes föreskrifven af statens bästa; men det onda måste man, för att åtnjuta den lagbundna frihetens välgörning, underkasta sig. Det är äfven ett ingrepp i eganderätten att jag t. ex. icke får köra ihjäl min häst eller misshandla mina kreatur, vid påföljd att straffas för djurplågeri; men äfven det ingreppet är nödvändigt ur synpunkten af statens, det allmännas bästa. Man invänder att en oinskränkt användning ef eganderätten ej skadar någon aman än egaren sjelf. Så är dock icke förhållandet; ty missbruket skadar tredje man och efterkommande. Det är derföre statens både rätt och pligt, att, då den enskilde visat sig icke kunna rätt begagna sin eganderätt, utan begagnat den så att den skadar andra och således medelbart äfven staten, begränsa denna rätt; så att missbruket deraf, så vidt som möjligt, förekommes.

Talaren på venersborgsbänken har påpekat, att lagförslaget vore illa redigeradt. Såsom ett exempel härpå frågade han, hvad meningen vore med ordet "ofördröjligen" i § 2 mom. 1, om dermed skulle förstås att jordegaren skulle vara skyldig att genast vidtaga de här omnämnda åtgärderna, så snart skogen blifvit afverkad, årstiden måtte vara hvilken som helst, tjenlig eller otjenlig till skogssådd eller plantering. Den frågan, tror jag, var temligen öfverflödig, ty Konungens Befallningshafvande, som enligt förslag skall utöfva tillsynen öfver författningens efterlevnad,

lära väl i allmänhet icke vara så enfaldige, att de ålägga en skogsegare att verkställa sådd eller plantering af skog under den tid på året, då snödrivorna ligga på marken, utan rätta sig väl efter de tider och omständigheter, då de i fråga varande åtgärderna för skogens återväxt lämpligen kunna vidtagas. Jag för min del skulle åtminstone tro, att Konungens Befallningshafvande icke äro så okunnige om våra kulturförhållanden så väl i det ena som i det andra afseendet, att de skulle fordra någonting så orimligt af skogsegarne.

Det har blifvit sagdt att boställsskogarne på många ställen blifvit sköflade, just derföre att innehafvarne ej haft dispositionsrätt öfver skogen, och att det skulle komma att gå på samma sätt med de enskilda skogarne, om det här förslaget blefve lag; men här är ju icke fråga om att beröfva de enskilde eganderätten till skogen eller ställa dem i paritet med boställshafvarne, utan endast att hindra dem att utrota skogen. Den jemförelsen håller således icke streck.

En del ärade talare hafva yrkat, att reservanternes förslag skulle bifallas. Detta har dock, efter min tanke, så starkt slägttycke med den Kongl. propositionen, att man lika gerna kunde afslå alltihop, ty det innehåller ingenting annat än föreskrift om skogssådd och skogsplantering, men nämner intet om några åtgärder för förekommande af skogens förödande. Utskottet deremot har föreslagit, att fröträd, ungskog och växande plantor vid aferkningen skulle qvarlemnas, hvarigenom naturens medverkan till återväxten möjliggöres och befordras. Der skogsafverkningen på detta sätt bedrifvits, hafva skogarne ej heller blifvit så illa medfarna som på andra ställen, der man icke iakttagit dylika försigtighetsmått; på de förra ställena har skogen vuxit upp igen, men icke på de senare. Frösådden är också beroende af åtskilliga omständigheter, hvilka ofta göra att den misslyckas; dels inträffar det nemligen att fröen äro af dålig beskaffenhet, dels befinnes det att man icke sått tillräckligt många frön, dels finnes äfven åtskilliga andra omständigheter, som göra att sådden icke alltid blifver så lyckad och medför samma återväxt, som sparade fröträd och ungskog göra.

För närvarande vill jag icke längre upptaga tiden, utan inskränker mig till att yrka bifall till den nu förevarande punkten af betänkandet.

Friherre Cederström: Jag tror att man bör betänka sig något, innan man bifaller detta Utskottets förslag till skogslag åt svenska folket. Min öfvertygelse är att förslaget ovilkorligen förutsätter insigter i skogsskötseln hos skogsegarne i landet, så vida hvad som här är föreslaget skall blifva annat än ett stadgande på papperet. Utskottet säger nemligen: "varde ej fröträd, ungskog eller växande plantor lemnade qvar till den mängd och beskaffenhet, att deraf kan vinnas fullgod återväxt; vare jordens innehafvare skyldig att ofördröjligen derom draga försorg genom sådd, plantering eller andra åtgärder". Detta förutsätter naturligtvis hos skogsegaren fullständiga insigter i skogens skötsel. Men jag frågar, om i sjelfva verket för närvarande dylika insigter finnas hos den stora massan af skogsegarne i landet. Vore detta verkligen förhållandet, så vore naturligtvis lagen också obehöflig, ty värdet af skogen har nu blifvit så stort, att jag tror att den, som kan sköta och vårda honom, också gerna sörjer för hans återväxt, i synnerhet som värdet af egendomen stiger i

samma proportion som skogen tillväxer. Felet är verkligen, att skogs-egarne i allmänhet ännu icke äro hemmastadda i skogsskötseln.

Betraktar man lagens sannolika verkan, så tillåter jag mig fråga, huru den skall verka t. ex. der skogen redan är sköfjad? Der blir den naturligtvis utan all verkan, ty der är den öfverflödig. Detsamma är förhållandet, der ungskog redan finnes uppdragen, och der man således lärt sig att både så och plantera, ty den som en gång börjat att sköta sin skog på ett rationelt sätt, behöfver ingen dylik lagstiftning. Skogarne å de större bruksegendomarne äro, vågar jag för min del tro, i allmänhet redan under en utmärkt god vård. Således är ej heller för dem någon skogslagsstiftning behöflig. De egendomsegare, som besitta större skogar, hafva allt mer och mer kommit till insigt af behöfvet af en god skogshushållning och derföre äfven förskaffat sig kunnige skogsmän, som förstå att sköta ett sådant arbete. Återstå således de mindre jordegendomarne, hvars egare ej hafva råd och tillfälle att skaffa sig skogsförvaltare eller skogskunnigt biträde. Beträffande dem, torde det med skäl kunna i fråga sättas, om flertalet af deras egare ännu kommit till den punkt, att de kunna vara sina egna skogsingeniörer eller med andra ord sjelfva kunna sörja för skogens återväxt. För dessa skulle nu egentligen denna skogslag stiftas. Men här blefve den omöjlig att tillämpa — således vanmäktig!

Vid sådant förhållande vore det enda, som man efter min åsigt borde göra, att söka skaffa de mindre skogsegarne tillfälle till erhållande af kunskaper uti skogsskötsel, om också den allra enklaste. Lämpligaste sätet härfor vore, i min tanke, att införa undervisning i skogsskötselns första grunder t. ex. frösädd, plantering af skog, frösamling o. s. v. såsom obligatoriskt läroämne i folkskolorna. En sådan åtgärd, tror jag, skulle för de okunnige medföra det största gagn och småningom leda till en förnuftig skogshushållning utan lagstiftningens mellankomst. Skulle någonting göras för att hejda skogssköfving, så vore det möjligen att stifta en särskild lag för skogsköp; men då den frågan nu icke föreligger, så vill jag icke derom yttra mig, utan inskränker mig till att, på grund af det i korthet anförda, yrka afslag å punkten.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Den förste talaren i afton riktade sitt anförande hufvudsakligen mot mitt anförande i förmiddags, och jag vill derföre till gengäld äfven säga några ord till honom.

Den värde talaren tyckte att det gjorde ingenting, att en mängd af Kammarens ledamöter vore borta från denna öfverläggning; han ansåg att den omständigheten alldeles icke borde inverka på saken, ty den omständigheten att de icke voro närvarande, vore deras eget fel. Må vara, att så är förhållandet, men i så fall är det ju landet, som kommer att blifva lidande derigenom, i fall en mindre god lag till följd af deras frånvaro skulle komma att blifva antagen. I förmiddags hade jag t. ex. en kamrat på hvardera sidan närmast intill mig; nu i afton äro de borta. Huru många andra af Kammarens ledamöter aflägsnat sig sedan förmiddagen vet jag visserligen icke; men att döma efter de särdeles glest besatta bänkarne torde det just icke vara något fåtal, utan tvärtom ganska många. Jag tror dock, såsom jag nämnde då jag förra gången hade ordet, att rågan är så vigtig, att Kammararen för att fatta beslut borde vara så

fulltalig som möjligt, ty saken behöfver sannerligen ses från flera än en sida, icke endast från den uppskrämde farhågans, utan äfven från den lugna besinnningens, det mogna öfvervägandets.

Den värde talaren ansåg, att det brädskade ganska mycket med att få denna lag stiftad. Jag hoppas för min del, att han i denna Kammare måtte vara temligen ensam om den saken; jag kan åtminstone icke föreställa mig, att det finnes många här i Kammaren, som tro, att landet skulle blifva förstördt, om man väntade på lagen ännu ett år. För egen del är jag bestämdt öfvertygad om, att någon våda ej skulle vara med det dröjsmålet förenadt.

Den värde talaren anförde åtskilliga exempel på redan existerande ingrepp i eganderätten från lagstiftningens sida, t. ex. bränvinstillverkningslagen och lagstiftningen mot djurplågeri. Men bränvinstillverkningslagen ingriper alldeles icke i eganderätten, ty den innehåller icke något förbud att bränna bränvin, utan föreskrifver endast såsom ett vilkor för tillverkningen, att skatt skall för densamma erläggas, och att icke huru litet parti som helst skall tillverkas, på det staten skall kunna bekosta den nödvändiga kontrollen öfver fabrikationen, hvilket icke wäre möjligt, om man finge bränna huru litet som helst. Tillverkningen måste därför bedrivas i så stora qvantiteter, att skatten för densamma räcker till utgifterna för sjelfva kontrollen. Något ingrepp i eganderätten ligger dock ej i detta vilkor, ty den som ej vill underkasta sig detsamma tillverkar ej något bränvin, och den skilnaden förefinnes alltid mellan bränvinet och skogen, att det förra kan undvaras, men ej den seväre. Ännu mindre riktig var den värde talarens jemförelse med lagstiftningen mot djurplågeri. Den lagen är stiftad i en helt annan anda, än den nu i fråga varande lagen. Ingen får köra ihjäl sin häst eller plåga sina kreatur, utan vill man ej använda dem längre eller icke kan göra det, så får man slagta dem eller sälja dem, men derigenom lider man icke något ingrepp i eganderätten, ty man får disponera öfver djuret, men icke plåga det. Och det stadgandet är i min tanke rätt förnuftigt.

Jag hade verkligen trott, att vårt land skulle blifva förskonadt från en lag af den syftning som den nu i fråga varande. Vi hafva visserligen fordom haft många dylika lagar, lagar som t. ex. bestämde, huru många rätter mat man skulle få förtära, huru många knappar man skulle få bära i rocken, huru stora uppslagen på rockärmarne fingo vara, hvilka kläder man fick hafva o. s. v., med ett ord lagar afsedda att, som det heter, hämma öfverlödet och lyxen, allt i fäderneslandets sanna intresse trodde man, och på det att det skulle stå så väl till i landet som möjligt, ja, man bestämde till och med huru många tjenare en bonde fick hafva, allt efter hemmantalets storlek, huru stora löner bonden skulle få gifva dem, allt vid äfventyr af höga böter, i fall lagen öfverskreds; men huru gick det väl med dessa lagar? Jo, de kunde ej efterlefas och måste därför snart afskaffas. Vi hafva redan en gång förr under drottning Christinas regering haft lagar för skogens skydd och till förekommande af dess sköfving, i hvilka man till och med föreskref stränga straff för svedjande; den som gjorde sig skyldig härtill skulle behandlas som ett vildt djur, ej som en menniska. Men huru verkade den lagen? Jo, alldeles på samma sätt, som den nu föreslagna kommer att verka och som

alla orimliga lagar alltid göra, den kunde icke verka, ty den kunde ej tillämpas. Att stifta en lag, som sätter skogssvedjaren i samma kategori som de vilda djuren, är detsamma som att icke stifta någon; och på samma sätt kommer den nu föreslagna lagen att verka, den blir ej annat än en död bokstaf, en lag endast på papperet, utan att någonsin kunna tillämpas, ty ingen lagstiftare kan eller bör bestämma, huru mycket af min jord jag såsom skogsegare bör begagna till det eller det ändamålet, således ej heller till skogsbörd eller bete, detta kunna endast naturförhållandena göra. Konungens Befallningshafvande och skogsegaren kunna hafva olika tycken; men något skäl, hvarför afgörande rätten i det afseendet skall tillkomma Konungens Befallningshafvande kan jag för min del ej upptäcka, ty hvarför skulle icke Konungens Befallningshafvande i sådant fall med samma skäl kunna bestämma, t. ex. huru många hästar, får och svin o. s. v. jordegaren bör föda på sitt hemman. Hårtill komma slutligen de dryga kostnaderna för kontrollen, och svårigheten, att icke säga omöjligheten, i många fall att göra denna kontroll sådan, att den verkligen blefve hvad den skall vara.

Det enda hopp jag lyser med afseende på denna lag är, att det icke skall finnas ett enda landsting, som är så oförnuftigt att ingå till Kongl. Maj:t och begära lagens tillämpning inom sitt område. På det vi icke må sätta landstingen i sådant bryderi och föranleda tvister i alla laudsänder, samt då vi äro så fåtaligt här församlade, anser jag det emellertid för vår pligt att afslå förslaget, och vidhåller således mitt derom förut framställda yrkande.

Herr Werner Ericson: Under öfverläggningen rörande detta viktiga ärende, hvilket berör ett af hufvudvilkoren för vårt lands trefna utveckling och bestånd, har från åtskilliga håll här uttalats en åsigt, hvars giltighet jag icke kan medgifva. Man har nemligen ansett, och den talare, som näst före mig hade ordet, har nu för andra gången under denna debatt med mycken ifver framhållit och förfäktat den meningen, att hvarje åtgärd från lagstiftningens sida till skärpning af redan gällande bestämmelser angående de enskilda skogarnes behöriga skötsel och vård vore obefogad och obehöflig. Likaså yttrade, så vida jag rätt fattade hans ord, Herr vice Talmannen och Särskilda Utskottets egen ordförande på förmiddagen, att han helst skulle hafva velat, att Utskottet denna gång nöjt sig med mindre genomgripande åtgärder och han förklarade, att han ej såge någon fara uti att vid denna riksdag afslå Utskottets förslag, enär, enligt hans förmenande, antagandet af en sådan lag som den här föreliggande ingalunda brådskade. I fullkomlig strid med dessa och liknande uttalanden anser jag mig kunna och därför äfven böra försäkra eder, mine Herrar, på det bestämdaste, att en trängande nödvändighet ovilkorligen kräfver, att af statsmakterna skyndsamligen något göres för att hämma och inom behöriga gränser återföra den pågående och hejdlöst tilltagande skogsförödelsen. Jag har i detta hänseende att åberopa någon erfarenhet från den ort jag tillhör. Jag måste, tyvärr, vitsorda, att från Uddevalla bedrifves en högst betydlig export af just sådana skogens alster, hvilkas användande till detta ändamål är mest fördömlig eller af pitprops, och denna export växer med hvarje år. Jag hyllar vis-

serligen i allmänhet och i principen frihandelssystemets grundsatser, hvilka jag gerna ser tillämpade på andra områden, men på *detta* — det tillstår jag öppet — vill jag ej tillämpa dem. Det synes mig verkligen vara något för mycket vågadt att öfverlemna åt friheten sjelf att medföra sitt eget korrektiv med hänsyn till en produktion, hvars återförsättande i normalt skick, om sådan till följd af klimatiska förhållanden ens är möjlig, kräfer sekler. Det har derföre också varit sannerligen — jag säger det — med skräck i hjertat jag skådat den massa af fälld ungskog, som vinningslystnaden samlat till utförsel i Uddevalla hamn. Då sålunda det visar sig, att till och med ungskogen, denna våra skogars framtid, utan besinning sköflas, är jag öfvertygad derom, att tiden är inne för lagstiftningen att träda emellan, och jag kan följaktligen icke, som Herr vice Talmannen, anse, att Utskottets förslag må kunna saklöst undan-skjutas.

Jag har äfven hört framkastas såsom ett annat skäl, hvarföre det af Utskottet här afgifna lagförslaget icke borde godkännas, att Första Kammaren antagit reservanternes förslag. Men förutom att det beslut, som af Andra Kammaren fattas, skulle förryckas och beröfvas en egentlig betydelse, om det tillkommit icke på grund af Kammarens eget initiativ utan med ledning af hvad Första Kammaren beslutit, får jag säga, att i en fråga, der Kongl. Maj:t i allt fall har den slutligt bestämmande rätten, en hvar Kammare synes mig böra uttala sina egna åsikter, på det att regeringen må med säkerhet inheenta de olika meningar, som inom representationen förefinnas, men Kamrarne icke förena sig med hvarandra till enighet mot regeringen.

Då för öfrigt den hufvudsakliga skilnaden mellan Utskottets och reservanternes förslag är beroende deraf, huruvida lagstiftningen anses böra inskränka sig att bestämma och gifva helgd åt återväxtprincipen eller derutöfver, genom föreskrift om vissa preventiva åtgärder, söka mera positivt och kraftigt förekomma skogens sköfling, då jag anser att Utskottets förslag, som stadgar, att jordens innehafvare skall vara skyldig att ofödröjligen draga försorg om fullgod återväxt "genom sådd, plantering eller andra åtgärder", är en lycklig medelväg mellan ytterligheterna, och då derjemte — jag upprepar det — jag är af den bestämda mening, att ju förr desto hellre något bör göras i denna väg, tillstyrker jag, för min del, bifall till Utskottets förslag.

Herr Granlund: Det är ganska säkert, att i vårt land ingen fråga för det närvarande tilldrager sig så stor uppmärksamhet som skogsfrågan. Behovet af en skogslagstiftning, hvilken verkligen uppfyller sitt ändamål att bevara våra skogars framtida bestånd, har för öfrigt under många år ventilerats så vid landsting som landtbruksmöten och hos hushållningssällskapen, men hittills har allt stannat vid ord. Alltför länge har man drifvit den satsen, att man borde söka att på *öfvertygelsens* väg verka till en förändrad uppfattning af skogens verkliga värde och betydelse för vårt lands framtid med deraf följande förbättrad hushållning med dess alster. Ja, nog har "öfvertygelsen" haft tid att visa sina verkningar, men hvilka äro väl dessa? Jag hemställer till Eder, mine Herrar, som något rest i vårt land och färdats utmed våra jernvägar och kanallinier, hvad har man

icke på mångfaldiga ställen skådat deromkring, om icke härjade fält efter de vackraste skogar och på hvilka nu knappast en telning qvarstår; hvar-
emot, om vi för en tid tillbaka, för en 10 år sedan, fått en skogslagstiftning,
som föreskrifvit återplantering, man kunde haft förhoppning att nu finna
dessa ödelagda skogsmarker i fullgod återväxt. Männe icke detta varit för-
delaktigt för jordegaren och männe icke en sådan bestämmelse, den man kal-
lar ingrepp i eganderätten för den enskilde, varit allmännyttig. Kastar
man vidare en blick på exporten under de senare åren, skall man finna,
att denna tilltager i en sådan skala, att, om afverkningen får hejldöst
fortsättas i samma progression, synnerligen af omogen skog, det är fara
värdt, att vårt gamla land, som är ansedt för ett skogrikt land, skall
blifva ett skogsfattigt och naket land. Jag ber att få meddela några
siffror, hvilka ådagalägga denna trävaruutförsels ständiga tillväxt under
de senaste förflutna 10 åren. Sålunda utfördes af *brandstakar*:

år 1863	1,551	tolfter.
„ 1867	38,512	„

Bjelkar och sparrar under 6,6 tums diameter på midten utfördes:

1870	870,336	st.	14,705,638	kubikfot.
1872	1,080,838	„	16,520,837	„

Till och med 6,6 tum och deröfver 562,216 st. eller 11,807,769 kubikfot.

Sleepers utfördes:

1863	24,568	st.
1872	498,143	„

eller 520,662 kubikfot.

Bräder och plank:

1863	1,747,950	tolfter.
1872	4,454,919	„

eller 90,762,423 kubikfot.

Brädstup:

1863	332,371	tolfter.
1872	3,744,287	kubikfot.

Lister och läkter:

1864	138,340	tolfter.
1873	1,076,922	„

Mastspiror och telegrafstolpar:

1863	17,047	tolfter.
1872	675,643	„

eller 6,548,326 kubikfot.

Af *grufstolpar* eller *pitprops*, denna skogsmördande export som al-
drig borde vara tillåten, utfördes:

1872	9,418,086	st.
----------------	-----------	-----

eller 7,545,748 kubikfot o. s. v. Huru länge tro Herrarne, att våra
skogar kunna uthärda att alltjemt lemna material till en dylik export-
rörelse, derest de icke genom kraftigt verkande medel skyddas och åter-
växt befordras genom lag. Jag anser således, att, ehuru väl det förslag

till lag, som här föreligger, i dess helhet är af obetydligt omfång, nödvändigheten kräfver, att den bringas till stånd, så vida våra efterkommande i en framtid icke skola blifva nödsakade att till orimliga pris köpa åtminstone en del skogseffekter från utlandet.

Så fort nya jernvägar uppstå äro våra skogsexportörer högst verkamma innan de få tillhandla sig hvarje skogstrakt, som kan åtkommas, och jag har mig bekant att redan nu är det mesta af skogarne, som ligga i närheten af östra stambanan, i spekulanters eller exportörers händer. Allt häntyder derpå, att tillståndet redan är högst betänkligt. I mellersta och södra Sverige har man hittills tröstat sig med befintligheten af de stora skogstillgångarne i Norrland. Nu höja sig inom representationen röster från just dessa bygder med klagan öfver den der pågående skogsförödelsen och med förklaring från landsting och kommunerna sjelfva, att derstädes behöfves en mycket strängare skogslagstiftning än i det sydligare Sverige. Detta bevisar, att äfven i de trakter, der man väntat att finna den slutliga hjälpen i nödens stund, faran för skogsbrist står för dörren.

Vid sådant förhållande, och då jag är öfvertygad — jag upprepar det — att i närvarande stund ingen fråga finnes, som följes med sådant deltagande, som anses vara af så trängande vigt som denna och beträffande hvilken allmänna meningen så ifrigt fordrar, att något göres af Riksdagen, men der, om *intet* göres, det allmänna missnöjet kommer att blifva så enhälligt, så lifligt och jag tillägger så berättigadt, kan jag icke annat än på det kraftigaste yrka, att Särskilda Utskottets betänkande i dess nu föredragna del må godkännas.

Herr Berggren: Jag borde måhända icke uppträda uti en fråga, i afseende å hvilken jag medgifver, att jag icke eger någon större sakkännedom, men då jag under många år varit bosatt i en ort, från hvilken stor trävaruexport eger rum, har jag icke kunnat undgå att se och erfara åtskilligt rörande detta ämne samt på grund deraf bilda mig någon uppfattning.

Jag anhåller dock få särskildt tillkännagifva, att det omdöme, jag kommer att framlägga, gäller allenast den ort, jag närmast tillhör och ej Norrland i dess helhet, beträffande hvilket dessutom sådana upplysningar af tillförlitlig beskaffenhet redan blifvit meddelade, att Riksdagen synes mig svårligen kunna underlåta att vid dem fästa afseende.

Hvad sålunda förstnämnda ort beträffar, tror jag mig kunna med trygghet påstå, att den mycket omordade skogsförödelsen derstädes, åtminstone icke hitintills, tagit den utsträckning, att några skyndsamma prohibitiva åtgärder skulle vara af nöden. Då emellertid bättre är att förekomma än förekommas, och enär verkligen någon början visat sig till utförsel af ungskog, hvilken, i den mån lättare kommunikationer komma till stånd äfven i dessa bygder, *kan* tilltaga samt då härtill kommer, att i fråga varande lagtörslag synes mig vara ganska oskyldigt och i öfrigt bygdt på riktiga grunder, vill jag förklara, att jag kommer att lemna min röst för bifall.

Herr Ehrenborg: År 1854, då jag i den gamla ständsrepresentationen väckt ett par mycket moderata förslag, hvilka afsågo förekom-

mande af framtida skogsbrist, med hänsyn egentligen till fårs och getters betning om våren, yttrade en framstående medlem af Riddarhuset, att ett fjerdedels århundrade skulle förflyta, innan Riksdagen komme till insigt om nödvändigheten och behovet deraf, att något göres i denna väg. Detta nära $\frac{1}{4}$ sekel har nu gått, och under tiden hafva framkommit en sådan mängd olika förslag till frågans lösning, att af dem skulle blifva många böcker, om de sammanfördes. En del af dessa förslag hafva visserligen sina förtenster, men om dem alla torde dock gälla, att deras största värde består uti den nitälskan för saken, som i dem uppenbarar sig. I allt fall har frågan onekligen nu kommit till den punkt, att, om oss föreläge ett praktiskt och utförbart förslag, jag icke betviflar, att det ej skulle komma att antagas. Men att vid denna period af riksdagen definitivt uttala sig öfver ämnet, är en vansklighet uppgitt äfven för den, som först gjort sig med detsamma mera förtrogen. Kammaren är emellertid nu försatt i nödvändighet att fatta ett beslut, och det synes mig verkligen svårt att på något sätt fatta det riktigt. Ty visst är, att det nu föreliggande förslaget angående den enskilde skogsegarens dispositionsrätt lider af ganska väsendtliga fel och svagheter. Det kan till följd deraf icke vara annat än betänkligt för Andra Kammaren att utan föregående närmare utredning lenna det sitt bifall. Deremot, om Kammaren förkastar förslaget, kan möjligen en dylik åtgärd uppfattas af regeringen såsom en förklaring, att Kammaren icke vill, att något göres. Jag har därför icke såsom skogsman, utan endast efter de studier jag i någon mån egnat åt ämnet, gjort ett försök att få ut ur förslaget några hufvudgrundsatser, om hvilka jag tänkt mig, att flertalet af Kammarens ledamöter möjligen skulle kunna ena sig samt med angifvande af dessa hufvudgrundsatser ingå med en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t och begära utredning i något afseende, hvaruti en sådan anses vara af nöden. Hvilka dessa hufvudpunkter skulle vara, framgår för mig deraf, att jag i ett par hånseenden skiljer mig från så väl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag.

Först och främst är jag, i likhet med Kongl. Maj:t, men i motsats mot Utskottet, af den åsigt, att principen om åliggande att bereda återväxt är den enda riktiga, men att deremot den så kallade fridlysningsprincipen *icke* är i våra förhållanden den rätta. Detta tror jag, blanda annat, därför att fridlysningsprincipen eller förbudsprincipen, såsom den ock kallas, nödvändiggör kontroller af den omfattande, stränga och minutiösa beskaffenhet, att deras behöriga upprätthållande måste årligen kräfva större omkostnader, än som för ändamålet kunna med fördel användas, hvartill kommer, att deras tillämpning ändock aldrig kan blifva fullt effektiv till följd af den allmänna ovilja de uppväcka. Efter den andra principen — återväxtprincipen — och efter de bestämmelser som för dess verkställighet erfordras, blir deremot kostnaden lättare och lindrigare samt påkallar en betydligt mindre bevakningspersonal.

Vidare har Herr Malmberg redan påpekat en annan brist i Utskottets förslag, hvilken jag därför ej behöver vidröra.

Dessutom kan anmärkas, att der icke finnes angifvet, för hvilken egendom ett afverkningsförbud skulle gälla. Är — hvad jag dock icke vill tro — meningen, att detsamma skall gälla blott för ett visst hemmansnummer, anser jag, att dess tillämpning kan blifva ganska illusorisk,

ty egaren af 3 eller 4 hemman kan ju, sedan han afverkat i det närmaste skogen å *ett* hemman och fått förbud för *det* hemmanet, gå till närmaste hemman, afverka på samma sätt större delen af *dess* skog, få förbud för detsamma och fullfölja sköflingen å hvarit öfrigt hemman han innehar. Skulle åter afverkningsförbudet gälla all den egendom afverkaren eger, så eluderas ett sådant förbud genom försäljning. Härförutan synes för mig hela förbudsprincipen betänkligare än återväxtbefordringsprincipen, därför att den korsar egarens ekonomiska planer, hvaremot det icke kan sägas vara obilligt, att, om egaren är så värdslös, att han lemnar den afverkade skogsmarken å sitt öde, utan att hvarken använda den till annan kultur eller derå uppdraga ny skog, han förbindes att vidkännas det befordrande af återväxt som i så fall från det allmännas sida verkställes.

Det första hänseende, hvarutinnan jag skiljer mig från Utskottet, är således, att jag föredrager återväxtbefordringsprincipen framför förbudsprincipen. Det andra afseendet, hvori jag åter är skiljaktig från så väl Utskottet som Kongl. Maj:t och gotlandslagen, är, att jag icke tror, att närmaste tillsynen öfver författningens efterlefnad med någon framgång kan anförtros åt några kommunala förtroendemän. Med tillfredsställelse har jag dock funnit, att Utskottet frångått Kongl. Maj:ts förslag om de på kommunalstämmen utsedda tillsyningsmännen. Men äfven hvad beträffar uppsigtens öfverantvardande åt af landstinget tillsatta tillsyningsmän, har redan en reservant med fog anmärkt, att, om landstinget skall afföna dem, ingen säkerhet finnes, att de behörigen fullgöra sitt uppdrag. Det är för den skull ett önskningsmål, att kontrollen öfverlåtes åt staten. Kostnaden för uppsigtens handhafvande genom af staten tillsatte tjänstemän bör icke heller blifva synnerligen öfverdrifven, om vi stanna vid åtgärder för återväxtens befordrande, men derutinnan saknas likväl all utredning. Vi hafva aldrig bekommit någon uppgift beträffande de ungefärliga utgifter, hvilka skulle föranledas af ett dylikt ordnande af kontrollen, vare sig utan eller i förening med uppsigten öfver boställsskogarne i riket, och jag tror, att detta vore ett ärende att hemställa hos Kongl. Maj:t.

Om alltså Kammaren ville fatta beslut i den syftning, att Riksdagen skulle begära en sådan utredning och derjemte framhålla de af mig antydda grundsatser beträffande skogslagstiftningen, med särskild hänsyn till återväxtbefordringsprincipens genomförande, antager jag, att Kammaren skulle komma ifrån å ena sidan det oegentliga uti att rent afslå och underkänna allt, samt å den andra det olyckliga i ett godkännande af Utskottets förslag, hvilket jag med bestämdhet tror, att Kammarens ledamöter icke i allo gilla.

För den händelse, att min mening i detta fall vinner något understöd, tillåter jag mig således hemställa, huruvida det icke vore klokt, att Kammaren fattade följande beslut:

Att Riksdagen, med uttalande såsom sin åsigt
dels, att enskild skogsegare bör förpligtas att, såsom i Kongl. Maj:ts proposition föreslagits, efter afverkning befordra fullgod återväxt å sådan af naturen till skogsbörd egnad mark, som af honom ej blifvit för annan kultur använd, samt staten ega att, der sådan återväxt ej inom viss tid

af skogsegaren befordrats. besörja på dennes bekostnad den föreskrifna åtgärdeus verkställande, och

dels, att uppsigten och kontrollen öfver i fråga varande lagstadgandes efterlefnad lämpligast skulle öfverlemnas åt statens egna tjenstemän,

må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla ej mindre om utredning beträffande de kostnader, som för en dylik uppsigt vore erforderliga, än jemväl om utarbetandet af ett nytt, på förenämnda grunder hvilande lagförslag, att till nästa Riksdags pröfning framläggas.

Herr Liss Olof Larsson: Det är ganska ledsamt, att en så vigtig fråga som denna ej förekommit till afgörande förr än då riksdagen framskridit så långt som nu. Jag får att börja med förklara, det jag icke hyser så stora farhågor för det föreliggande förslaget, som Herr Sven Nilsson i Österslöf uttalade, men vill ändå för min del yrka afslag å det-samma, så vida det endast blir fråga om de två alternativen, reut afslag eller bifall till förslaget utan någon förändring. Åtskilliga anmärkningar skulle kunna göras mot förslaget, men den hufvudsakligaste anmärkningen är den, att, då det här är fråga om att ställa de enskilda under landstingens och Konungens Befallningshafvandes förmynderskap, två tredjedelars röstpluralitet af *två* på hvarandra följande landsting hade bort erfordras såsom vilkor för landstingens framställning till Kongl. Maj:t om lagens tillämpning inom landstingsområdet, icke endast, såsom Utskottet föreslagit, två tredjedelars pluralitet af *ett* landsting. Frågan om lagens tillämpning på de särskilda orterna är nemligen, enligt min öfvertygelse, så vigtig, att hon icke bör blifva beroende på slumpen af det beslut, som fattas af *ett* landsting. Jag är också viss om, att mer än en landstingsman skulle anse frågan så vigtig, att han gerna ville inhemta sina valmäns åsikter i frågan, innan han nödgas deltaga i dess slutliga afgörande. Dessutom veta vi, att halfva antalet landstingsmän afgår för hvarje år, och det blir då tillfälle för befolkningen att vid valet ge ett uttryck af den åsigt den hyser i frågan. Skulle jag rösta för förslaget, så skulle jag således af detta skäl ovilkorligen fordra den förändringen deri, att framställningen hos Kongl. Maj:t om lagens införande inom landstingsdistriktet skulle komma att kräfva två på hvarandra följande landstingsderom med två tredjedelars röstpluralitet hvarje gång fattade beslut.

Jag har, som nyss nämndes, äfven några andra anmärkningar att göra mot förslaget, men vill för närvarande inskränka mig till första § i detsamma.

I § 1, har Utskottet gjort det tillägg till Kongl. Maj:ts förslag, att skogsmark skall till skogsbörd bibehållas, der den ej afrodjes och afstänges till beteshage. Detta medger jag villigt är en förbättring af det Kongl. förslaget. Men i skogstrakter är det, så vidt jag har mig bekant, icke brukligt att afstänga den mark, som användes till bete åt kreaturen; åtminstone är detta icke förhållandet i min hemort, ty der vistas kreaturen om sommaren långt borta ifrån hemmet i de så kallade fäbodeskogarne, och dessa äro icke inhägnade i lotter, utan gemensamma för delegarne, men det händer aldrig, att kreatur, tillhörande icke-delegare, komma dit. Något behof att afstänga betesmarken i skogstrakter förefinnes således ej, åtminstone icke i norra Dalarne; men det

oaktadt skulle man, enligt Utskottets förslag vara förpligtad att, när man rödjer skogen, till bete också inhägnat marken. Detta förslag är ju icke heller riktigt konsekvent med Utskottets förslag i afseende å stängsellagen; der ville Utskottet hafva bort hängnaderna, men här vill man tillskapa hägnader, och det i långa banor ändå.

En talare på norrlandsbänken ordade om den förskräckliga fart skogssköfvingen i senare tider skulle hafva tagit, och sade, att landet skulle blifva obeboeligt, jemte flera rysliga saker. Sedan han dock medgifvit, att dessa farhågor voro öfverdrifna, tillägger han, att de äro befogade. Huru han efter detta medgifvande kunde komma till en sådan slutsats, kan jag sannerligen icke förstå. Han var synnerligen rädd för att lemna landstingen rätt att besluta om lagens tillämpning, derföre att det ej vore säkert att i landstingen sutte mera fosterländskt sinnade män än i Riksdagen. Min tro är, att det finnes sådana män både på det ena hållet och på det andra. Men äfven den talaren måste väl medgifva, att landstingsmän hafva bättre reda på förhållandena i deras hemorter, än man kan begära, att riksdagsmännen skola känna förhållandena inom landets alla delar. En representant från Skåne t. ex. kan hafva mycket väl reda på förhållandena i sin provins, men icke känna till dem i Norrland, och tvärtom representanten från Norrland vara fullt hemmastadd med förhållandena derstädes, men vara alldeles okunnig om förhållandena i Skåne. Jag tror derföre icke, att det ligger någon fara uti att lemna landstingen denna beslutanderätt, endast, såsom jag nyss sade, man dervid fogar det vilkoret, att beslutet om lagens införande skall hafva blifvit fattadt med två tredjedelars röstmajoritet af två på hvarandra följande landsting.

Skulle förslaget denna riksdag komma att falla, så kan jag ej heller för min del finna, att detta skulle vara någon stor olycka; ty kan den opinion, som framkallat förslaget, upprätthållas så länge som till nästa riksdag, så återkommer nog frågan då, så vida icke, såsom förhållandet i andra fall brukar vara, skrämelsen då hunnit gå öfver och folket hunnit lugna sig så mycket, att det icke längre önskar att, beträffande en sin enskilda angelägenhet, ställas under statens förmynderskap, utan hellre vill sköta sig sjelf. Att nu, såsom en talare yrkat, bifalla förslaget, sedan Första Kammaren afslagit det och antagit reservanternes från samma Kammarer förslag, hvarigenom frågan för denna gång vore förfallen, skulle, efter min tanke, endast vara en kurtis mot Utskottets majoritet, så väl som bifallet af Första Kammaren till reservationen då skulle vara en kurtis mot reservanterne; ett rent afslag vore, efter min mening, vida bättre än ett afslag i denna form, på en omväg, i fall man vill afslagen.

En annan talare uppläste nyss för oss en mängd siffror om exporten af pitprops och mindre virke under de senare åren. Jag, för min del, kan dock icke begripa, hvad den saken har att göra med det ärende, som vi nu behandla; ty, så vidt jag förstår, innehåller icke den lag, vi nu diskutera, något förbud för en dylik export, utau skogsegaren lärer väl äfven efter lagens antagande få exportera dylikt virke, i fall han finner en sådan misshushållning med skogen med sin fördel förenlig. För öfrigt, då Konungens Befallningshafvande, enligt förslaget, skulle ega att förbjuda afverkningen först sedan skogen blifvit så sköfjad, att det fattas fröträd och skogsbestånd, så lärer han ej kunna förhindra pitpropsafverkningen

heller, förr än det är för sent att utfärda ett sådant förbud, till följd deraf, att det ej mera finnes några pitprops att afverka. Nu medgifver jag visserligen gerna, att det finnes åtskilliga individer, både i Norrland och i det öfriga Sverige, som misshushålla med skogen, och att det vore önskligt, om så icke vore förhållandet; men jag hemställer, om icke det vore lika önskvärdt, att det icke finnes misshushållare på andra områden än skogens. Man ser t. ex., huru illa många af våra jordbrukare sköta sin jord, men icke har någon derföre fallit på den idén att ställa alla jordbrukare under Konungens Befallningshafvandes förmynderskap beträffande jordens skötsel. Och förefinnes icke samma förhållande i alla yrken och näringsgrenar?

Samme ärade talare anförde såsom ett ytterligare stöd för sin mening det allmänna ropet inom landet på en strängare skogslagstiftning och påstod, att detta rop vore så allmänt, att det vore alldeles nödvändigt att tillmötesgå det och stifta en lag i dylik syftning. Jag, för min del, vågar dock tro, att, om man skulle fråga folket, huruvida det ville afstå dispositionsrätten öfver sina skogar, svaret derpå skulle blifva ett lika allmänt nej, som ropet på inskränkning i denna rätt nu påstås vara; ty den enskilde må ega huru litet skog som helst, så sätter han dock så stort värde derpå, att han icke vill, att hans rätt öfver densamma skall lida någon inskränkning. För dem, som, i likhet med den ärade talaren, oupphörligen ropa ve och förbannelse öfver den förskräckliga skogssköflingen och tala om att landet skall blifva obeboeligt, är det vidare, skulle jag föreställa mig, icke så angenämt att veta, att just under de senare åren, då skogssköflingen, enligt deras påstående, bedrifvits i så stor skala, att landets existens, nationens tillvaro derigenom sättes på spel, jordbruket gjort så betydliga framsteg, åkrarne gifvit så goda skördar, att man icke känner något dermed jemförligt. I deras ögon hade det sannolikt varit bättre, att jordbruket hade gått tillbaka i stället för framåt, och att skördarne blifvit sämre i stället för bättre; ty om så hade varit förhållandet, så hade naturligtvis orsaken dertill, efter deras förmenande, legat i skogssköflingen. Men detta har icke inträffat. Faller frågan denna gång, så är jag derföre å ena sidan visserligen fullt öfvertygad om, att om missväxt någon gång framdeles skulle inträffa, man ånyo skulle föreslå att ställa de enskildes skogshushållning under statens förmynderskap, af samma skäl som nu och ytterligare med stöd af den inträffade missväxten, ty annars skulle landet, skulle man säga, gå alldeles under, men å andra sidan hoppas jag ock, att frågan till dess skall hafva hunnit blifva mera klar och bättre utredd än nu, och folket mera allmänt hunnit förvärfva sig insigter i skogens skötsel och värd, än nu är förhållandet, så att de sköta sina skogar på det sätt, att en sådan lag som denna blifver alldeles obehöflig och omöjlig. Jag antager nemligen, att det icke kan blifva fråga om att stifta en lag, som omöjliggör all misshushållning med skogen; ty den misshushållningen lærer väl lika litet genom lag kunna helt och hållet förhindras som hvarje annan misshushållning.

Resultatet af det sagda är, att jag för min del ingalunda har något emot förslaget; jag skall tvärtom rösta för det, så vida man nemligen vill göra den förändringen deri, att såsom villkor för landstingets anhängan hos Kongl. Maj:t om lagens införande inom landstingsområdet skall erfordras

två tredjedelars röstpluralitet af två på hvarandra följande landsting. Ett sådant korrektiv mot förhastade beslut tror jag skulle vara ganska godt, ty, såsom en talare på skånebänken yttrade, landstingen skola nog då betänka sig väl och eftersinna följderna af den nya lagen, innan de begära att få den tillämpad, och göra de det icke, utan låta öfverraska sig af någon mer eller mindre tillfällig opinionsvind, så må de skylla sig sjelfva. För egen del får jag säga, att om icke någonting hittills alldeles oerhördt i skogssködlingsväg skulle inträffa inom det landstingsområde, jag tillhör, jag aldrig skulle kunna tillstyrka mitt landsting att ingå till Kongl. Maj:t med en dylik anhållan.

Friherre Ericson: Vi stå här i begrepp att vidtaga en af de allvarsammaste inskränkningar och ingrepp i eganderätten, hvilka någonsin i vårt land i fråga kommit. Det torde vid sådant förhållande ursäktas mig, att jag för några ögonblick anhåller få taga Herrarnes uppmärksamhet i anspråk, för att framlägga den synpunkt, från hvilken jag ser frågan, och de farhågor jag hyser för autagandet af det föreliggande förslaget. Jag skall försöka att, så vidt möjligt är, fatta mig kort.

Jag ber då att först få lemna en liten rekapitulation af förslaget innehåll. Betraktar jag då § 1, så finner jag, att basen, på hvilken denna paragraf och dermed hela författningen hvilar, är orden: "den egentliga skogsmarken". Hvad härmed förstås, definieras icke närmare och kan icke närmare definieras, utan är helt och hållet beroende på uppfattningen, d. v. s. godtycket. Det är detsamma som ett förmynderskap från statens sida öfver den enskildes egendom, en förklaring af hvad som är i ett eller annat afseende för honom eguadt att odla, ett tillkännagifvande af sättet, hvarpå han får använda sin egendom, utan någon närmare specifikation af hvad som med detta uttryck skall förstås; ty hvad orden "egentlig skogsmark" i sjelfva verket skall betyda, derpå läser ingen kunna blifva klok, utan tolkningen deraf måste alltid blifva beroende af godtycket, d. v. s. den kan vara huru vidsträckt som helst.

Öfvergår man sedan till § 2, som föreskrifver hvad skogsegaren har att iakttaga i afseende på den s. k. "egentliga skogsmarken", så stadgas der: "Sker afverkning af skog å mark, som enligt föregående paragraf skall bibehållas till skogsbörd; och varda ej fröträd, ungskog eller växande plantor lemnade kvar till den mängd och beskaffenhet, att deraf kan vinnas fullgod återväxt etc." Som Herrarne finna, ligger i dessa föreskrifter ett ytterligare uppslag för godtyckligheten, som kommer att visa sig ännu tydligare, när vi komma att se, hvem det är som skall bestämman hvad som med dessa föreskrifter verkligen menas och huruvida de blifvit rätteligen uppfyllda eller ej. Uppfattningen af sättet, hvarpå skogen bör vårdas för att betrygga dess återväxt, är, som bekant, olika äfven bland fackmännen; den ene jägeritjenstemannen hyser i det afseendet en mening, den andre en annan; sjelf har jag härpå haft exempel, då jag låtit indela skog till traktuggning efter plan, hvilken, enligt en jägeritjenstemans åsigt, var ypperlig, men enligt en annans alldeles oduglig. Egarens rätt att disponera sin mark kan således blifva i högst betydlig

tydlig mån inskränkt, till och med faktiskt nästan upphöra. Så kommer fortsättningen i nästa punkt: "Gör han det ej (drager han ej försorg om skogens återväxt), ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet att ej allenast, med utsättande af de åtgärder, som för ändamålet anses erforderliga, vid vite ålägga jordens innehafvare att dessa åtgärder inom viss tid och, der flera års tid dertill fordras, med vis del årligen fullborda, utan ock, om så nödigt pröfvas, ställa den återstående skogen, eller viss del deraf, vid vite under förbud, antingen så att den ej må anlitas för annat än husbehof, eller ock på det sätt, att träd under vissa dimensioner ej må från egendomen säljas eller bortföras". Har man väl uti vårt land någonsin hört talas om någon sådan lagstiftning, alltsedan de orimliga och löjliga lagarne angående klädedrägt och spisordning utkommo, hvilka Herr Sven Nilsson i Österslöf nyss omnämnde? Konungens Befallningshafvande skall icke allenast ega rätt att bestämma hvad skogsegaren skall få göra med den skog, som han anses hafva skadat eller missvärdat, utan äfven hvad han skall få göra med den, som han icke ens rört och kanske aldrig tänkt på att röra; Konungens Befallningshafvande skall vara skogsegarens förmyndare i det senare fallet, så väl som i det förra.

Tredje paragrafen angifver, huru uppsigten öfver författningens efterlefnad skall försiggå. Den skall utöfvas genom tillsyningsmän, tillsatte i den ordning, vederbörande laudsting bestämmer. I verkligheten kommer antagligen detta stadgande att tillämpas sålunda, att den ene grannen blir tillsyningsman öfver den andre. Har då tillsyningsmannen något horn i sidan till grannen, så skaffar han honom en anmälan hos Konungens Befallningshafvande på halsen och ty åtföljande trassel och trakasseri enligt §§ 4 och 2. § 4 mom. 1 stadgar nemligen: "Sker sådan anmälan, som i § 3 sägs, ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordna tjänstförrättande revierförvaltare eller annan lämplig skogstjensteman att, med biträde af två ojäfvige gode män, förhållandet å stället undersöka vid syn etc." Synen skall hållas på den skogsmark, som, enligt tillsyningsmannens anmälan, icke blifvit behörigen värdad. Man skulle kunna invända, att synen ju skall hållas af kompetente personer, revierförvaltaren och två ojäfvige gode män, och att skogsegaren dermed vore saken qvitt. Men så förhåller det sig ingalunda. I andra momentet af § 4 heter det nemligen: "Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som bör, efter hållen syn och vederbörandes hörande, beslut i ämnet meddela, ege ock, der det af omständigheterna påkallas, att genom särskildt beslut, innan slutligt utslag meddelas, ställa skog tills vidare under sådant förbud, som i § 2 om-talas". Konungens Befallningshafvande behöfver således icke allenast icke fästa sig vid stadgandet angående synen i nästföregående moment, utan utfärdar, utan afseende på synemännens utlåtande, beslut i ämnet. Men icke nog härmed: innan Konungens Befallningshafvande ännu meddelat utslag, eger han genast ställa skogen under förbud tills vidare, oakadt det sedermera kan befinnas, att ett sådant förbud aldrig hade bort ifrågakomma, detta enligt Konungens Befallningshafvandes eget slutliga utslag. Och hvem skall ersätta skogsegaren den skada han lider genom ett sådant förbud, t. ex. derigenom att han icke kan fullgöra ett in-

gånget leveranskontrakt o. s. v.? Derom finnes i författningen ej ett enda ord.

Såsom ett ytterligare bevis på, huru arbiträrt Utskottet i sitt förslag gått till väga, vill jag anföra stadgandet i sista paragrafen af Kongl. Maj:ts förslag, jemfördt med Utskottets, angående fullföljd af klagan öfver Konungens Befallningshafvandes beslut. Kongl. Maj:t säger, att i så fall skall, intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnat, det öfverklagade beslutet till efterrättelse gälla, *så vida ej verkan af klagan derigenom skulle omintetgöras*. Utskottet åter har utstrukt den sistnämnda klausulen och säger i stället endast: "dock lände det öfverklagade beslutet till efterrättelse, intill dess annorlunda förordnas". Utskottet har således ansett, att äfven om ändamålet med min klagan uppenbarligen skulle helt och hållet förfelas, i fall Konungens Befallningshafvandes beslut genast ginge i verkställighet, jag ovilkorligen, vare sig att Konungens Befallningshafvande har rätt eller icke, skall vara förhindrad att sköta och begagna min egendom, till dess Kongl. Maj:ts utslag fallit, hvarigenom jag ändå kanske befinnes hafva haft rätt dertill. Ensamt detta stadgande är af så allvarsam beskaffenhet, att jag ber Herrarne noga besinna sig, innan I besluten en dylik lag.

Utskottets förslag i sin helhet leder således, efter mitt omdöme, till allvarsamma ingrepp i eganderätten, värre än som någonsin på århundreden kunnat i vårt land i fråga sättas. Skogsegaren ställes, enligt detta förslag, helt och hållet utom lagen och blir utslutande beroende af Konungens Befallningshafvandes godtycke. Jag tror visserligen ej, att någon af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle komma att oriktigt begagna sig af denna makt, men jag hemställer om man i något land med den ståndpunkt i socialt hänseende, på hvilken vi befinna oss, skulle på detta sätt vilja ställa sin enskilda egendom under myndigheternas godtycke, och det är i sjelfva verket icke Konungens Befallningshafvande, utan landshöfdingen ensam, som enligt Utskottets förslag skulle blifva herre öfver min egendom — utan någon möjlighet till regress. Skogsegaren skulle, enligt detta förslag, blifva helt och hållet beroende af landshöfdingens godtycke; men detta är orimligt, man må hysa huru stort och berättigadt förtroende som helst till våra landshöfdingars rättvisa, rättrådighet och duglighet, men en sådan enväldig makt öfver enskild egendom vill jag icke lägga i deras händer. Och *hvarför* skulle nu allt detta, som går i så uppenbar strid mot vår tids åsigtter om allmän och enskild rätt, behöfva stadgas. Skälet för inskränkning i egarens fria disposition öfver sin egendom kan i civiliserade samhällen aldrig få vara mera än ett — och det är om egendomen disponeras på sätt som skadar eller inskränker andras lika berättigade intressen. I detta fall framhåller man tvänne olyckor, som skulle inträffa om skogen förstördes, nemligen dels att klimatet skulle blifva sämre och dels att en nödvändighetsvara, bränsle, skulle fördras. Hvad angår det förra eller egentliga skälet, det klimatiska, är det dock icke bevisadt, att förminskning af skogen utöfvar något inflytande i klimatiskt hänseende. Möjligt är visserligen, att så är förhållandet hvad Norrland beträffar; men att det icke är förhållandet i det mellersta och södra Sverige är säkert. Man har t. ex., hvad Westergötland angår, en bestämd erfarenhet deraf, att sedan skogarne

kommit bort och kärr, moras och andra frostbehållare utdikats och marken i stället blifvit odlad, klimatet blifvit 30 à 40 mil sydligare, bättre och mildare. Hvad inflytande skogarne utöfva på klimatet i Norrland, kan jag ej säga; men säkert är åtminstone, att deras betydelse för Norrlands klimat ännu ej är bevisad. Vetenskapsmännens uppgifter, huruvida det verkligen inverkar på klimatet, om skogar i större eller mindre grad finnas i behåll, äro så motsägande, att ur den synpunkten utfärdandet af en för hela landet gemensam lag icke torde anses rättfärdigadt. Skulle det deremot visa sig, att af det skälet en särskild skogslag behöfves t. ex. för Norrland, må då en sådan lag stiftas för den landsdelen, men må man ej göra den till lag för riket i dess helhet. Det andra skälet skulle vara, att man genom att hugga ned skogen och sälja den lättsinnigt minskade en landets rikedom samt förstörde tillgången på en nödvändighetsvara, borttoge möjligheten för allmänheten att få bränsle eller åtminstone fördyrade varan oskäligt. Men den omständigheten kan väl icke utgöra något skäl för en inskränkning uti dispositionsrätten öfver skogen; ty icke bör väl den som eger skog tvingas att sköta densamma efter en viss norm, derföre att det finnes andra medborgare, som ej hafva någon skog, och som tro sig skola komma att få köpa den förnödenhetsvaran något dyrare, om icke skogsegarens rätt öfver skogen inskränktes. En sådan lagstiftningsprincip skulle ju, konsekvent tillämpad, leda derhän, att man t. ex. skulle föreskrifva ett visst sätt för hvarje näring, hvarefter den skulle bedrivas; jordbrukaren t. ex. borde i sådant fall äläggas att sköta sitt jordbruk på ett visst sätt, att föröka sina skördar genom t. ex. dränering, der Konungens Befallningshafvande så ansåge nödigt, eller kanske inköp af artificiella gödningsämnen, der samma myndighet funne jorden för mager, ty det är ju mycket viktigt, ja viktigare än skogen, att hafva tillräckligt mycket spanmål i landet för billigt pris. Man kan möjligen vara utan bränsle och frysa, men man kan icke vara utan föda. Ett sådant resonement är fullkomligt lika riktigt som Utskottets för skälen till inskränkning i skogens disposition. Jag erkänner villigt, att det är af stor vikt för vårt land att hafva alla kulturgrenar, således äfven skogskulturen, på den högsta möjliga ståndpunkten, men jag tror att detta kan vinnas endast på öfvertygelsens väg och på den vägen, som klart och tydligt utstakas af den enskilda fördelen. Man invänder, att man icke kan finna, att öfvertygelsen verkar. Men för det första är det påståendet icke sannt, ty öfvertygelsen har verkat, hvilket, hvad skogskulturen angår, bäst synes af Konungens Befallningshafvandes femårsberättelser, oaktadt dessa i de flesta fall äro något tendentiösa och gå ut på att visa, att skogsafverkningen är för stor. Ehuru Konungens Befallningshafvande således i allmänhet mer eller mindre böjt sig för den opinionen för dagen, att skogsafverkningen vore för stor, så finnes i alla dessa berättelser tydligen sagdt, att skogsplantering och skogens skötsel mer och mer vinner anklag och uttager sin rätt. Från ett län, Malmöhus, anmärktes till och med, att skogsökningen årligen tilltager. Huru mycket som genom öfvertygelsen kan uträttas, och hvad denna öfvertygelse verkligen betyder, när det blifvit bevisadt, att den eller den åtgärden verkligen är riktig, torde vara aldeles obehöfvt att här söka bevisa; ett exempel, för oss

alla välbekant, lemnar en annan kulturgren, jordbruket, som under senare tider gjort så ofantliga framsteg i vårt land. Ingen har dock fallit på den idén att befordra den näringen på ett liknande sätt, som det Särskilda Utskottet här föreslagit beträffande skogskulturen. Jordbruket har fått utveckla sig utan alla tvångslagar; exemplet från de större jordbrukarne har derföre fritt verkat på de mindre, de förbättringar, de förra infört i skötseln af jorden, hafva derföre också så småningom blifvit äfven de senares egendom, till gagn för näringen i dess helhet. Den vägen är, enligt min öfvertygelse, den enda riktiga. Bifaller man deremot detta förslag, så är man inne på en mycket farlig väg. För min del vill jag derföre på det allra högsta afråda ett sådant beslut och yrka afslag på förslaget. Bifalles förslaget, så är skogsegarnes disposition öfver sina skogar af noll och intet värde; och få vi sedan en gruivestadga, som annullerar dispositionen öfver våra åkrar, så hafva vi utan tvifvel att skörda sorgliga erfarenheter om betydelsen af det steg Utskottet i dag tillråder oss att taga — det första offentliga steget till rubbing i och missaktning för samhällets grundval: *eganderätten*.

Jag vill icke bidra här till och yrkar derföre, som nämndt, afslag på hela förslaget från början till slut.

Herr Werner Ericson:

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru denna fråga är ganska vigtig, hade jag måhända icke begärt ordet, om icke en annan talare, från samma plats der jag nu står, hade gjort en framställning derom, att denna Kammare skulle såsom sin åsigt uttala, att alla enskilda skogar borde ställas under uppsigt af statens tjenstemän. Denna åsigt vill jag, så godt jag förmår, motsätta mig i alla afseenden, derföre att, så vidt man kan sluta af de nu varande skogstjenstemännens förvaltning af statens skogar, förvaltningen af de enskildes skogar skulle blifva vida sämre, än om dessa skogar ställdes under uppsigt af tillsyningsmän, utsedde af regeringen eller landstinget. Vidare motsätter jag mig den ärade talarens åsigt af det skälet, att om en så stor mängd skogstjenstemän skulle tillsättas, som för tillsynen öfver alla enskilda skogar erfordrades, staten eller landstingen skulle komma att härför få vidkännas så stora kostnader, att ensamt denna omständighet borde vara en alldeles tillräcklig grund för staten och landstingen att afsäga sig all befattning med den enskilda skogshushållningen. I de sex länen, Jönköpings, Calmar, Vexjö, Christianstads, Malmö och Blekinge, finnas, enligt statskalendern, för närvarande endast 12 jägmästare. Af dessa har jägmästaren i Sunnnerbo revier 180 boställen att bevaka, och kan således knappast hinna ens besöka dem alla under ett å två års tid. Skulle han nu på köpet få sig ålagdt att hafva tillsyn öfver den mängd af enskilda skogar, som finnes inom distriktet, så huru skulle han väl kunna utöfva denna tillsyn. Den tillsynen blefve, det måste väl medgifvas, temligen illusorisk; och på samma sätt komme det att blifva, om landstingen skulle utse tillsyningsmännen. Stiger icke folkets upplysning, så att befolkningen på öfvertygelsens väg lär sig att vårda skogen, så uträttas föga med lagbud. Jag vill emellertid medgifva, att det är ganska svårt att lagstifta i föreva-

rande afseende, ty huru man än må bära sig åt, så kan man icke göra det ringaste i saken utan att i någon mån ställa sig i beroende utaf staten eller, som man säger, under statens förmynderskap. Men om det finnes någon utväg att undslippa detta beroende, så skulle jag nästan vilja gå in derpå, att skyldigheten att sörja för skogens återväxt blefve obligatorisk, och att det skulle åligga skogsegaren att visa det han uppfyllt denna skyldighet. En sådan skyldighet kan emellertid ej, hvarken enligt Kongl. Maj:ts, Utskottets eller reservanternes förslag åläggas skogsegaren. Nu finnas i vårt land stora sträckor af mark, som icke duga till någonting annat än skogsmark, men de planteras eller besås icke till skogsbröd, ehuru deras egare borde dertill ovilkorligen vara förbundne. Som sagt, jag ser ingen möjlighet att lagstifta för den enskilda skogshushållningen utan att på samma gång ställa den under statens förmynderskap. Det jag i det afseende vill vara med om, är en lag, som bestämmer befordrandet af skogens återväxt. Att misshushållningen med de enskilda skogarne på ganska många ställen i landet är stor, kan icke förnekas; öfverafverkningen bedrifves mångenstädes i hög grad, och bör så snart som möjligt hämmas. I södra och mellersta Sverige är skogsafverkningen störst på de egendomar, som inköpas dels af utländska bolag, dels af enskilde utlänningar endast och allenast för att hugga och sälja skogen. Man borde försöka att på annat sätt förekomma dessa skogssköflingar samt vidare genom lån och understöd af annat slag mera än hittills uppmuntra till den sankta och vattensjuka markens utdikning, ty der marken är så beskaffad, der växer ej heller någon skog, lika litet som der växer något annat.

Jag kan således för min del på inga villkor bifalla Utskottets förslag, men skulle kunna antaga reservanternes, om jag nemligen kunde tro, att det skulle medföra något gagn. Det torde kanske emellertid vara nödigt att tänka på saken ännu ett eller annat år; ty jag för min del har ännu icke kommit till en fast öfvertygelse om hvad som i frågan är möjligt att göra eller icke göra. Reservanternes förslag skall jag dock icke motsätta mig, men väl Utskottets, derföre att, såsom en föregående talare sagt, det gör oss mera än omyndiga och ställer oss under revierförvaltarnes uppsigt, hvilka dock i allmänhet ej äro så skickliga, att de förstå hvad som hörer till uppdragande och frambringande utaf skog i olika jordmåner och under olika förhållanden. Skogsegaren är nemligen den som bäst känner jordens beskaffenhet, som bäst vet hvar svedjande utan skada kan ske eller tvärtom, hvar återväxten är hastigare eller långsamare o. s. v. Jag skall icke upptaga tiden längre, utan inskränker mig till att yrka afslag på Utskottets förslag. Kommer votering i fråga mellan detta förslag och reservanternes, så skulle jag kanske rösta för det senare; men hvad jag vill hålla på är principen om befordrandet af skogens återväxt.

Herr Casparsson: Det är en gammal erfarenhet att tiderna förändras och åsigtorna med dem. När man jemför de åsichter, som uttalats under diskussionen här i dag med dem, som framställdes uuder den diskussion, som för sex år sedan här egde rum med anledning af ett af

Lag-Utskottet då framställt likartadt förslag till lagstiftning för de enskilda skogarne, så förhåller sig denna diskussion till den förra ungefär som ett mildt majregn till en rasande snöstorm, och det är först under den sista halftimmen vi fått en liten lätt känning af den storm, som då rasade i Kammaren. Låt om oss vara fullt uppriktiga, mine Herrar! Den fråga vi här diskutera, är icke huruvida den ena eller andra paragrafen af lagförslaget skall antagas, eller ej, utan frågan är: skall lagstiftningen ingripa i hushållningen med de enskilda skogarne eller skall hon det icke? Detta är den stora frågan. Vill man icke detta ingripande, så är det naturligt att hvarje lagförslag, som framlägges, skall framkalla anmärkningar; vill man det åter, så tror jag att det förslag Utskottet här framlagt, om ock i åtskilliga punkter behäftadt med brister, dock i sin helhet är för ändamålet tillfyllestgörande.

För att besvara den frågan, huruvida staten genom lagstiftningen bör ingripa i den enskildes skogshushållning, måste en annan fråga först besvaras: är den nuvarande skogsafverkningen förenlig med skogens fortvarande bestånd? 1856 års skogskomité utställde den frågan till besvarande af länsstyrelserna. Från 16 af dessa inkom det svaret, att den då varande afverkningen vore större än som med skogarnes fortfarande bestånd vore förenligt; två länsstyrelser svarade vilkorligt och sex förklarade att ingen fara syntes vara för handen. Låsa vi nu landshöfdinge-embetenas senast afgifna femårsberättelser, så innehålla dessa, att, med undantag af ett enda län, Malmöhus, öfverafverkning i samtliga länen anses ega rum. Man skall måhända härvid invända, att man icke godkänner någon auktoritetstro, äfven om auktoriteten är Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, men åtminstone hoppas jag, att den ärade representanten på elfsborgsbänken, som nyss återopade landshöfdingarnes femårsberättelser, ej skall jäfva denna auktoritet. Men det finnes ett annat sätt att besvara frågan, nemligen genom sifferberäkningar öfver den årliga afkastningen och konsumtionen. 1856 års komité sökte uppställa sådana, men sjelfva de förutsättningar, från hvilka man har att utgå, äro särdeles osäkra och vacklande. Man antog då, att den skogbärande arealen skulle utgöra 26,000,000 tunnland, men Statistiska centralbyråns senast uppgjorda beräkningar visa mellan 30 och 35 millioner tunnland. Endast denna latitud är således tillräcklig för att göra hvarje beräkning öfver afkastningen vansktig. Beträffande åter den årliga förbrukningen och exporten vexla uppgifterna mellan 7 och 10 à 11 millioner famnar, så att äfven härutinnan torde det vara svårt att komma till något säkert resultat, men jag vill försöka att på annan väg genom sifferuppgifter ernå detsamma. Jag medgifver, att det förhåller sig med siffror i den offentliga diskussionen ungefär som med likör på maten: användas de sparsamt och med måtta, så bidraga de att reda och klargöra begreppen, men begagnas de för mycket, så hafva de en alldeles motsatt verkan. Svårigheten i det ena som andra fallet är endast att veta hvad hvar och en tål; och skulle jag i det följande komma att bjuda på för mycket siffror, så är min enda ursäkt, att jag har en hög tanke om Kammarens förmåga att tåla siffror.

En talare på jönköpingsbänken anförde några uppgifter rörande exporten, men talade endast om quantiteten. Detta anser jag icke vara till-

räckligt belysande för ämnet. Jag tror att man äfven måste taga kvaliteten i betraktande. Visar det sig nemligen, att kvantiteten varit i stigande, under det kvaliteten varit i sjunkande, så torde det bevisa att skogskapitalet är stadt i aftagande, på samma sätt som det väl får anses som kännetecken att en stats finanser äro i aftagande, om den i ökad antal söker sprida ett år efter år försämradt mynt. Jag har uppställt min beräkning i fyra hufvudkategorier: den första bjelkar och sparrar; den andra bräder och plank; den tredje timmer, master och spiror; den fjerdde grufstolpar. För de trenne senare kategorierna finnas uppgifter om kubikfotinnehållet endast från och med 1868, för den första deremot från och med 1864. Tablåen i sin helhet har följande utseende:

	1864.		1872.	
	<i>Export:</i>	<i>Medelbrymd:</i>	<i>Export:</i>	<i>Medelbrymd:</i>
Bjelkar och sparrar:	268,058 st.	40,9 kubikf.	1,643,054 st.	11,1 kubikf.
	1868.			
Bräder och plankor:	3,104,686 toltf.	22,9 kubikf.	4,454,919 toltf.	20,3 kubikf.
Timmer, master och spiror:	488,313 st.	13,4 kubikf.	675,643 st.	9,6 kubikf.
Grufstolpar	6,086,042 st.	0,9 kubikf.	9,418,086 st.	0,8 kubikf.

Då hela den mellan dessa år liggande serien, med hvars anförande jag nu ej vill trötta, visar samma fortgående ökning af kvantiteten och minskning af dimensionerna kan jag icke annat än af dessa siffror draga den slutsatsen, att skogskapitalet verkligen på ett ganska betänkligt sätt anlitats. Och om detta är förhållandet, så måste antingen lagstiftningen mellankomma eller också skogssköfvingen i landet blifva allt större och större. Men ju längre lagstiftningen dröjer, desto skarpare måste de åtgärder blifva, som för ändamålet vidtagas. Man invänder, att detta är ett ingrepp uti eganderätten. Ja, mine Herrar, det är ett ingrepp i eganderätten, men skogen är ett värn för sjelfva egendomen, ty utan den är vårt land obeboeligt, och om skogen är borta, så är icke egendomen mycket värd och då är icke heller eganderätten mycket att hålla på. Här har talats om bränvinslagstiftningen; en talare på calmarbänken har sagt, att äfven den vore ett ingrepp i eganderätten, en annan talare på christianstadsbänken har bestridt det. Efter min åsigt är bränvinstillverkningen ett ingrepp i eganderätten, åtminstone är den ett ingrepp, och det ett ganska betänkligt, i nyttjanderätten; så uppfattades den också af Bondeståndet vid 1853—1854 årens riksdag, när Ståndet protesterade mot den då beslutade nya lagstiftningen, ty ur hvarje annan synpunkt blir motståndet fördömligt, och jag anser att Ståndet var i sin goda rätt, då frågan betraktades endast från eganderättens synpunkt. Men det var ett viktigare och större intresse än eganderättens, för hvilket Bondeståndet då måste vika, nemligen hela nationens sedliga intresse; och jag tror ej att någon nu beklagar, att så skedde. Man sade äfven då, att förbättringen borde ske endast på öfvertygelsens väg, och att nykterhet ej kunde skapas genom lagstiftningen. Påståendet var sanning endast till en del, och ingen torde nu förneka, att den reform i bränvinslagstiftningen, som då egde rum,

skedde i nykterhetens intresse och har befrämjat densamma. På samma sätt tror jag, att en lagstiftning, som ingriper i skogsskötseln, äfven skall verka betryggande för skogens bestånd; och för min enskilda del kan jag ej finna att rättigheten att *sköfla* är heligare och oantastligare än rättigheten att *bränna*.

Vill man således att lagstiftningsåtgärder skola vidtagas, så återstår att bestämma den princip, på hvilken lagstiftningen skall hvila. Så vidt jag känner, finnas trenne sådana. Den ena är, att staten åtager sig upp-sigten öfver de enskildes skogar; men detta är med vårt lands vidsträckta skogsareal alldeles omöjligt. Den andra är återplanteringskyldigheten, hvilken Kongl. Maj:t i sitt förslag uppställt. Den tredje är fridlysnings-principen, som Utskottet velat tillämpa, och som återfinnes i den 1869 stiftade skogslagen för Gotland. Återplanteringsprincipen synes visserligen vid ett flygtigt betraktande vara den, som minst ingriper i eganderätten, men skall den verkligen på allvar tillämpas, så kan den i sina verkningar ganska våldsamt ingripa i och helt och hållet upphäva eganderätten, ty dess ultima ratio är expropriation, eller till och med jord-egarens depossiderande. Uraktlåter nemligen denne att ombesörja åter-vuxten, så åläggas han vid högre och högre viten att göra det, till dess vitena slutligen kunna blifva så stora, att han måste gå från hus och hem. Sådan är denna principis yttersta konsekvens! Återplanterings-skyldigheten är således i själfva verket en mycket hårdare princip än fridlysningsprincipen, ty denna senare upphäver endast för en tid en nytt-jauderätt, som blifvit missbrukad; när följderna af detta missbruk upphört, så inträder egaren åter i sin gamla rätt. En talare på elfsborgs-bänken, Friherre Ericson, frågade, hvar denna princip i lagstiftningen funnes tillämpad. Den finnes, såsom redan nämnt, tillämpad i skogslagen för Gotland, antagen af denna Kammare vid 1869 års riksdag, den finnes i 1734 års lag, hvad angår egare af skattehemmanen, den funns redan uti den gamla danska lagen af 1681, som föregick den nu gällande förordningen af 1805, och den finnes slutligen i den finska skogslagen af år 1851. Det är således icke endast det Särskilda Utskottet, som varit nog djerft att erkänna denna princip, den är så gammal, att den har redan mera än hundraårig häfd för sig inom samhällen, som den ärade talaren väl torde få räkna bland de "civiliserade".

Åtskilliga anmärkningar hafva under diskussionen af samme talare blifvit gjorda äfven mot de efterföljande §§. Jag skall be att få uppskjuta deras besvarande, till dess de §§ blifvit föredragna, mot hvilka de riktats, så vida icke någon annan dessförinnan upptagit dem till bemötande. En anmärkning mot den nu förevarande § utaf en representant på dalabänken torde det dock tillåtas mig att nu besvara. Anmärkningen gällde lämpligheten af de af Utskottet begagnade orden "afstänges till nödig beteshage". Detta tillägg ansåg Utskottet alldeles nödvändigt, ty annars skulle skogen saklöst kunna heit och hållet raseras, under förvändning att den odlats till beteshage, utan att någon skulle kunna säga ett ord derom; det är just *afstängningen*, som skulle utgöra det betryggande.

Tiden är så långt framskriden, att jag icke skall besvara Kammaren längre. Jag vill endast tillägga, att om lagstiftningen skall ingripa

i den enskilda skogshushållningen, så är den af Utskottet följda principen i sina verkningar vida mildare och på samma gång verksammare än återplanteringsprincipen, af samma skäl, som det i allmänhet kräfer mindre uppoffring att förekomma ett ondt, än att, sedan det inträdt, upphäfva dess verkningar; och tillåter jag mig slutligen att framhålla det betydelsefulla faktum, att de bland Utskottets ledamöter, som af principiella skäl icke ville hafva någon lagstiftning alls, obetingadt omfattade återplanteringsprincipen, under det att alla som önskade en verksam lagstiftning vore ense om fridlysningsprincipen. Jag yrkar därför bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Åstrand: Då jag varit i Utskottet närvarande vid justeringen af nu föredragna lagförslag angående hushållning med enskildes skogar, så tänkte jag icke utan bäfvan på huru Utskottet skulle komma att afbasas inom denna Kammare för det milda och menlösa förslag, som nu blifvit framlagdt, och hvilket står i fullkomlig strid med de uttalanden och önsknningar i denna sak, hvilka förnummos vid början af riksdagen. Till min öfverraskning har jag emellertid funnit, att numera ett betydligt omslag i tänkesättet egt rum, enär man nu under diskussionen har sagt att detta förslag icke blott är fullt tillräckligt efter nuvarande behof utan till och med att detsamma gått så långt i grymhet, att det nära nog åsyftar att alldeles upphäfva eganderätten. Jag såg noga efter om de Herrar, som så uttryckte sig, ännu voro klädda i hvita halsdukar efter någon festmåltid; men då så icke var fallet, står min öfverraskning qvar öfver dylika uttryck. Ilvad innehåller då det föreliggande lagförslaget. Jo, att för den, som föröder sin skog, så att derstädes icke vidare finnes fröträd planterade eller ungskog eller annat sådant som betryggar skogens återväxt, den återstående skogen af Konungens Befallningshafvande kan ställas under förbud, till dess skogens egare har vidtagit sådana åtgärder, som sätta skogen åter i skogbärande skick. Nu säger man, att ett sådant lagbud, hvars utfärdande till en del skulle komma att bero på landstingets beslut, skulle vara ett intrång i eganderätten. Hafva vi då icke redan nu åtskilliga lagar, hvilka i högre grad än den nu föreslagna ingripa i enskildes eganderätt; hafva vi icke en jagstadsa, som förbjuder att under en stor del af året skjuta eller fånga en mängd villebråd på våra egna egor, blott därför att man ansett det gagneligt för det allmänna, att villebrådet under viss tid fredas, på det att tillgång derå må försäkras för framtiden? Är icke på samma sätt fiskeristadsa ett intrång i eganderätten; våra 24 landshöfdingar kunna förbjuda oss att fiska året om, eller ock kunna de göra restriktioner i detta fall, hvilka måste gälla, och säkert är, att hela fiskerinäringen skulle undergrävas, om icke de kontrollörer och tillsyningsmän, som kommunen i detta hänseende tillsätter, voro så genomskeddligt fogliga och öfverseende, så att, derest man icke snärjer dem med samma nät som äro afsedda för fisket, så se de icke dessa nät utan låta hvarjehanda olagligheter i detta fall passera oanmärkta. Jag tror, att det skulle bliiva ungefär på samma sätt med den nya skogslagen, äfven om landstingen skulle skynda att antaga den. Ett stort företräde framför Kongl. Maj:ts proposition eger dock Utskottets förslag, som afser att lemna skog åt våra barn och barnbarn genom föreskriften om att förmedelst plantering sörja för den af-

verkade skogens återväxt. För min del har jag trott, att så väl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag är af så menlös beskaffenhet, att de egentligen icke förtjena synnerlig uppmärksamhet. Till min öfverraskning har jag nu hört, att Första Kammaren, hvilken, såsom en talare här om dagen yttrade, består af mycket klokare karlar än vi, har antagit reservanternes förslag, hvilket står i närmaste öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts. Detta Första Kammarens beslut synes nästan vara tillkommet för att inbilla folk, att de vilja göra något, då de i sjelfva verket gjort ingenting; det är ungefär detsamma, som då den, hvilken begätt en dålig handling, för att utplåna minnet deraf och muta sitt samvete, slår sig på att utdela allmosor åt de fattiga. Det enda verkligt nyttiga som det föreliggande förslaget innehåller, och hvarigenom det eger afgjordt företräde framför Kongl Maj:ts förslag, är förbudet mot att tillgripa ungskog, hvarom nämnes i förslaget 2 §. Det var mot detta förbud, som Herrarne L. O. Larsson och Friherre Ericson nyss stormade an så häftigt. Den sistnämnde af desse talare tänkte som så: om jag efter förslagets antagande har gjort upp en leverans af virke, så kan ju hända att, innan denna hinner verkställas, skogen ställes under förbud och jag ej får hugga densamma, så länge förbudet räcker, hvaremot jag blir fäld att böta för den skada eller förlust, som drabbar den person med hvilken leveranskontraktet blifvit uppjordt. Nej, Herr Friherre, jag kommer icke derhän, om jag nemligen vidtager åtgärder för skogens återväxt, och jag blir icke utsatt för dylika trakasserier, så framt jag icke totalt skötlar hemmanet på skog för framtiden. Om jag sålunda vidtager de ringaste åtgärder för skogens återväxt genom att lemna fröträd, såsom en klok hushållare bör göra, eller genom att anlägga plantsångar, hvarigenom marken åter inom ett eller ett par år kan planteras med unga telningar, så kan jag vara lugn för att på flera års tid icke blifva tilltalad af tillsyningsmännen för försummad återplantering. Deremot kan skötandet af en åker icke jemföras med skogsskötsel; en åker kan af en slät hushållare ganska snart råka i vanvård och sämsta häfd, men den kan åter geuom en skicklig jordbrukare inom få år försättas i godt skick. Skogsmarken åter behöfver, sedan den blifvit sköflad på skog, icke mindre än ett halft sekel för att åter ställas i sitt forna skick. Den, som något närmare känner till förhållandena inom södra Sverige, vet hvilka ofantliga ljungfält och hedar derstädes utbreda sig, likasom genom spetälskau sären utbreda sig öfver den sjukes kropp och flyta tillsammans allt mer och mer. Så är det i södra Sverige, hvarest skogen på detta sätt mer och mer försvinner. Skola vi med lugn åse detta och icke vidtaga några åtgärder, förrän södra Sverige blifvit en stor öken. Jag har visserligen hört en talare från Jönköpings län, inom hvilket en ofantlig afverkning sker utefter jernvägarne, påstå, att det icke är så farligt med den så mycket omtalade skogssköfflingen, ty, sade han, de nya planteringarna komma alltjemt upp och ersätta den afverkade skogen. Ja väl, sådant sker så småningom så länge tillgång på fröträd finnes; men, der sådana icke finnes på en omkrets af hela mil, månue äfven der nya telningar skjuta upp? På sådana ställen svarar jag för att 20 à 30 år kunna förgå, innan man här och der kan lyckas få se en och annan liten telning, som spirat upp af något frö, som, händelsevis ditfördt af vinden, slagit rot och grott; men sådana

trääd äro ganska tunnsådda och lätt räknade. En sådan skogshushållning kan jämföras med en berömd Upsalaprofessors sätt att granska sin egen ekonomi i hushållet, hvilken gick så långt att han numererade brödkakorna, och en gång, då hans hustru råkat taga miste om numret, bannande tillropade henne: Jag säger dig, qvinna, tag hit kakan N:o 7. Genom ett sådant sätt att hushålla skola vi så småningom föröda våra skogar, och de trakter, som hittills utgjort en väsendtlig inkomstkälla för oss, skola förvandlas till öknar. Om derefter åkerbruket kommer att ställa sig lika fördelaktigt som förut, får den se som lefver vid den tiden.

Jag beklagar högeligen, att Kongl. Maj:t så länge låtit Riksdagen vänta på proposition i denna fråga, ty, hade Regeringens förslag långt tidigare kommit Utskottet tillhanda, så skulle äfven Utskottet för flera veckor sedan kunnat framlägga sitt förslag för Kamrarne, och det hade då kunnat blifva vida bättre än nu. Nu deremot har Utskottet först efter påsk kunnat fullfölja behandlingen af denna stora fråga, ty Utskottet ansåg det icke vara tillständigt att börja sitt arbete med att behandla enskilda motionärens förslag, innan den väntade Kongl. propositionen blifvit öfverlemnad till Riksdagen. Oaktadt Utskottet sedan dess arbetat så att säga natt och dag, har det icke förr än nu i sista stunden af riksdagen kunnat framkomma med sitt förslag. Jag hoppas dock, att Andra Kammaren, som sträfvar att komma till något resultat i frågan, åtminstone måtte erkänna, att det Särskilda Utskottets förslag i den föredragna punkten är långt bättre än både reservanternes och Kongl. Maj:ts förslag, samt att vi genom att lemna vårt bifall till detsamma måtte tydligt och klart ådagalägga, att Andra Kammaren har öppen blick för fosterlandets viktigaste och största intressen och icke vill att denna fråga skall så handteras, att den blir död, utan att någonting för dess snara lösning nu blifvit åtgjordt. Jag får derföre på det varmaste för min del tillstyrka bifall till Utskottets förslag, oaktadt jag anser det vara mycket klen och alltför litet sägande mot hvad det borde och kunde vara, för så vidt vi nemligen vilja bereda oss en ordnad skogshushållning; men det återstår för närvarande icke annat val än mellan att antaga reservanternes eller Utskottets förslag, och i det valet tvekar jag icke ett ögonblick att förorda det senare.

Innan jag slutar, ber jag få bemöta ett uttryck af Friherre Ericson, som yttrade, att landshöfdingarnes embetsberättelser i denna sak voro tendentiösa och offer för den allmänna opinionen. Ja, skall man tro sådant om dessa berättelser, så kan man lika gerna misstro sin egen uppfattning af frågan i dess helhet; men den, som med uppmärksamhet följt förhållandena i allt som rör skogsfrågan, den som sett den enorma exporten af virke m. m. för hvarje år, den som ser den årliga åtgången af kol och huru man gått tillväga för att få detta behof tillfredsstäldt, den som sett misshushållningen med våra skogar och huru deras areal på senare tider i så oroväckande grad minskats, han måste ovilkorligen komma till den öfvertygelsen, att dessa embetsberättelser icke äro tendentiösa, utan att skogsafverknningen på senare tider vida öfverstigit återväxten. För min del tviflar jag icke på att så är förhållandet, men deremot tror jag icke att någon, med fullkomlig öfvertygelse om att han talat sanning, kunnat påstå motsatsen.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Häruti förenade sig Herrar *Dofsen*, *Anders Svensson* och *Nils Nilsson* i Stäfvie.

Herr Danielsson: Då jag begärde ordet, hade redan så många talare yttrat sig mot Utskottets förslag, att jag hade full anledning tro att detsamma skulle falla, och det var just därför jag begärde ordet för att säga att jag för min del ämnade biträda samma förslag. Jag representerar en ort, som utgör ett sorgligt exempel på, hvarthän liknöjdhet i detta fall kan leda. Utan att vara mycket skarpsynt kan lätt ådagaläggas, att den föreslagna lagen är ganska nödvändig, ehuru jag icke tror, att man för detta ändamål så mycket behöfver taga sin tillhjälp till sifferberäkningar. För hvar och en, som med oförevillad blick vill se sakerne sådana de äro, skall det med lätthet visa sig, att det föreliggande förslaget upphöjande till lag är af högsta behof påkalladt, så vida vi icke skola gå en sorglig framtid till mötes. Jag tror, att den, som vill närmare taga dessa förhållanden i skärskådande, snart skall finna, att man i vårt land allt för länge förgätit att på tillbörligt sätt vårda skogen för efterkommande släkten. Jag har rest omkring här på fastlandet, och jag trodde till en början att jag här skulle finna ogenomträngliga skogar så att säga utan all ända; men jag blef tyvärr allt för snart sviken i dessa mina förhoppningar, ty jag har nästan endast sett buskar och telningar och stundom här och der litet af skog. Hvar skulie väl allt detta leda till sist? Det är alldeles riktigt som den föregående talaren sade, att, om vi fortfarande på detta sätt under ännu femtio år rusa framåt på skogssköfflingens väg, så äro sedermera våra skogar nästan ohjelpigt förlorade. För min del vill jag icke vara med om att tillställa en sådan olycka. Men, säger man, man bör i en så vigtig sak som denna noga betänka sig och icke vidtaga några förhastade lagstifningsåtgärder. För min del kan jag icke finna, att vare sig Regeringen eller Utskottet förhastat sig, lika litet som jag anser Kammaren göra sig skyldig till något förhastande, om den bifaller det föreliggande förslaget. Jag tror icke heller, att nationen förhastar sig, om den derefter med allvar söker att tillämpa hvad som nu blifvit föreslaget. Man säger vidare, att den nu i fråga ställda reformen borde ske på öfvertygelsens väg. Det är gifvet, att det vore väl om så kunde ske, och att en enstämmig och mognad öfvertygelse i detta fall skulle verka ofantligt mycket godt för ändamålet vinnande; men det är icke nog med en sådan öfvertygelse, utan man bör äfven genom lag bjuda och stadga i öfverensstämmelse med en sådan öfvertygelse. En talare sade, att likasom jordbruket småningom gått framåt på öfvertygelsens väg, så borde man äfven låta nu förevarande sak lemnas åt sig sjelf att småningom på öfvertygelsens väg rätta sig sjelf. Härvid är dock att märka, att mellan dessa båda saker, jordbruket och skogshushållningen, finnes den skilnad, att jordbruket idkas för den *årliga* skördens och afkomstens skull, men att skogshushållningen, sådan den nu för tiden allt mer bedrivs, icke är någon skogshushållning, ty skogsägaren tänker, under det han hejdlöst afverkar all sin skog, ingalunda på framtiden och efterkommandes gagn och nytta, utan fikar endast sniket efter stundens vinst, obekymrad om han lemnar efter sig ett jordstycke, som sedan förfaller till ödesmål.

Jag kan icke behöfva yttra mig vidare i denna fråga, då redan förut

så många talare förordat Utskottets förslag, hvilket i synnerhet den siste ärade talaren gjort på ett så utförligt och fullständigt sätt, att jag till alla delar gillar hvad han yttrat. Jag inskränker mig därför till att yrka bifall till Utskottets förslag, sådant det nu föreligger, och jag tror att det är alldeles nödvändigt att denna Kammare uttrycker den åsigt som deruti uttalas. Frågan är visserligen för denna gång förfallen, enär Första Kammaren redan bifallit reservanternes förslag; men det vore ledsamt om denna Kammare skulle svara nej till Utskottets hemställan, ty deraf kunde möjligen det Utskott, som under en följande riksdag komme att taga denna fråga under ompröfning, henta anledning förklara, att Andra Kammaren redan visat, att den icke vill göra något till saken. Här talas visserligen om och yrkas på frihet, men den frihet som utöfvas på bekostnad af det allmännas väl, vill jag för min del icke veta utaf.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve De la Gardie: Då diskussionen blifvit utsträckt till alla punkterna af förslaget, så ber jag att, utan att närmare inlåta mig på första §, hvilken nu är föremål för pröfning, få förklara, att jag kommer att rösta för afslag på detta lagförslag i sin helhet, därför att jag icke kan dela de öfverdrifna farhågor, som ligga till grund för detsamma; och jag tror, att detta förslag så väl som hvarje annat, hvilket ingriper i den enskilda hushållningen, verkligen icke vinner sitt mål utan förfelar detsamma och verkar motsatsen.

Jag sade, att jag ansåg farhågorna vara öfverdrifna. Historien om kriget mot våra skogar sträcker sig långt tillbaka ända till Olof Trätäljas tider, och den är lika gammal som historien om odlingen af vår jord, hvilken nu rikligen föder en starkt tillväxande folk mängd. Klagan öfver en hotande skogsbrist är icke heller ny, mine Herrar; den ljöd lika kraftigt redan i gamla Kung Gustafs tider; men ändå hafva vi ännu värme i våra boningar; och vi se icke ett tecken af det fasaväckande Sibirien, som man förutspått, att Sverige skulle blifva. Tvärtom tror jag, att våra klimatiska förhållanden blifvit förbättrade och förmildrade sedan dessa gamla tider, då skogen öfvertäckte hela landet, och det är naturligt, att jordens odling skall hafva en sådan verkan, då derigenom de frostländigheter undvikas, hvilka vi hafva så talrika i våra kärr, myrar och träsk.

Jag sade äfven, att jag trodde det hvarje förslag, som ingriper i den enskilda hushållningen, verkar hämmande; och jag behöfver icke närmare påpeka, hurusom det nu föreliggande i sådant afseende icke skulle blifva översamt. De stadganden, detsamma innehåller, hafva blifvit så grundligt granskade af föregående talare, att jag icke behöfver längre uppehålla mig dervid. Jag tror, att man endast behöfver kasta en blick derpå för att finna, det alla åtgärderna äro nästan överkställbara, att kontrollen blifver illusorisk och ofullständig, och att en sådan lagstiftning skulle blifva förhatlig och sålunda motverka det mål, man vill befrämja. I frågor, som röra den enskilda ekonomien, tror jag icke man vinner något genom en lagstiftning; framstegen der måste ske på den förnuftiga utvecklingens väg.

Men, säger man, se på den erfarenhet, vi hittills haft! Ja, vi hafva en sorglig erfarenhet, jag medgifver det; men jag tror icke, att vi böra döma efter den, utan att man bör se på de förhållanden, hvarunder denna erfarenhet har tillkommit. Hvad har skogen hittills haft för värde i landet, åtminstone i de trakter, som äro skogbärande? Jag skall anföra några exempel derpå, som äro talande. Då jag för några år sedan tillträdde landshöfdingebefattningen i Östergötlands län, var min första förrettning en pröfningskomité. Jag hade anländt dagen före komiténs sammanträde, och hade derföre icke tid att genomse mera än de vigtigaste besvärsmålen. Deribland öfverraskades jag af en besvärsskrift af en skollärare i en församling, belägen 3 mil från Östergötlands rama slättbygd, i hvilken skrift denna klagade öfver för högt uppskattade inkomster samt uppgaf, att denna öfverbeskattning hos taxeringskomitén kommit sig deraf, att komitén uppskattat hvarje famn björkved, han hade i lön, till det orimliga priset af 1 R:dr 50 öre. Jag trodde, att karlen icke hade alla skrufvarne i behåll och förklarade för min del, att besvären icke förtjenade afseende, men då uppträdde en ledamot af pröfningskomitén från samma församling som den klagande och upplyste, att björkved der icke kunde säljas för högre pris än 1 R:dr per famn. Ett annat exempel är följande. I medlet af 1860-talet gick en stark storm öfver mellersta delen af Sverige, och ganska betydliga skogsparker nedblåste på ett boställe, som är beläget en knapp mil från sjön Sommen. Man underhandlade med arrendatorn af bostället, att han mot betalning af staten skulle tillgodogöra sig dessa vindfallen, men alla underhandlingar strandade efter många fruktlösa försök, och vederbörande beslutade att den omkullblåsta skogen skulle säljas på offentlig auktion. Vid auktionen, som försiggick i vintras, utbjöds virket i partier; och ehuru skogen var tjenlig till kol, och ett stort jernbruk är beläget i trakten, hvilket skulle hafva kunnat tillgodogöra sig kolen, betingade dessa partier ett pris af endast 18 öre per famn. Jag vädjar till den ärade talaren på östgötabänken, som nyss hade ordet och representerar ett ganska vidsträckt skogsdistrikt, om kol i hans orter för några år sedan betingade högre pris än 3 R:dr per läst. Under sådana förhållanden måste vi väl medgifva, att skogsalstren hade ett ringa värde; och hushållningen med dessa blef derefter. Men huru gestalta sig förhållandena nu, och huru böra de ställa sig för kommande tider, då lätta kommunikationer genomstryka landet och lemna tillfälle öppet för dessa skogstrakter att afsätta sina skogsalster för ett pris, som visar, att de hafva åtminstone något värde. Det ligger temligen nära till hands, att man snart nog skall inse detta; och på ställen, der jorden nu icke lemnar någon afkastning, skall den inom 40 till 50 år lemna en ganska betydlig inkomst i form af småskog. Den jordegående befolkningen, i synnerhet de mindre jordegarna, experimenterar icke, men den kalkylerar; och den skall i detta fall snart slå in på den rätta vägen. Under sådana förhållanden anser jag det vara i högsta grad illa, oklokt och onyttigt att införa en lagstiftning, som så skulle ingripa i den enskilda hushållningen, att den motverkade i stället för främjade det mål, hvartill vi sträfva. Man har sagt, att statens ingripande i detta fall icke vore farligt, och man har anfört andra exempel på der så har skett, utan att skada derigenom uppstått. Men förhål-

landena äro dock härvid väsendtligen olika. En talare nämnde till exempel förhållandet med fiskevattnet, der, sade han, Konungens Befallningshafvande utöfvar en större makt än detta förslag vill tillerkänna honom i afseende på skogsmarken, men det är dock i afseende på fisket det väsendtliga olika förhållandet, att Konungens Befallningshafvande endast har rätt att, der fiskevattnet är gemensamt, skydda den ena delegarens rätt mot den andre; men att, der fiskevattnet är enskildt, Konungens Befallningshafvande icke eger rätt att blanda sig i hushållningen dermed.

Jag vill icke vidare uppehålla den redan nog långa diskussionen; utan får, såsom jag redan förut förklarar, yrka afslag å den föredragna punkten.

Herr Sven Nilsson i Österslöv: Jag vill endast säga ett par ord i anledning af det yttrande, som den ärade utskottsledamoten, hvilken nyss hade ordet, fällde. Jag skall icke bemöta de öfverdrifter, hvartill han gjorde sig skyldig eller såsom han räkna buskarne i nummertal, ty sådana öfverdrifter gendrifva sig sjelfva; men deremot vill jag fästa mig vid hans yttrande, att både jagtstadgan och fiskeristadgan skulle göra ett ingrepp i eganderätten, som vore jemförligt med nu förevarande fråga. Jag tror icke, att den ärade talaren, om han köper en egendom, på samma gång förvärvar sig eganderätt till de harar och orrar, som födas på andra egendomsegares mark, ty det är en väsendtlig skilnad mellan sådant villebråd och furor eller andra träd, hvilka senare icke flytta sig ifrån det ena stället till det andra, såsom förhållandet är med fjäderfä och annat sådant. I följd deraf tror jag det vara skäl att reglera hushållningen för dessa djur, som egentligen äro hela landets och icke någon enskild jordegares tillhörighet. På samma sätt förhåller det sig med fisket. Man delar visserligen fiskevattnet mellan de olika byarne, och hvarje egare får sitt fiskevatten utmärkt genom rågångar, men fisken respekterar icke dessa märken; och man kan icke åstadkomma någon stängsel för den, hvarföre också jag tror det vara i sin ordning, att man genom lagstadganden skyddar fisket.

Vill man nu skydda skogen på fastlandet, för att man på Öland skall få billigare pris derpå, så är det, så vidt jag kan förstå, ett ingrepp i eganderätten. Man har talat om export och uppräknat en mängd siffror, som vi icke kunna smälta, samt talat om öfverafverkning. Jag medgifver båda delarne. Jag tror, att exporten af skog är stor, och att det afverkas mera än som växer; men jag tror, att den tid är mycket aflägsen, då vårt land, som har så stor rikedom endast i växande skog, kommer att lida brist derpå eller blir urståndsatt att fylla sina behof deraf. Vid talet om export vill jag framdraga ett annat land, som exporterar en mycket dyrare vara, och som redan börjat tänka på tiden, då denna vara tager slut; jag menar England med dess stenkolsexport. Stenkolen växa icke, men ännu har jag icke hört, att England funderar på att göra exportförbud för stenkol eller inskränka enskildes eganderätt till stenkolsgrufvorna; och då engelsmännen äro ett praktiskt folk, så är det ett exempel, som är värdt att taga i betraktande.

Den föregående talaren angaf det riktigaste sättet att åstadkomma en god hushållning med våra skogar, nemligen att låta den saken reglera

sig sjelf. Jag har sett skogssköfving i dess fullaste form; men då skogen får sitt värde, då man får betaldt för ett lass ved, då är man snart inne på den rätta vägen; ty då kommer återplantering att ske, der den behöfves, och der man förr svedjat, skall skogen väl vårdas; blifver veden dyrare, så blifver också värden af skogen säkrare. Det enda medlet till åstadkommande af en bättre skogshushållning är att låta de enskilde vårda sin skog och söka draga den största möjliga vinst deraf.

Herr *Anders Johansson* instämde med Herr *Sven Nilsson*.

Herr *Lyth*: Jag vill icke förlänga diskussionen, som redan varat länge nog; men då föreliggande förslag står i närmaste öfverensstämmelse med den skogslag, som för några år sedan blef antagen att gälla för Gotland, så ber jag blott att för den eller dem, hvilka frukta att detta lagförslag skulle vara ett allt för farligt steg och allt för mycket ingripa i eganderätten, få nämna, att på Gotland en sådan farhåga icke uppstått, och att anledning dertill icke heller visat sig, utan att befolkningen finner sig nöjd med den gällande skogslagen, mot hvilken man endast skulle kunna anmärka, att den icke så ofta tillämpas, som önskligt vore, på grund deraf att kommunalnämnden är den auktoritet, som skall öfvervaka lagens tillämpning och kontroll.

Då nu en förbättring härutinnan synes vara gjord, så anser jag för min del ingen fara vara för handen för att antaga Utskottets förslag, och jag ber få förklara, att jag för min del kommer att rösta för bifall dertill.

Herr vice Talmannen, Friherre *Åkerhielm*: Tiden är så långt framskriden, och öfverläggningen har varat så länge, att jag hoppas det Kamraren icke illa upptager, om jag helt kort vänder mig till representanten från Linköping och tackar honom för de upplysningar, han lemnade rörande värdet på skogsalster i det län, han sedan sju år förvaltar. Han sade, att för några år sedan en R:dr och femtio öre ansågs der för mycket för en famn björkved, och att ett lass kol betalades med endast tre riksdaler. Jag vill af dessa siffror hemta stöd för deras åsigt, som tro, att skogssköfving i hög grad nu pågår, ty i annat fall skulle skogsalstren icke på så kort tid stigit till de höga pris, hvarmed de nu betalas. Jag tror, att detta är en illustration öfver skogsfrågans ståndpunkt och en förklaringsgrund till att den för närvarande står på dagordningen i Sverige; och derföre ber jag att få komma in på hufvudfrågan, som af samme representant berördes, nemligen huruvida det är tillåtet för staten att hämmande ingripa i den enskilda hushållningen. Jag får för min del dertill svara "ja". Om den enskilda hushållningen skadande ingriper i det allmännas rätt, då må det vara statens skyldighet och pligt att lagstifta och att ställa så till att icke den enskilde genom misshushållning på många enskilda ställen skadar det hela. Hade man tänkt sig för på Island, i Skotlands berg, i Appenninernas sluttningar och på den grekiska archipelagens öar, så hade de klimatiska förhållandena der nu varit helt annorlunda än de beklagligen äro det. Jag vidhåller visserli-

gen

gen, att jag icke tror, att faran nu hos oss står så för dörren, att ovilkorliga och stränga beslut måste fattas, utan att man kan vänta ännu ett par år; men man må icke förbise den åsigts vikt, som ropar till nuvarande slägte: "gif akt, att vi icke förstöra våra skogar och derigenom göra vårt land obeboeligt."

Jag ber att få nämna särskildt för representanten från Christianstads län, att jag tror, att han misstog sig i sina uppgifter rörande förhållandet med exporten af Englands stenkol. Jag skulle vara mycket illa underrättad, om man icke i England kände sig orolig för stenkolens aftagande och der vore betänkt på att stadga höga export-tullar eller exportförbud för stenkol; hvarom åtminstone tidningarne på senare tider haft mycket att förmåla.

Jemförelsen emellan förevarande lagförslag och den undantagslagstiftning, som rör fisket och jagten i vårt land, är icke så haltande, som Herr Sven Nilsson i Österslöv har velat förespegla; ty då det stadgas, att viss redskap icke får begagnas, eller att jagten icke får bedrivas viss tid på året, så afse dessa stadganden just skydd för det uppväxande slägtet; och jemförelsen är således visst icke så haltande, som man velat anse den. Skogen kan lika lätt dö ut som ett djurslägte utrotas, och statens rätt att skydda det uppväxande slägtet gäller i båda fallen.

Jag vill icke uppehålla Kammarens tid längre; men jag är glad öfver, att jag af föregående talares skäl blifvit ytterligare styrkt i den åsigten, att någonting i frågan bör göras; och jag anhåller, att Herrarne om möjligt måtte bifalla Utskottets förslag, på det att vi icke skola stänga vägen för en icke allt för aflägsen lösning af denna stora fråga, som väl snart kommer att ännu häftigare klappa på dörren.

Herr P. Staaff: Jag ber att få till protokollet antecknadt, att, med hänsyn till nu föredragna lagförslag, jag kommer att punkt för punkt rösta *nej*, eller för afslag.

Herr Werner Ericson, som härefter erhöll ordet, vidhöll i ett kortare anförande samma åsigt som han förut under nu pågående diskussion uttalat.

Herr Jöns Pehrsson: Jag skall vara mycket kort, men kan icke undgå att fästa Herrarnes uppmärksamhet på en omständighet i Utskottets förslag, som är ganska talande. Det heter nemligen derstädes, att Konungens Befallningshafvande i vissa fall skulle kunna ställa förbud för skogsafverkningen. Det är naturligt, att den ena Konungens Befallningshafvande och revierförvaltaren kunna hafva ganska olika åsichter mot en annan Konungens Befallningshafvande och revierförvaltare med hänsyn till huru stor del af skogen som skall vara uthuggen, innan dylikt förbud får utfärdas. Hvad åter gotlandslagen beträffar, så är den stiftad med särskild hänsyn till förhållandena på denna ö, hvaremot samma lag, derest den göres gällande äfven för fastlandet, skulle komma att tillämpas mycket olika på olika orter. Hvad åter vidkommer stadgandet derom,

att skogsegaren skall åläggas återplantering, då han afverkat sin skog, så anser jag detta vara en ganska klok föreskrift, och ämnar jag dertföre med min röst understödja förslaget i denna del, ehuru jag icke kan underlåta att göra den anmärkning, att skogsafverkningen naturligtvis hinner försiggå många gånger hastigare än återväxten. På samma gång får jag försäkra, att ungsbogen på flera ställen i landsorten vårdas med största omsorg. Så är åtminstone händelsen med stora rymder i Småland, hvarest förhållandet ingalunda är sådant som Herr Åstrand nyss genom en offentlig osanning förklarade, då han sade, att de unga telningarne på hvarje hemman vore lätta att räkna och numrera.

Jag yrkar fortfarande afslag å Utskottets förslag, ehuru jag väl kan vara med om att det borde vara en skyldighet äfven för den, som icke har skog på sina egor, att derstädes plantera sådan, ty det skadar icke att äfven en slättbygd småningom blir planterad med skog.

Herr Nyblæus: Jag vill endast nämna, att skogen enligt min tanke tillhör icke allenast den generation som nu lefver utan äfven de generationer som komma. Vi äro våra fäders arfvingar, men våra barns förvaltare. Det finnes ett gammalt latinskt uttryck som säger: "*pueri qui nunc ludunt, nostri judices erunt*", d. v. s. de pojkar, som nu leka omkring oss, de skola blifva våra domare. Jag önskar, att vi måtte handla så att vi i framtiden kunna bestå inför dessa våra domare, och att vårt minne måtte blifva kärt för kommande släkten. För att så måtte ske, fordras att vi taga vara på den stora nationela rikedom som skogen innebär.

På grund häraf vill jag, i brist på något bättre, tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Åstrand: Jag begärde ordet egentligen för att bemöta ett anförande af Herr Grefve De la Gardie, deri han till stöd för det slut, hvartill han kom, åberopade den omständigheten att skogsprisen i den ort, som jag har äran representera, voro för sju år sedan synnerligen låga. Jag erkänner till fullo riktigheten af de uppgifter, han härom framdrog, men beklagar att han icke äfven tagit i betraktande de närvarande skogsprisen i samma trakt. Vi lagstifta icke för den tid, som förflutit, utan för den närvarande och kommande tiden, och det är just för den som jag tror att Utskottets förslag är bättre än något annat. Jag ber att få upplysningsvis nämna att der, hvarest man för sju år sedan kunde köpa vindfällan för 18 öre famneu, får man nu för en famn björkved betala sex å tio R:dr. För icke länge sedan inköpte jag för ett sågverksbolags räkning virke i trakten af sjön Sommen och betalte för tall 40 öre kubikfoten. Tall-träd, som för sju år sedan betingade ett pris af allenast en riksdaler betalas nu med ända till tjugufem R:dr. Blott skogsprisen stiga, sade den värde talaren, skulle man nog lära sig att hushålla med skogen. Nsj, visst icke! Det går redan så långt att de flesta af allmogen till följd af de höga prisen skynda att afhända sig icke allenast den mogna skogen å sina hemman utan äfven afverkningsrätten till den uppväxande för en tiderymd af ända till 15 år och derutöfver. Utomordentligt låga och utomordentligt höga skogspris hafva

ett menligt inflytande på skogsskötseln. I förra fallet undanrödjas skogarne för att lemna rum för bättre skogsbete. I senare fallet åter förleder snikenheten det stora flertalet hemmansegare och begagna sig af de lysande konjunkturerna och afhända sig sina skogar, utan att fästa afseende vid det träugmål, hvare en efterträdare till samma hemman råkar, derigenom att skogsmarken är antingen totalt sköfjad eller ock för en längre tid upplåten till främmande persons afverknung. I samma mån som kommunikationerna utsträckas stegras också skogsprisen, hvilket bäst bevisas deraf att efterfrågan på dugligt virke är i ständigt stigande. Det är fullkomligt riktigt, hvad Herr Grefve de la Gardie anförde i afseende på kolprisen, och jag vet att i min hemort hade på den tiden detta pris nedgått icke blott till 3 R:dr utan ända till 2 R:dr för en läst. I år har dersammastädes levererats kol efter 8 à 10 R:dr lästen, och många bönder hafva ingått leveranskontrakt om så stora partier, att om de äfven kolade med hvarje pinne af sin skog, skola de ej kunna fullgöra dem. Jag tror att man icke bör vänta till dess det gått så långt att man på hvarje trakt af riket lider verklig brist på skog, utan att lagstiftningen bör derförinnan träda emellan. Jag medgifver att det kan vara mycket obehagligt att blifva underkastad kontroll i afseende på det sätt hvarpå jag hushållar med min skog, och att det kan kännas litet genant att erhålla en varning från höga vederbörande för misshushållning med densamma. Men det kan icke hjälpas, ty för fosterlandets väl måste de enskilda intressena vika. Det är på grund af dessa skäl som jag kommer att votera för en lag, som mäktigt ingriper i den enskildes eganderätt, men som icke kan undvikas. Ju längre man uppskjuter dess antagande, i desto strängare form återkommer den. I Utskottets betänkande har jag särskildt uttalat några anmärkuingar beträffande såväl Utskottets som reservanternes förslag. Bland annat har jag ansett att uttrycket "nödigt beteshage" vore något sväfvande, och att man dertöre borde en gång för alla bestämma den afrösningsmark å hvarje hemman, som vore att anse för skogsmark. Men jag vill icke härom framställa något yrkande och skall icke heller vidare taga Kammarens tid i anspråk, utan vidhåller mitt förra yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Grefve De la Gardie: Så väl Herr vice Talmannen som den siste värde talaren tycktes med synnerlig begärlighet taga fasta på de låga skogsprisen för sju år sedan, som jag i mitt förra anförande omnämnde. Jag ville, genom att jemföra dessa låga pris med det höga värde skogarne numera fått, bevisa att en förfärlig skogsförödelse under tiden pågått. Men orsaken till denna skogsförödelse är icke de högt uppjagade prisen, utan endast de nya kommunikationsleder som på senare tider flerstädes i landet inrättats och som gjort det möjligt att bättre tillgodogöra sig skogens alster. Och, som jag förra gången jag hade ordet nämnde, ligger det i sakens natur att så snart skogarne få ett högt värde, skall också folket lägga sig mera vinning om deras vårdande. En särdeles lycka för vårt land är att det eger en orinligt stor areal, som med högst få undantag är af en särdeles oländig beskaffenhet och hvaraf man icke kan erhålla någon afkastning på annat sätt än genom en rationel skogsskötsel. Detta

skall man, i samma mån som skogsalstren vinna ökad värde, komma alltmera till insigt om, och man skall då också, utan att lagstiftningen behöfver träda emellan, alltmer undanröjda alla hinder för en skogsåterväxt, som för öfrigt icke behöfver någon yttre hjälp för att förkofras och fylla landets skogsbehof.

Öfverläggningen förklarades slutad. Derunder hade i afseende på den föredragna § 1 yrkats dels bifall, dels afslag, dels att paragrafen måtte erhålla den lydelse, som Herrar de Maré, Hammarhjelm m. fl. i sin vid utlåtandet fogade reservation föreslagit, dels ock slutligen att Herr Ehrenborgs under öfverläggningen framställda förslag måtte antagas. Efter upptagande af dessa meningar förklarade Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till Utskottets förslag. Votering blef emellertid begärd; och sedan till kontraposition antagits afslag, företogs alltså omröstning, enligt en nu uppsatt och af Kammarerna godkänd, så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick 1 § i det författningsförslag, som blifvit framställt i 1:sta punkten af Särskilda Utskottets utlåtande N:o 11,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är den ifrågavarande § af Kammarerna afslagen.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 75 ja mot 60 nej, i följd hvaraf Kammarerna godkände Utskottets förslag.

§§ 2—7.

Blefvo jemväl godkända.

Efter föredragning dernäst af Utskottets hemställan (sid. 11) äfvensom i sammanhang dermed af den (öfverst å sid. 12) föreslagna rubrik till den nu genomgångna författningen, begärdes ordet af:

Herr Liss Olof Larsson, som anförde: Då jag förra gången hade ordet, anförde jag såsom ett vilkor för att jag skulle kunna bifalla Utskottets förslag, att den framställning till Kongl. Maj:t, hvarom ingressen deri talar, skulle grundas på två på hvarandra följande landstings beslut. Jag vill nu icke upptaga tiden med att ytterligare anföra skälen för denna min uppfattning, utan inskränker mig att yrka att ingressen måtte få följande lydelse: "I afseende på enskildes skogar inom de orter, som Kongl. Maj:t på framställning, grundad på ett af två på hvarandra föl-

jande lagtima landsting med två tredjedelar af de afgifna rösterna fattadt beslut, finner skäl bestämma, varder härigenom förordnad som följer:“

Herr vice Talmannen Friherre Åkerhielm: Jag anhåller om proposition på oförändradt bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Rundbäck: Då jag finner att denna lag är lika beskafad som banklagen d. v. s. att den bit för bit hänger tillsammans, så yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Propositioner gäfvos så väl på bifall till Utskottets förslag, som äfven på det af Herr Liss Olof Larsson gjorda yrkande, och besvarades den förra af dessa propositioner med öfvervägande ja, hvadan Utskottets förslag bifallits.

2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

Den vidare föredragningen af detta utlåtande blef, med afseende på den långt framskridna tiden, uppskjuten till nästa sammanträde.

§ 17.

Föredrogos och godkändes Riksdagens Kanslis förslag:

dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 73, i fråga om bildande af en pensionsanstalt för folkskolelärares efterlemnade enkor och oförsörjda barn;

dels till §§ i Riksdagsbeslutet:

N:o 13, i fråga om inskränkning i rättigheten att till förtäring på stället försälja vin och maldrycker;

N:o 14, angående verkställt val af Justitie-ombudsman och hans suppleant;

N:o 15, angående tillsättande af revisorer för granskning af kronofogdarnes debiterings- och redovisningslängder öfver häradsmedel;

N:o 16, angående kreditivsummorna; och

N:o 17, angående hvilande grundlagsändringsförslag.

§ 18.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets memorial:

N:o 100, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående ordalydelsen af en paragraf i Riksgälds-kontorets blifvande reglemente; och

N:o 101, angående tillägg till 1874 års riksstat samt riksstaten för 1875;

Bevillnings-Utskottets betänkande, N:o 16, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande; samt

Lag-Utskottets memorial N:o 46, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Lag-Utskottets utlåtande N:o 33, rörande väckt motion om ändring i 23 § af Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Dessa, nu för första gången bordlagda ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras näst efter den gemensamma votering, som då komme att ega rum.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem
H. Husberg.